

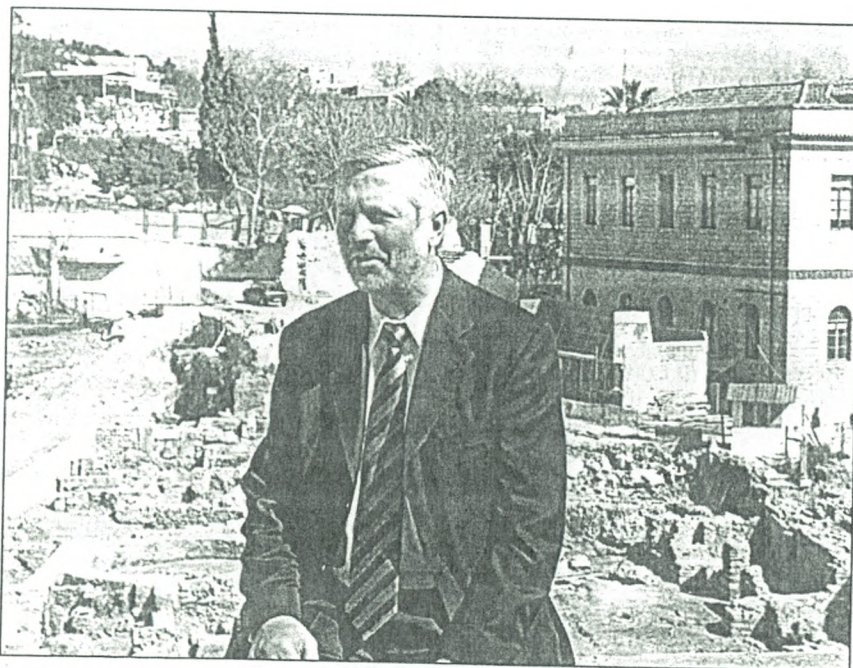
ΑΝΤΙ / 19-11-04

Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, δια χειρός Τατούλη

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Πέτρος Τατούλης, εσπευσμένα και ενώ ακόμα εκκρεμούν δύο αποφάσεις επί προσφυγών στο Συμβούλιο της Επικρατείας, δηλαδή και παράνομα, εξήγγειλε την προηγούμενη εβδομάδα την επίσπευση των διαδικασιών για την ανέγερση του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης.

Ως βουλευτής της αξιωματικής αντιπολίτευσης, το 2002 ο κ. Πέτρος Τατούλης πρωτοστάτησε κατά της ανέγερσης του συγκεκριμένου μουσείου στο συγκεκριμένο χώρο και με τις συγκεκριμένες διαδικασίες.

Η πολιτική επιστήμη σηκώνει τα χέρια ψηλά: Ο Π. Τατούλης, σε φωτογραφία του Μάρτη 2003, βουλευτής τότε της αξιωματικής αντιπολίτευσης, με φόντο την ανασκαφή, ίσως και να «οραματίζεται» το μέλλον: το 2004 που ως υφυπουργός Πολιτισμού θα αντιμετωπίσει τον παλιό εαυτό του και τα υπομνήματα που έγραφε, και θα ολοκληρώσει αυτός τελικά –και όχι ο Ευ. Βενιζέλος– το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, «αυτό το καταστροφικό έργο».

ΣΗΜΕΡΑ:

- Η Δικαιοσύνη δεν έχει αποφανθεί οριστικά. Εκκρεμούν οι δύο αποφάσεις του ΣτΕ, οι οποίες αφορούν προσφυγές με άλλη επιχειρηματολογία και μετρικά στοιχεία από αυτής του ICOMOS, για την οποία εκδόθηκε απορριπτική απόφαση, με οριακή πλειοψηφία, τον προηγούμενο Ιούλιο. Συγκεκριμένα, το ΣτΕ έχει ζητήσει κατάθεση πρόσθετων λόγων από τον ΟΑΝΜΑ και το Υπουργείο Πολιτισμού, κάτι το οποίο δεν έχει ακόμα γίνει.

- Εκκρεμεί η δημοσίευση των αποτελεσμάτων της ανασκαφής, η οποία δεν έχει ολοκληρωθεί και δημοσιευθεί. Έτσι, δεν είναι γνωστό αν τηρούνται τα προβλεπόμενα από το νόμο και τις διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των μνημείων.

- Είναι σε εκκρεμότητα η υποχρέωση της Ελλάδας να απαντήσει στις επιτολές της UNESCO που αφορούν τη ζώνη προστασίας της Ακρόπολης.

- Ο ΟΑΝΜΑ λειτουργεί και λειτουργεί χωρίς Καταστατικό.

- Βρίσκεται σε εξέλιξη η έρευνα της Δικαιοσύνης με βάση το γνωστό υπόμνημα του νυν υφυπουργού και τότε βουλευτή για ενέργειες, πράξεις και παραλείψεις στο θέμα του ΝΜΑ.

- Η Δικαιοσύνη επίσης ελέγχει την διάτρητη διαδικασία του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού.

- Δεν έχουν εξασφαλιστεί ακόμα οι οικονομικοί πόροι για το συγκεκριμένο έργο. Ωστόσο η επιδότηση από την ΕΕ έχει αποκλειστεί λόγω του τρόπου και της διαδικασίας ανάθεσης από τον ΟΑΝΜΑ Α.Ε., στην ΑΛΤΕ.

22

- Δεν έχουν οικοδομική άδεια.
- Σύμφωνα με τις προσφυγές στο ΣτΕ μεγάλης ομάδας αρχιτεκτόνων έχει γίνει παράνομη και αντισυνταγματική αύξηση του συντελεστή δόμησης σε 1,6. Έχει επίσης γίνει και αντισυνταγματική άρση του περιορισμού των δύο ορόφων.

Ήδη πριν από της υπουργικές εξαγγελίες έχουν ξεκινήσει οι εργασίες για την ανέγερση του Νέου Μουσείου, προδικάζοντας έτσι, Υπουργείο και ΟΑΝΜΑ, την απόφαση της δικαιοσύνης επί των τελευταίων προσφυγών επιστημόνων και εκπροσώπων φορέων στο ΣτΕ.

Βέβαια ο πρόεδρος του ΟΑΝΜΑ Δημήτρης Παντερμαλής απάντησε στο Αντί μία μόλις μέρα πριν από τις υπουργικές εξαγγελίες ότι η διαδικασία κατεδάφισης που βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη αφορούσε «την προετοιμασία για την έναρξη των εργασιών ανέγερσης» και όχι τις ίδιες τις εργασίες ανέγερσης. Όμως οι εργασίες έτσι ή αλλιώς έχουν ξεκινήσει.

Ο ΤΑΤΟΥΛΗΣ ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΟΝ ΤΑΤΟΥΛΗ

Η μηνυτήρια αναφορά προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου η οποία κατατέθηκε στις 11 Ιουλίου του 2002 από τον τότε βουλευτή της αντιπολίτευσης Πέτρο Τατούλη υπήρξε αρκετά μακροσκελής. Τον Νοέμβριο του 2002 ορκίστηκε ενώπιον του Εισαγγελέα Εφετών και κατέθεσε ένα επίσης μακροσκελές σχετικό υπόμνημα. Θα χρησιμοποιήσουμε ορισμένα εκτενή αποσπάσματα της μηνυτήριας αναφοράς και του υπομνήματος, ώστε ο κ. Τατούλης να δώσει με αυτό τον τρόπο ο ίδιος απάντηση στον νυν υφυπουργό Πολιτισμού, δηλαδή στον εαυτό του και σε όσα πράττει και εξαγγέλλει το τελευταίο διάστημα σχετικά με την κατασκευή του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης στο οικοπέδο Μακρυγιάννη.

ΜΗΝΥΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

«Με απόφαση του Υπουργού ΥΠΠΟ και Ε. Βενιζέλου, από την 29 Μαρτίου 2002 ξεκίνησε η καταστροφή του αρχαιολογικού χώρου του Μα-

Νοέμβριος 2004: Η αρχαιολογική ανασκαφή έχει καλυφθεί προσωρινά, οι κατεδαφίσεις των γύρω κτηρίων συνεχίζονται και οι «εργασίες προετοιμασίας» για το χτίσιμο του Νέου Μουσείου έχουν αρχίσει – αν και παράνομα...

κρυγιάννη, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, δηλαδή μέχρι την εξαφάνιση των μνημείων, προκειμένου να επιτευχθεί η θεμελίωση του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως.

Η υπουργική απόφαση, η οποία παρά τις προσηγηθείσες συνεχείς διαμαρτυρίες τώρα και 22 χρόνια επαναλαμβάνει το έγκλημα για την καταστροφή του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, χωρίς να έχει γίνει ποτέ χωροθέτηση για το κτήριο του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως, έχει ως αποτέλεσμα πέραν της καταστροφής της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και την κατασπατάληση του Δημοσίου Χρήματος που μέχρι σήμερα υπερβαίνει το ποσό των 10 δισ. δρχ. περίπου, χωρίς να υπολογίζεται η ζημία που δεν κατασκευάζεται το μουσείο της Ακροπόλεως.

Μετά από τις διαμαρτυρίες
Της Αρχαιολογικής Εταιρείας
Του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων
ΣΑΔΑΣ
Του Ελληνικού ICOMOS
Του Καλλιτεχνικού Επιμελητηρίου

Των τοπικών πολιτιστικών συλλόγων Μακρυγιάννη, Παρθενώνα, Περικλή, Θησείου

Επιτροπή μουσείου του ΣΑΔΑΣ

Επιτροπή Αποσόβησης της κατασκευής του Μουσείου στην θέση Μακρυγιάννη Κατοίκων της περιοχής

Επίσης δημοσιεύτηκαν δεκάδες άρθρα με στοιχεία πριν και μετά την εγκληματική καταστροφή του χώρου και την κατασπατάληση του Δημοσίου χρήματος σε ελληνικές και ξένες εφημερίδες και περιοδικά, σχετικά με το θέμα.

Ύστερα από τα ανωτέρω προκύπτει ευθύνη για τα αρμόδια όργανα και τους δημόσιους λειτουργούς που προφανώς από υπαιτιότητά τους δεν απέτρεψαν την καταστροφή και αυτοί είναι:

1. Στυλιανή Μενδώνη, αρχαιολόγος, Γ.Γ. ΥΠΠΟ
2. Όλα τα μέλη του ΔΣ του ΟΑΝΜΑ
3. Τα μέλη του ΚΑΣ
4. Υπεύθυνη της Α ΕΠΚΑ κα Άλκηστις Χωρέμη
5. Υπεύθυνοι κατασκευής του έργου.

ΕΓΚΑΛΟΥΜΕΝΟΙ

1. Μενδώνη Στυλιανή, Γ.Γ. ΥΠΠΟ
2. Παντερμαλής Δημήτρης, καθηγητής Αρχαιολογίας ΑΠΘ, πρόεδρος ΟΑΝΜΑ
3. Χανδακός Βασίλης, Διευθύνων Σύμβουλος ΟΑΝΜΑ, Γενικός Διευθυντής Αναστηλώσεων Μουσείων και Τεχνικών έργων ΥΠΠΟ
4. Χωρέμη Άλκηστις, προϊσταμένη της Α ΕΠΚΑ
5. Μέλη του ΚΑΣ έως και την 3η Ιουλίου 2002:

Καλαντζή Αικατερίνη, Μπούρας Χαράλαμπος, Βαλάκου Νικολέτα, Φουντούκου Μάνια, Κωνσταντίνος Δημήτριος, Ιωαννίδου Μαίρη, Λαμπρινουδάκης Βασίλης, Λαμπρινού Λ., Ζαχαριάδου Όλγα, Κολώνας Λάζαρος, Μίνως Νικόλας, Μενδώνη Στυλιανή, Χανδακός Βασίλειος, Ιωάννης Τουράτσογλου, Παρλαμά Λιάνα, Ζερβουδάκη Ηρώ, Μπακιρτζής Χαράλαμπος, Σωτηρίου Ιωάννης, Σαλαβάνος Ιωάννης, Ζίας Νίκος, Κακούρης Ισίδωρος, Κοσμόγλου Φούλη, Μαριολάκος Ηλίας, Ζιρό Δημοσθένης...

...Το έργο για να ολοκληρωθεί θα καταστρέψει ολοσχερώς σύμφωνα με κατατεθειμένες μελέτες τον ανασκαμμένο χώρο. Συνεπώς πρόκειται για καταστροφικό έργο...

...Οι υπεύθυνοι έχουν προχωρήσει σε καταστροφές με μπουλντόζα, κομπρεσέρ, βαριές, βαριοπούλες, λοστούς, καλέμια, αξίνες, και τώρα γεωτρήματα, και μεγάλα εκσκαπτικά, ενώ ο αρχαιολογικός νόμος δεν επιτρέπει τη διάλυση συνόλων αρχαίων.

Δεν νομιμοποιείται η καταστροφή ενιαίων αρχαίων οικιστικών συνόλων, με κανένα νόμο ελληνικό ή διεθνή σύμβαση.

Με δεδομένο ότι ο Αρχαιολογικός Νόμος θέτει αυστηρές προϋποθέσεις για την ανέγερση κτισμάτων σε αρχαιολογικούς χώρους, πως ένας τόσο σημαντικός αρχαιολογικός χώρος δεν μπορεί να υποταχθεί στις ανάγκες κτηρίου τεραστίων διαστάσεων...

...Η δημοσίευση της ανασκαφής δεν έχει γίνει, όπως απαιτείται σύμφωνα με τον νόμο για περαιτέρω ενέργειες, και υπάρχουν αυτοψίες και μελέτες αρχαιολόγων που αφενός αναγνωρί-

ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1652

5 Νοεμβρίου 2004

1. Διορίζουμε, ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης (Ν.Π.Ι.Δ. εποπτευόμενο από το ΥΠ.Π.Ο.) τους κατωτέρω, ως εξής:

α) Αγαπητό Γεώργιο, Καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, ως Αντιπρόεδρο.
β) Δαμαλίτη Νικόλαο, Πολιτικό Μηχανικό.
γ) Στράγκα Ηλιοπούλου Ιουλία, Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Αθηνών.

δ) Καρύδη Παναγιώτη, Πολιτικό Μηχανικό, Καθηγητή Εθνικού Μετσοβείου Πολυτεχνείου.

ε) Λαλουργά Ιωάννη, Αρχιτέκτονα Μηχανικό, εκπρόσωπο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

στ) Παυλίδου Μανουέλλα, προτεινόμενη από το «Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη».

ζ) Δεληβοριά Άγγελο, Αρχαιολόγο, Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών, Διευθυντή Μουσείου Μπενάκη, προτεινόμενο από το «Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη».

η) Αλαβάνο Κωνσταντίνο, Δικηγόρο, προτεινόμενο από το «Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη».

2. Η θητεία του εν λόγω Συμβουλίου είναι πενταετής και αρχίζει από την ημερομηνία δημοσίευσής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της προαναφερόμενης απόφασης διορισμού του Προέδρου αυτού (29.10.2004).

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 5 Νοεμβρίου 2004

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΦΑΝΗ ΠΑΛΛΗ - ΠΕΤΡΑΛΙΑ

5/11/2004. Αυτή είναι η νέα σύνδεση του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ. Πρόεδρος ο... αιθαλής Δ. Παντερμαλής. Από τη σύνδεση απουσιάζει εκπρόσωπος του Υπουργείου Πολιτισμού!

ζουν τα ευρήματα ως την νεοπλατωνική φιλοσοφική σχολή, αφετέρου υποδεικνύουν την ανάγκη εξάντλησης της αρχαιολογικής έρευνας, η οποία έχει διακοπεί από μπουλντόζες, μπαζώματα και γεωτρήσεις αντιστηρίξεων.

Με δεδομένο ότι η ανασκαφή είναι συστηματική σύμφωνα και με τον Εισηγητή του ΣτΕ Π. Πικραμμένο και όχι σωστική σύμφωνα με τον Νόμο (προϋπήρχε του διαγωνισμού 2001 αλλά και ανέκαθεν υπήρχαν οι ενδείξεις υπαρ-

21379

ξης αρχαιοτήτων σύμφωνα με το ΚΑΣ) αλλά και σύμφωνα με τους υπεύθυνους του ΟΑΝΜΑ κάθε οικοδομική εργασία είναι παράνομη...

...Τα επισυναπτόμενα σχέδια της άδειας αποδεικνύουν ότι σκοπός του ΟΑΝΜΑ είναι: να καταστρέψει απόλυτα τον αρχαιολογικό χώρο του Μακρυγιάννη και ότι οι ελεγχόμενες υπουργικές αποφάσεις που καλύπτουν τις ενέργειές του, είναι απλά ένα προκάλυμμα στις παρανομίες που διαπράττει, προσπαθώντας να παραμείνουν εν κρυπτώ οι προθέσεις του.

Είναι φανερό πλέον ότι αυτές είναι: η μέσση των καταστροφών του Αρχαιολογικού Χώρου οικειοποίηση του Δημοσίου Κτήματος του Μακρυγιάννη - δηλαδή, απλά, οικοπεδοφαγική στρατηγική ιδιωτών, εις βάρος των Ελλήνων Πολιτών, του Ελληνικού Κράτους, του Συντάγματος, του Περιβάλλοντος, των Νόμων, των κλιτύων της Ακρόπολης, με την προσβολή του μνημείου, της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, της Επιστήμης κ.λπ.

Το δημόσιο αίσθημα με όλα αυτά, έχει προκληθεί βάνουσα και η συνέχιση των παράνομων εργασιών, εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους.

Όλες αυτές οι παράνομες ενέργειες του ιδιωτικού ΟΑΝΜΑ, αποτελούν κατάφωρη παραβίαση του Συντάγματος, του Ποινικού Κώδικα, των δικαιωμάτων των πολιτών, εκτός άλλων ποιοτικών αρχών που τίγονται γενικότερα, έχουν καταγγελθεί επανειλημμένα στον ελληνικό και διεθνή Τύπο, σε Διεθνείς Οργανισμούς και διασύρουν την χώρα και τους πολίτες της εν γένει. Ακόμα, το περιβάλλον της Ακρόπολης θίγεται μη αντιστρεπτά με αυτούς τους βανδαλισμούς, ενώ οι παρανομίες του ΟΑΝΜΑ, είναι φανερό ότι έχουν ξεπεράσει κατά πολύ, τα όρια της ασυδοσίας...

...Αυτή η οργανωμένη συμπεριφορά για την καταστροφή των ανεκτίμητων αρχαιοτήτων του Δημοσίου Κτήματος του Μακρυγιάννη με σκοπό να δοθεί βορά σε ιδιωτικά συμφέροντα, επιπτε στο άρθρο 56.2 του Αρχαιολογικού Νόμου περί φθοράς μνημείου και έχει γίνει στα πλαίσια οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας...»

Ειρήνη

Από: Ανδρέα Συμεών
Πλουτάρχου 2^α
Αθήνα 106 76

Προς: εφημερίδα «Καθημερινή»

Θέμα: Μουσείο Ακροπόλεως

Αγαπητή «Καθημερινή», με προβληματισμό παρακολουούθησα την ποινικοποίηση της διαδικασίας ανάδειξης λύσης για το θέμα του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως. Σας επισυνάπτω τις απόψεις μου για το θέμα με την παράκλησή μου να δημοσιευθούν στο τμήμα των επιστολών της εφημερίδας σας.

Μετά τιμής,
Ανδρέας Ν. Συμεών, αρχιτέκτων

Ελληνική Εταιρεία
για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Βεβαιώνεται ότι ο/η κ

παρακολούθησε το συνέδριο προβληματισμού με θέμα

ΑΕΙΦΟΡΙΑ - ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

που πραγματοποιήθηκε στις 1 και 2 Απριλίου 2004

στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στο Αμφιθέατρο Αντωνιάδου

Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Κώστας Καρράς
Κώστας Καρράς

Πρόεδρος

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γεώργιος Πανηγυράκης

Διευθυντής Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος

Σπουδών MBA

Αθήνα, 12 Απριλίου 2004

Κύριε Διευθυντά,

Είναι πραγματικά τραγελαφική η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί γύρω από την ανέγερση του Μουσείου Ακροπόλεως: Από τη μία μεριά, ο πρωθυπουργός της χώρας διαβεβαιώνει τον Ζυλ Ντασσέν ότι το μουσείο θα γίνει στη θέση όπου έχει ήδη ξεκινήσει η θεμελίωσή του και η ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας απορρίπτει όλες τις προσφυγές που είχαν κατατεθεί από το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS) και από κατοίκους της περιοχής εναντίον της ανέγερσης του μουσείου. Από την άλλη, ένας απίθανα μεγάλος αριθμός επιστημόνων και κρατικών λειτουργών καλούνται να λογοδοτήσουν στη δικαιοσύνη, ύστερα από ποινική δίωξη που άσκησε εναντίον τους ο αρμόδιος εισαγγελέας για «καταστροφή αρχαιοτήτων». Ο κατάλογος των διωκόμενων περιλαμβάνει – ούτε λίγο, ούτε πολύ – τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Οργανισμού Μουσείου Ακροπόλεως, τους αρχιτέκτονες στους οποίους ύστερα από διαγωνισμό, ανατέθηκε η μελέτη του μουσείου, τους υπεύθυνους αρχαιολόγους της Α' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, τα μέλη του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου το οποίο, με αποφάσεις του, ενέκρινε όλες τις φάσεις της μελέτης και, ειδικότερα, την προβλεπόμενη διατήρηση σε υπόγεια έκθεση των αρχαιοτήτων που βρέθηκαν κατά την εκσκαφή για τη θεμελίωση του κτιρίου.

Στην πλειοψηφία τους, οι διωκόμενοι είναι επιφανείς αρχαιολόγοι και αρχιτέκτονες οι οποίοι έχουν αναλώσει τη ζωή τους στην προστασία, τη μελέτη και την ανάδειξη των αρχαιοτήτων μας και οι οποίοι όμως, περιέργως, στην περίπτωση του νέου μουσείου της Ακρόπολης, εμφανίζονται ότι συνωμότησαν για την «καταστροφή αρχαιοτήτων».

Ποια λοιπόν είναι πραγματικά η ουσία του θέματος που έχει δημιουργηθεί και ποιοι είναι αυτοί που, με τις μηνύσεις που κατέθεσαν, προκάλεσαν την ποινική δίωξη που άσκησε ο εισαγγελέας; Εκτός από τον γνωστό σημερινό υφυπουργό Πολιτισμού κ. Τατούλη, τους μηνυτές συναποτελούν ένα ετερόκλητο πλήθος από περιοίκους που δεν θέλουν να δούν το οικόπεδο Μακρυγιάννη να χτίζεται, αρχαιολόγους που πιστεύουν ότι αυτοί νοιάζονται περισσότερο από τους μηνυόμενους συναδέλφους τους για τα αρχαία, αρχιτέκτονες που δεν συμφιλιώθηκαν ποτέ με την επιλογή – πριν από είκοσι πέντε χρόνια – του γηπέδου Μακρυγιάννη για τη χωροθέτηση του μουσείου, ή δεν συμφωνούν με τη λύση Τσουμί – Φωτιάδη για το κτίριο. Είναι, ασφαλώς, δικαίωμα του καθενός από τους παραπάνω να συμφωνεί ή να διαφωνεί με κάποιες όψεις του πολύ σύνθετου εγχειρήματος που λέγεται Μουσείο Ακροπόλεως. Πρέπει να πώ ότι κι εγώ, ως αρχιτέκτων που πήρε μέρος στο διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για το νέο μουσείο – τον τρίτο κατά σειρά μετά από δύο πανελλήνιους διαγωνισμούς που κηρύχθηκαν άγονοι – έχω τη δική μου άποψη για τη βέλτιστη κτιριακή λύση του μουσείου. Όμως θα πρέπει επιτέλους κάποτε οι νόμιμες διαδικασίες να λειτουργούν και τα θέματα – ιδιαίτερα θέματα με τη σημασία του Μουσείου Ακροπόλεως – να προωθούνται στη λύση τους που, όπως είναι φυσικό, δεν μπορεί να είναι σε όλους αρεστή.

Θεωρώ λοιπόν αδιανόητο ότι η εναντίωση στην κατασκευή του Μουσείου Ακροπόλεως στη συγκεκριμένη θέση και με βάση τη συγκεκριμένη μελέτη που επιλέχτηκε με τον τέταρτο – κλειστό αυτή τη φορά – αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, θα μπορούσε να προκαλέσει τέτοιο φανατισμό και να οδηγήσει στην υποβολή μηνύσεων για καταστροφή αρχαιοτήτων. Καταστρέφονται λοιπόν πραγματικά αρχαιότητες;

Ελληνική Εταιρεία
για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Βεβαιώνεται ότι ο/η κ

παρακολούθησε το συνέδριο προβληματισμού με θέμα

ΑΕΙΦΟΡΙΑ - ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

που πραγματοποιήθηκε στις 1 και 2 Απριλίου 2004

στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στο Αμφιθέατρο Αντωνιάδου

Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Κώστας Καρράς
Κώστας Καρράς
Πρόεδρος

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γεώργιος Πανηγυράκης
Διευθυντής Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος
Σπουδών MBA

Είναι γνωστό ότι, κατά τη διενέργεια των εκσκαφών για την κατασκευή του μουσείου, βρέθηκαν αρχαία των οποίων η σημασία είναι, κατά κύριο λόγο, πολεοδομική αφού αποτελούν πολύτιμη μαρτυρία για τη μορφή της πόλης σ' αυτή την περιοχή, από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι τους βυζαντινούς. Πρέπει να σημειωθεί ότι ένα συνεχόμενο τμήμα αυτού του ιστορικού πολεοδομικού ιστού ανασκάφτηκε για την κατασκευή του σταθμού του μετρό. Τότε, τα ευρήματα αποτυπώθηκαν και στη συνέχεια απομακρύνθηκαν χωρίς εκείνη η επιχείρηση να αποτελέσει αντικείμενο σοβαρής διαμάχης. Όπως θα πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι, χωρίς την κατασκευή του μουσείου, τα αρχαία που σήμερα αποτελούν αντικείμενο της διαμάχης η οποία έχει ξεσπάσει θα έμεναν θαμμένα κάτω από τα θεμέλια των πολυκατοικιών του τετραγώνου Μακρυγιάννη, όπως τόσα άλλα σε πολλά σημεία του ιστορικού κέντρου της Αθήνας. Τι γίνεται όμως στην περίπτωση του μουσείου; Τα σχέδια του κτιρίου ποσαρμόστηκαν ώστε τα αρχαία να παραμείνουν στη θέση τους και να αναδειχθούν σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο στο υπόγειο του κτιρίου. Αλήθεια, ποιά καλύτερη τύχη θα μπορούσαν να έχουν τα ευρήματα του τετραγώνου Μακρυγιάννη από την προστασία και έκθεσή τους μέσα σε ένα μουσείο που ελπίζω ότι θα γίνει από τα σημαντικότερα του κόσμου; Θα ήταν καλύτερα να διατηρηθούν σε κάποιο σκάμμα που ελάχιστοι θα νοιάζονταν να επισκεφτούν, και όπου η προστασία τους από την έκθεση στις ατμοσφαιρικές συνθήκες δεν θα ήταν απόλυτα εξασφαλισμένη; Θα καταλάβαινα απόλυτα την ενεργή παρέμβαση και κάθε εποικοδομητική κριτική εκ μέρους των ευαισθητοποιημένων επικριτών προκειμένου να βρεθούν οι βέλτιστες λύσεις για την προστασία και ανάδειξη των αρχαιολογικών ευρημάτων μέσα στο νέο μουσείο. Θεωρώ όμως αδιανόητη την υποβολή εκ μέρους αυτών των επικριτών μηνύσεων κατά προσώπων με τα οποία θα έπρεπε εκ προοιμίου να θεωρούν ότι έχουν κοινό στόχο την προστασία των αρχαιοτήτων. Όπως επίσης αδιανόητη θεωρώ την άσκηση από τον εισαγγελέα ποινικής δίωξης κατά εκλεκτών επιστημόνων και κρατικών λειτουργών για τις θέσεις που υιοθέτησαν είτε μεμονωμένα, είτε ως μέλη αρμόδιων συλλογικών θεσμικών οργάνων, πάνω σε θέματα επιστημονικά και πολιτισμικά. Γιατί, τελικά, εκεί καταλήγει το πράγμα: στη δίωξη της επιστημονικής άποψης, αφού, ελπίζω, η απουσία δόλου δεν αμφισβητείται από κανένα.

Μια εκστρατεία που ξεκίνησε με καλές ίσως προθέσεις, εκ μέρους μερικών τουλάχιστον από τους μηνυτές, πήρε τελικά δραματική τροπή με την ποινική δίωξη που βρίσκεται σε εξέλιξη, και αναρωτιέμαι αν τώρα πια υπάρχει τρόπος να σταματήσει αυτή η θλιβερή ιστορία. Η κυβέρνηση δηλώνει ότι δεν αναμειγνύεται στις υποθέσεις της δικαιοσύνης και πιστεύω ότι πολύ καλά κάνει. Δεν είμαι νομικός και δεν γνωρίζω ποιος έχει δικαιοδοσία να παρέμβει προκειμένου να ανασταλεί η ποινική δίωξη που ήδη έχει προχωρήσει στη διαδικασία της τακτικής ανάκρισης. Μήπως αυτός είναι ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου; Αν ναι, νομίζω ότι έχει πολύ σοβαρούς λόγους να ασκήσει αυτή του την αρμοδιότητα. Και εφόσον καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ποινική δίωξη πρέπει να σταματήσει, θα έχει προσφέρει στον τόπο μια σημαντική υπηρεσία.

Με πολλή τιμή,

Ανδρέας Ν. Συμεών
Αρχιτέκτων, πολεοδόμος
Πλουτάρχου 2^Α, 106 76 Αθήνα

Ελληνική Εταιρεία
για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Βεβαιώνεται ότι ο/η κ

παρακολούθησε το συνέδριο προβληματισμού με θέμα

ΑΕΙΦΟΡΙΑ - ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

που πραγματοποιήθηκε στις 1 και 2 Απριλίου 2004

στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στο Αμφιθέατρο Αντωνιάδου

Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Κώστας Καρράς
Κώστας Καρράς
Πρόεδρος

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γεώργιος Πανηγυράκης
Διευθυντής Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος
Σπουδών MBA

Ο ΙΟΣ

Η νέα μάχη στου Μακρυγιάννη

Στροφή 180
μοιρών για
το νέο μουσείο

(«ΤΑ ΝΕΑ»,
24/3/2004)

Φωτ.: ΕΡΑ/ΑΠΕ

Τελικά η Δεξιά δεν θα δώσει νέα «μάχη» στου Μακρυγιάννη, μετά από εξήντα χρόνια. Μετά από ολιγοήμερη αιχμηρή σιωπή, ο υφυπουργός Πολιτισμού Πέτρος Τατούλης αποκήρυξε τις «αιρετικές» του αντιπολιτευτικές θέσεις και προσχώρησε στην άποψη των προκατόχων του. Αποδέχτηκε τη θέση Μακρυγιάννη για την ανέγερση του νέου Μουσείου της Ακρόπολης και έδωσε εντολή στις υπηρεσίες του υπουργείου να αμυνθούν στις διώξεις που προκλήθηκαν (και) από τις δικές του μηνυτήριες αναφορές. Ο προπαγανδιστικός μηχανισμός που έχει στηθεί γύρω από την υπόθεση αυτή εδώ και είκοσι χρόνια κέρδισε μια ακόμα μάχη. Και σπεύδουν τώρα –εκ των υστέρων– να τα μαζέψουν και οι φιλοκυβερνητικές εφημερίδες που είχαν φροντίσει να συνταχθούν με τις αρχικές θέσεις του νέου υφυπουργού.

Το αστείο είναι ότι όσο κυβερνούσε το ΠΑΣΟΚ, μας έλεγαν ότι το μουσείο ήταν το όραμα ζωής της Μελίνας. Μόλις κέρδισε τις εκλογές η Νέα Δημοκρατία, ξαφνικά οι υπεύθυνοι του έργου θυμίσθηκαν ότι η έμπνευση πρέπει να αποδοθεί στον **Κωνσταντίνο Καραμανλή**. «Η θέση για την ανέγερση του νέου Μουσείου Ακρόπολεως είχε ορισθεί από τον αείμνηστο Κωνσταντίνο Καραμανλή και πρόκειται για μια άκρως ενόστοχη επιλογή. Το ξέρει αυτό η Νέα Δημοκρατία; Το θυμάται;», αναρωτιέται ο **Χαράλαμπος Μπούρας**, καθηγητής στο ΕΜΠ και μέλος του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (ΚΑΣ). Το γεγονός αυτό (δηλαδή την πατρότητα της ιδέας) υπενθυμίζει και μάλιστα από τις στήλες της «Αυγής» και ο πολιτικός μηχανικός **Κώστας Ζάμπας**, ο οποίος επιμελείται την αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης. Το μήνιμα προς τον «ανιμίο» είναι σαφές: δεν σου ζητάμε να ακολουθήσεις τη «σοσιαλιστρία θεατρίνα», αλλά τον «εθνάρχη-συγγενή» σου. Η επιλογή «Μακρυγιάννη» δεν είναι έργο του αμαρτωλού ΠΑΣΟΚ, αλλά της παλιάς καλής Νέας Δημοκρατίας.

Είναι αλήθεια ότι ο Καραμανλής είχε

υποδείξει τη θέση αυτή για κάποιον είδους εκμετάλλευση από την Αρχαιολογική Υπηρεσία, αλλά τότε που «χωροθετούσε» κατά το δοκούν ο ιδρυτής της Νέας Δημοκρατίας δεν είχαν ακόμα ανακαλυφτεί τα σημαντικότερα αρχαία, τα οποία έκρυβε ο χώρος αυτός.

Αν δεν υπήρχαν οι αντιδράσεις αυτών που ο κ. **Βενιζέλος** αποκαλεί «ερασιτέχνες με εμμονές», το Μουσείο θα τα είχε καταστρέψει ήδη από τον δεύτερο διαγωνισμό του 1990. Τις πραγματικές προθέσεις των επίδοξων κατασκευαστών του νέου μουσείου απέναντι στις αρχαιότητες που ανακαλύφθηκαν στη θέση Μακρυγιάννη προδίδει η πρόσφατη δήλωση του **Μπερνάρ Τσονμί**: «Ο ίδιος ο Παρθενώνας χτίστηκε στη θέση ενός μικρότερου ναού. Οι πόλεις είναι χτισμένες κατά στρώματα. Σε αντίθετη περίπτωση, θα ζούσαμε σε ένα ινδιάνικο χωριό και όχι στη Νέα Υόρκη» («Ντζίλι Τέλεγκραφ», 14/3/04).

Όσο για τη σύνδεση της δημιουργίας του νέου μουσείου με το αίτημα της επιστροφής των Μαριάρων του Παρθενώνα, πρόκειται για ανοιχτή παραπλάνηση. Η ελληνική κυβέρνηση έχει προ πολλού λησμονήσει το αρχικό αίτημα της Μελίνας, να επιστραφούν τα κλεμμένα της αποικιοκρατίας. Μιλάνε τώρα για «δανεισμό», για «συνεργασία» με το Βρετανικό Μουσείο, για μια προσωρινή έκθεση, κλπ.

Κακά τα ψέματα. Όλη η υπόθεση αυτή έχει αντιμετωπιστεί από τις διαδοχικές κυβερνήσεις ως προπαγανδιστικό χαρτί για εσωτερική κατανάλωση. Για την καθυστέρηση των τριάντα χρόνων και την κατασπατάληση πολλών χρημάτων δεν ερθύνονται βέβαια όσοι διαφωνούν, ούτε το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο επιμένει να εφαρμόζει το νόμο. Ευθύνονται όσοι διοργάνωσαν αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς με λανθασμένες προδιαγραφές, όσοι στηρίχθηκαν στην αυθαιρεσία της εξουσίας τους και αιρήφισαν την παγκόσμια κατακραυγή, όσοι πίεσαν την Αρχαιολογική Υπηρεσία να συμβιβαστεί με την ιδέα της «περιορισμένης» καταστροφής αρχαιοτήτων.

...ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ

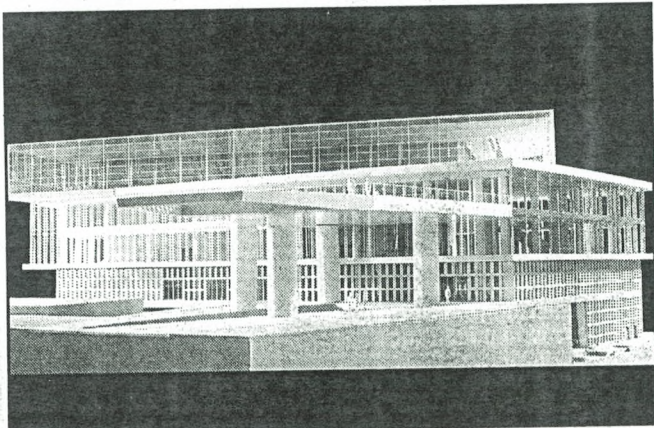
Ενα έγκλημα στην ιστορία της πόλης

Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗ*

Η υπόθεση της ανέγερσης του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης έχει δύο πλευρές, η μία είναι η ουσιαστική, που περιλαμβάνει μια σειρά απαράδεκτων καταστροφών στον ιστορικό χώρο των Αθηνών, και η άλλη που αφορά τις κυβερνητικές ενέργειες ολοκλήρωσης του έργου μέσα από σειρά παράνομων πράξεων, στην προσπάθειά της να υπερβεί τα ουσιαστικά και νομικά εμπόδια που σε μια ευνομούμενη κοινωνία τίθενται για την πρόληψη αυτών των καταστροφών.

Ποιες είναι αυτές οι καταστροφές. Πρώτη (χρονικά) υπήρξε η ανέγερση του Μουσείου σε τέτοια εγγύτητα στον Ιερό Βράχο, και σε τέτοιο όγκο, που προσβάλλει την ίδια την Ακρόπολη, αλλά και την ίδια την Αθήνα, αυτό που ο αείμνηστος Αριστομένης Προβελέγγιος σε άρθρο του στην «Ελευθεροτυπία» είχε δικαίως ονομάσει «Υβρη». Δεύτερη, η προσβολή του προστατευόμενου κτιρίου του πρώτου στρατιωτικού νοσοκομείου των Αθηνών έργο του Βάιλερ του 1832, επάνω στο οποίο σχεδόν εφάπτεται και υπερκαλύπτει με τον όγκο του.

Τρίτη χρονικά, αλλά επίσης ιδιαίτερα σημαντική με την πρώτη, η καταστροφή μιας ολόκληρης πρωτοβυζαντινής και βυζαντινής συνοικίας των Αθηνών, η οποία πέρα από τη μοναδικότητά της και τη σημαντική εικόνα των βυζαντινών Αθηνών που διασώζει, περιλαμβάνει και σειρά σημαντικών δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων από τη ρωμαϊκή έως τη βυζαντινή εποχή, με ψηφιδωτά και πολύ ενδιαφέρουσες και μοναδικές για την Αθήνα κατόψεις και σχέδια. Αυτή η σχεδόν πλήρης συνοικία, όμοια της οποίας δεν έχει ανασκαφεί σε καμία άλλη ελληνική πόλη, καταστρέφεται, το μεν ένα τμήμα της με την ολοκληρωτική κατεδάφιση και οικοδόμηση τριών υπογείων του Μουσείου, τα δε υπόλοιπα τμήματά της καταστρέφονται αφ' ενός από τη φύτευση γιγαντιαίων υποστλωμάτων διαμέτρου μέχρι και 3,5 μέτρων μέσα στις αρχαιοτάτες, αφ' ετέρου από την αντιστήρι-

Οι καταστροφές στον ιστορικό χώρο και οι παράνομες πράξεις της απειλούσας κυβέρνησης για την ανέγερση του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης

ξη των τριών υπογείων με λοξούς πασσάλους διαμέτρου 1,20 μέτρων, οι οποίοι εισχωρούν μέσα στον αρχαιολογικό χώρο. Φυσικά, όταν έχει συντελεστεί μια τέτοια ανεπανόρθωτη καταστροφή, τι να πούμε για το αποτέλεσμα ενός τερατώδους κτιρίου που επικάθεται και επικαλύπτει τις τάχα «επισκεψιμες αρχαιοότητες» (όσες διασώζονται και όπως διασώζονται μετά τις κατασκευές που αναφέρονταν).

Η άλλη πλευρά είναι εξίσου εξοργιστική. Με την αλαζονεία της εξουσίας που διέκρινε τον προηγούμενο υπουργό Πολιτισμού, έγιναν μια σειρά παρανομιών για «νομιμοποίηση» των παραπάνω καταστροφών. Σημειώνεται ότι ο εν λόγω πρώην υπουργός χρεώνεται για την καταστροφή του προϊστορικού οικισμού στο λόφο Ζαγάνι στα Σπάτα (μπορούσε ο διάδρομος να πάρει κλίση 3 μοίρες και να διασωθεί το «εμπόδιο» πλην όμως ήδελαν το λόφο οι εργολάβοι για αδρανή υλικά), με την καταστροφή του ιστορικού τόπου του Μαραθώνα ενάντια στην

αντίθεση της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, της Ακαδημίας Αθηνών και δεκάδων Πανεπιστημιακών Σχολών του εξωτερικού που εκφράστηκαν και ως Σχολές, και με επώνυμα διαπρεπή μέλη τους, με την καταστροφική γειτνίαση του τεράστιου κτιρίου πνιγκ πνιγκ σε επαφή με τη βυζαντινή εκκλησία της Ομορφοκλήσιας, σε αντίθεση με την εισήγηση της αρμόδιας Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και άλλα πολλά. Σημειώνεται για το τελευταίο ότι, όπως φαίνεται, έγινε εκεί για να νομιμοποιηθεί ο ουδέποτε ως τώρα δικαιοδοθείς από κανένα ελληνικό δικαστήριο διεκδικητής της έκτασης, μιας και παράνομα τού απαλλοτριώθηκε η έκταση, και του κατεβλήθησαν από 9 διο. δρχ. και κυρίως αυτό συνιστά αναγνώριση ιδιοκτησίας, είναι γνωστό άλλωστε ότι στην υπόθεση αυτή εμπλέκονται υπουργοί της προηγούμενης, αλλά και της σημερινής κυβέρνησης, μέλη του Δ.Σ. του Εθνικού Κτηματολογίου, αλλά και στελέχη της Αθήνα 2004 Α.Ε.

Ποιες είναι αυτές οι παρα-

νομίες:

α. Την εισήγηση για την αξιολόγηση των αρχαιοτήτων στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο δεν την υπογράφει, ως θα όφειλε, και η αρμόδια Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, αλλά η Δ/ση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

β. Την εισήγηση για τη δυνατότητα οικοδόμησης στο χώρο δεν την έκαναν οι αρμόδιες παραπάνω Διευθύνσεις αλλά η Δ/ση Κατασκευών Μουσείων.

γ. Δεν υπάρχει έγκριση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων μιας και το κτίριο του Μουσείου εφάπτεται του κηρυγμένου ως Μνημείου κτιρίου Βάιλερ.

δ. Οι εγκρίσεις του ΚΑΣ ήταν πάντα αποσπασματικές τμηματικών μελετών χωρίς καθολική εικόνα των τεκταινομένων, και για το λόγο αυτό ακυρώθηκαν σχεδόν όλες από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

ε. Από την οικοδομική άδεια λείπουν όλες οι απαιτούμενες σύμφωνα με το νόμο εγκρίσεις των Εφορειών κλασικών, βυζαντινών και νεωτέρων μνημείων.

στ. Η άδεια οικοδομής εκδίδεται πριν ολοκληρωθούν οι ανασκαφές.

ζ. Για τη νομιμοποίηση των παραπάνω ψηφίστηκε από την κυβερνητική πλειοψηφία ο νόμος 3207/2003, άρθρο 9 παράγραφος 4, όπου εντελώς αντισυνταγματικά μετατρέπεται η Βουλή από Νομοθετική Εξουσία σε Εκτελεστική, και... εκδίδει άδειες οικοδομής όπως το τελευταίο Γραφείο Πολεοδομίας Ανω Κρύας Βρύσης.

Και φυσικά είναι εντελώς αστήρικτες οι δικαιολογίες των ιδυνόντων ότι «μου είπαν από τον Οργανισμό του Μουσείου ότι δεν διόγονται οι αρχαιοτάτες» ή ότι η πρόσφατη εισαγγελική παραπομπή «πλήττει την επιστροφή των Ελγινείων», επιχειρήματα πανικού που δεν αξίζουν σχολιασμού.

Όπως είχε πει ο Loerenberg (αναφορά στον Δ. Καμπούρογλου): fuit quondam Graecia, fuerunt Athenae, nunc nec in Graecia Athenae, nec ipsa Graecia Graecia est. (υπήρξε κάποτε η Ελλάς, υπήρξαν αι Αθήναι, τώρα ούτε στην Ελλάδα υπάρχουν αι Αθήναι, ούτε στην Ελλάδα η Ελλάς).

* Ο Γ.Μ.Σ. είναι καθηγητής Πολεοδομίας στο Ε.Μ. Πολυτεχνείο

Αρχιτέκτονες κατά του Μουσείου

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ απευθύνει έκκληση να σταματήσει η ανέγερση του Μουσείου της Ακρόπολης στο χώρο του Μακρυγιάννη.

Συγκεκριμένα στο κείμενό τους αναφέρουν τρία σημεία που «προσβάλλουν την Ακρόπολη και την αθηναϊκή ιστορία»:

«Προωθείται η οικοδόμηση ενός υπερμεγέθους όγκου και μάλιστα αμφιβόλου αρχιτεκτονικής αξίας σε αντιπαράθεση με τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης. Καταστρέφεται η μοναδική ανασκαφείσα πλήρης και ολοκληρωμένη βυζαντινή συνοικία των Αθηνών, με την κατασκευή επ' αυτής στο ένα μέρος τριών υπόγειων πάρκινγκ και βοηθητικούς χώρους του Μουσείου και στο άλλο μέρος την εμφύτευση δεκάδων υποστυλωμάτων διαμέτρου 3,5 έως 1,20 μ. μέσα στον αρχαιολογικό χώρο. Εξαφανίζεται πίσω από τον όγκο του νέου Μουσείου και συνθλίβεται απ' αυτόν το ιστορικό, και κηρυγμένο ως προστατευόμενο μνημείο, κτίριο του πρώην στρατιωτικού νοσοκομείου του Βάιλερ (1832)».

Αν 20/1
19-3-04

Για το Μουσείο της Ακρόπολης

Την επιστολή που ακολουθεί απευθύνουν στον έλληνα υφυπουργό Πολιτισμού Π. Τατούλη 65 επιφανείς πανεπιστημιακοί καθηγητές, διανοούμενοι και ερευνητές που ζουν και εργάζονται στη Γαλλία, σχετικά με την επιλογή του χώρου ανέγερσης του νέου Μουσείου της Ακρόπολης:

Ένα αρχιτεκτονικό σχέδιο, αμφισβητήσιμο και πολύ αμφισβητούμενο στην Αθήνα, που συνδέεται ίσως έμμεσα με τους Ολυμπιακούς Αγώνες τόσο ως προς τις ημερομηνίες όσο και ως προς τους στόχους του: Πρόκειται για το σχέδιο του καινούργιου μουσείου της Ακρόπολης, που απειλεί την αρμονία και την αισθητική του όλου αρχαιολογικού χώρου, το βράχο της Ακρόπολης και τα γύρω μνημεία. Μια γιγάντια κατασκευή από μπετόν και γυαλί απέναντι από τον Παρθενώνα, που θα «διευκολύνει» τον επισκέπτη να βλέπει ταυτόχρονα τα εκθέματα και, απέναντι, το ναό της Αθηνάς, δίνοντάς του τη δυνατότητα να «ανεβεί έπειτα κατευθείαν στην Ακρόπολη» (από τα πρακτικά συνεδρίασης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, ΚΑΣ). Εύλογα λοιπόν αναρωτιόμαστε αν το αποφασιστικό κριτήριο για την επιλογή του χώρου και την ανέγερση ενός τόσο σημαντικού μουσείου είναι το θέαμα που θα προσφερθεί στον επισκέπτη. Τέτοια ανιστορική προσέγγιση θα κατέληγε να υποβαθμίσει τον όλο αρχαιολογικό χώρο σε κοινό αξιοθέατο.

Το εν λόγω σχέδιο βάλλεται λόγω του τύπου που επιλέχτηκε για την κατασκευή του μουσείου (αρχαιολογικός χώρος που πρόσφατα αποκαλύφθηκε νότια της Ακρόπολης και του Παρθενώνα, απέναντι από το Θέατρο του Διονύσου, στην περιοχή Μακρυγιάννη) αλλά και λόγω του δυσανάλογου μεγέθους του (5,2 φορές μεγαλύτερο σε όγκο από τον Παρθενώνα, ψηλότερο από τα γύρω κτήρια, απέναντι ακριβώς από το ναό). Βάλλεται όμως επίσης και λόγω των καταστροφών που θα προκαλέσει ασφαλώς η ανέγερσή του στις σημαντικές αρχαιότητες που βρίσκονται από κάτω, αφού η κατασκευή προβλέπεται να στηρίζεται σε τσιμεντένια υποστυλώματα που θα εμπευχθούν ανάμεσα στα αρχαιολογικά ευρήματα. Αν λάβει κανείς υπόψη την αντισεισμική θωράκιση που απαιτείται για μια χώρα σαν την Ελλάδα, η θεμελίωση ενός τέτοιου κτηρίου θα προκαλέσει ασφαλώς ανεπανόρθωτες καταστροφές στα διάφορα αρχαιολογικά στρώματα. Σύμφωνα με το σχέδιο, μέσα από το διαφανές πάτωμα του ισόγειου θα φαίνεται ένα τμήμα των αρχαίων, οπότε ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να «ατενίζει» το παρελθόν

κάτω από τα πόδια του μέσα από ένα δάσος τσιμεντένιες κολόνες που θα στηρίζουν το βάρος του μουσείου. Δεν θα αναφερθούμε στην αμφίβολη αισθητική του ίδιου του κτηρίου, που δεν διαθέτει την απαιτούμενη για ένα τέτοιο τόπο λεπτότητα και σεμνότητα ούτε προδίδει τον παραμικρό σεβασμό απέναντι στο αρμονικό κάλλος των γύρω μνημείων και την ιστορία. Πρόκειται προφανώς για προβολή στην πολιτιστική κληρονομιά (απαγορεύεται καταρχήν να χτίζει κανείς σε αρχαιολογικούς χώρους, κυρίως όταν δεν έχουν ποτέ δημοσιευτεί τα πορίσματα της ανασκαφής, πολύ περισσότερο δε όταν πρόκειται για αρχαιολογικούς χώρους τέτοιας σημασίας και πολυπλοκότητας). Υπήρχαν ωστόσο και άλλες προτάσεις ως προς τη θέση, λίγο απομακρυσμένες, είναι αλήθεια, από την Ακρόπολη, ενώ και το νεοκλασικό κτήριο του Βάιερ μπορούσε να χρησιμοποιηθεί γι' αυτόν τον σκοπό. Άλλες λύσεις πιο σεμνές είχαν προταθεί στο παρελθόν, αλλά δεν λήφθηκαν υπόψη και διενεργήθηκε νέος διαγωνισμός. Εξάλλου, εξ όσων γνωρίζουμε, η θέση στου Μακρυγιάννη είχε ήδη απορριφθεί στο παρελθόν από το Συμβούλιο της Επικρατείας, ενώ τώρα το ίδιο δικαστήριο εκφράζει σοβαρότατες επιφυλάξεις για μια κατασκευή με υποστυλώματα, φοβούμενο τις επιπτώσεις στα αρχαία ευρήματα. Εύλογα λοιπόν αναρωτιέται κανείς γιατί η τόσο επιμονή στη συγκεκριμένη θέση και η άρνηση να επανεκτιμηθούν σοφές αποφάσεις που είχαν ληφθεί μετά λόγου γνώσεως στο παρελθόν.

Η ανέγερση του εν λόγω μουσείου αντιβαίνει στις αρχές ενός, καθαυτό επαινετέου, ευρύτερου και φιλόδοξου πολεοδομικού σχεδίου, της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, δηλαδή του ιστορικού κέντρου της Αθήνας, που καταρτίστηκε για να ελευθερώσει τα ίχνη της αρχαίας πόλης από την κυκλοφορία των αυτοκινήτων και να δημιουργήσει αρχαιολογικό πάρκο και τόπο περιπάτου. Γιατί λοιπόν αυτή η αντίφαση και η παραφωνία με ένα τόσο σοφό σχέδιο (που έχει εν πολλοίς ήδη υλοποιηθεί); Γιατί το σχέδιο αυτό να μην επεκταθεί σε ολόκληρη την περίμετρο της αρχαίας πόλης, περιλαμβάνοντας και τη θέση Μακρυγιάννη, πράγμα που θα φαινόταν λογικότερο και δικαιότερο; Ένα από τα πλέον παράδοξα επιχειρήματα που εκφράστηκαν υπέρ της ανέγερσης του Μουσείου αφορά την «προστασία» των ευρημάτων(!): το Μουσείο θα «προστατεύει» δήθεν τα αρχαία, καλύπτοντάς τα με τον όγκο του (χτυπώντας έτσι με ένα σμπάρο δυο τρυγόνια – πρβλ. Τα πρακτικά της Συνέλευσης του

ΚΑΣ). Υπάρχουν πράγματι προστατευτικές κατασκευές ελαφρές και κομψές που έχουν χρησιμοποιηθεί αλλού και προσφέρονται για τόπους περιπάτου. Γιατί λοιπόν να μπει στο στόχαστρο ο μοναδικός και συμβολικός χώρος του Παρθενώνα και της Ακρόπολης, με την τόσο εύθραυστη ισορροπία, που αποτελεί σημείο αναφοράς με οικουμενική αξία; Τόση είναι η βούληση να επιβληθεί ένα δείγμα της σύγχρονης ματαιοδοξίας;

Η θέση που αποτελεί αντικείμενο της αμφισβήτησης διαθέτει μείζον πολιτισμικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Η υπόθεση έχει ήδη απασχολήσει τη δικαιοσύνη (με τις προσφυγές στο Συμβούλιο της Επικρατείας). Η Ακρόπολη και η γύρω περιοχή έχουν ανακηρυχθεί κληρονομιά της ανθρωπότητας. Η διεθνής οργάνωση ICOMOS έχει ζηηρά επικρίνει και καταγγείλει το σχέδιο (κατά το τελευταίο της συνέδριο στη Μαδρίτη) επιστώντας την προσοχή στις ολέθριες ενδεχομένως συνέπειές του.

Σύμφωνα με τον Τύπο, ο λόγος αυτής της ακατανόητης (και τόσο βεβιασμένης) επιλογής έγκειται στην επιθυμία του Υπουργείου Πολιτισμού να επιστρέψουν τα εκτιθέμενα στο Βρετανικό Μουσείο γλυπτά του Παρθενώνα στην Ελλάδα. Αρνούμαστε να πιστέψουμε ότι ορμήθηκε από ένα τόσο επιφανειακό συσχετισμό. Η ανάκτηση ενός αρχαιολογικού θησαυρού (κατανοητή και επαινετέα καθαυτή) ουδόλως δικαιολογεί την καταστροφή ενός άλλου. Οι δυο περιπτώσεις είναι και πρέπει να παραμείνουν αυστηρά ανεξάρτητες μεταξύ τους. Τέτοια «σχέδια» εξηγούνται μόνο με «προτεραιότητες» ανομολόγητες και ξένες προς το μέλλον της πολιτιστικής αυτής κληρονομιάς, και ο νους μας πάει στους Ολυμπιακούς Αγώνες που πρόκειται να διεξαχθούν στην Αθήνα. Πιστεύετε πράγματι πως τέτοιο διακύβευμα προέχει έναντι του βράχου της Ακρόπολης και των γύρω μνημείων; Ελπίζουμε ότι αυτή η απαισιόδοξη πρόγνωση δεν ισχύει. Αν ποτέ επαληθευόταν, θα ήταν μεγάλο σφάλμα και απειλή για τον πολιτισμό αλλά και για τη φήμη της Ελλάδας.

Ζητούμε λοιπόν να διασωθεί ο χώρος και να αποσυρθεί το σχέδιο. Λύσεις πολύ καλύτερες είναι εφικτές και πρέπει να εξετασθούν.

Με εξαιρετική τιμή

Ακολουθούν οι υπογραφές

ΥΓ.: Το αίτημα και οι υπογραφές έχουν ήδη σταλεί στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κ. Κ. Στεφανόπουλο, στον πρώην πρωθυπουργό κ. Κ. Σημίτη, και στον πρώην υπουργό Πολιτισμού κ. Ευ. Βενιζέλο.

Ένα «απλό αστικό οικόπεδο»;

Ο αρχαιολογικός χώρος που καταστρέφεται για το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Κυριολεκτικά στο παρά πέντε (παραμονές εκσκαφών θεμελίωσης) το ελληνικό τμήμα του «Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών» (ICOMOS) μετά από συνεδρίασή του παρεμβαίνει με δελτίο τύπου στα όσα συμβαίνουν σχετικά με την κατασκευή του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης πάνω στην αρχαιολογική ανασκαφή του Νοτίου Τμήματος της Αρχαίας Πόλης της Αθήνας.

Παράλληλα, μια τεχνική έκθεση σχετικά με την εκδοθείσα άδεια εκσκαφών και αντιστηρίξεων του Νέου Μουσείου, που την υπογράφουν σημαντικά επιστημονικά ονόματα και την οποία δημοσιεύουμε ολόκληρη, έρχεται να θέσει σοβαρές ενστάσεις όχι μόνο για το παράνομο των διαδικασιών που μέχρι τώρα ακολουθούνται, αλλά και για την επιλογή του χώρου ανέγερσης του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης.

Η διατύπωση του ICOMOS είναι σαφής και κατηγορηματική: «δεν είναι δυνατόν να χωροθετηθεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης στον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη! Θα καταστρέψει και τον αρχαιολογικό χώρο και την κληρονομιά μας, που υπάρχει μέσα σε αυτόν! Αυτό είναι αντιληπτό και από μη ειδικούς!» Με την παρέμβαση αυτή του ICOMOS, όσα μέχρι σήμερα παρουσιάζονταν ως «υπερευαίσθητες» ή «αδικοιολόγητοι φόβοι» ή «υπερβολές» για τις εξελίξεις που αφορούν στον αρχαιολογικό χώρο όπου πρόκειται να χτιστεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, αποκτούν συνολική επιστημονική υπόσταση. Εκτός βέβαια από τις μεμονωμένες προσωπικές αντιδράσεις επιστημόνων οι οποίες και στάθηκαν αφορμή για την ευαισθητοποίηση γύρω από τις εξελίξεις στην Ακρόπολη.

Το Αντί ήδη από τον Ιούνιο είχε δημο-

σιοποιήσει το θέμα με σχετικές φωτογραφίες από τις εργασίες που γίνονταν την άνοιξη στην ανασκαφή. Προ διμήνου, διατυπώνοντας την απορία αν η φιλοσοφία κατασκευής αυτού του μουσείου κινείται προς την κατεύθυνση ενός εμπορικού κέντρου αρχαίων ιδεών, θέσαμε ορισμένα ερωτήματα που προέκυπταν από το υλικό που είχαμε στα χέρια μας, προς το υπουργείο Πολιτισμού. Βεβαίως δεν απαντήθηκαν...

Το ICOMOS αντιλαμβάνεται «πλήρως ότι στο συγκεκριμένο θέμα υπάρχει διαφορά αντίληψης μεταξύ του Ελληνικού Τμήματός (του), των καταξιωμένων αρχαιολόγων και άλλων επιστημόνων από τη μια, και της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠ.ΠΟ. από την άλλη. Διαπιστώνουμε μια σαφή σύγκρουση αντίληψης».

Τα μέλη του βασίστηκαν και εξέδωσαν το δελτίο τύπου, στο περιεχόμενο του φακέλου της οικοδομικής άδειας 1435/02 του πολεοδομικού γραφείου του Δήμου Αθηναίων που αφορά σε «εκσκαφές και αντιστηρίξεις» του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, καθώς επίσης και στην ενημέρωση από τα επίσημα σχέδια του ΥΠ.ΠΟ. που αφορούν στην οριστική μελέτη θεμελίωσης, σε ενιαίο σχέδιο με την αποτύπωση των αρχαίων κατασκευών.

Σ' αυτή τη δημοσιοποίηση των θέσεων του (και αφού υπενθυμίζει ότι σύμφω-

να με τις Διεθνείς Αρχές Προστασίας δεν επιτρέπεται να κατασκευάζονται νέα μεγάλα κτήρια σε αρχαιολογικούς χώρους), το ICOMOS αναφέρεται σαφώς σε καταστροφή: «τα ευρήματα αποδεικνύουν την συνεχιζόμενη ζωή της Αθήνας δια μέσου των αιώνων και αποτελούν μοναδική μαρτυρία της ιστορικής συνέχειας της ζωής της πόλεως. Με την ανέγερση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης η καταστροφή τους θα είναι αναπόφευκτη».

Και όχι μόνο αυτό, αλλά «η εκσκαφή αυτή μεγάλου βάθους θα εξαφανίσει ολοκληρωτικά τον υπάρχοντα αρχαιολογικό χώρο εντός του περιγράμματος των εκσκαφών»!

Το ICOMOS δεν διστάζει να «δείξει» το υπουργείο ως κύριο υπεύθυνο της επαπειλούμενης καταστροφής: «η άδεια για την καταστροφή αυτή δόθηκε από την πολιτική ηγεσία του ΥΠ.ΠΟ., μετά την θετική γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, χωρίς τη σχετική εισήγηση από την αρμόδια Διεύθυνση και την αρμόδια Εφορία Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων»!!

Το κείμενο κλείνει με την προφανή άποψη ότι «η Πολιτεία θα πρέπει να αντιληφθεί την μεγάλη καταστροφή αρχαίων που θα προκληθεί και το βάρος της ιστορικής ευθύνης που αναλαμβάνει, όταν η Ιστορία αξιολογήσει τις ενέργειες αυτές, διαφοροποιώντας τον σχεδιασμό του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, επιλέγοντας χώρο χωρίς τέτοιου είδους επιπτώσεις (με περιοριστικές λύσεις υψών και οπτικής γωνίας θέσεως των αρχαίων που επιβάλλει η αντιφατική και ανταγωνιστική γειτνίαση του νέου κτηρίου με τον ιερό βράχο), προκειμένου να πραγματοποιήσει το όνειρο γενεών Ελλήνων για την στέγαση των μαρμάρων του Παρθενώνα».

έκδοση της οικοδομικής «άδειας εκσκαφών και αντιστηρίξεων» ουσιαστικά μόνο για ένα τμήμα του. Δεν είναι γνωστό το είδος των εκσκαφών (υποστηλώματα, πεδילוδοκοί κ.λπ.) που θα απαιτηθούν για την ολοκλήρωση του κτηρίου κατά το τμήμα που βρίσκεται στον υπολειπόμενο αρχαιολογικό χώρο.

3. Πρέπει να σημειωθεί, ότι για τη σύννομη έκδοση της άδειας θα όφειλε να υπάρξει έγκριση και από την αρμόδια Εφορεία Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, εφόσον σύμφωνα με την προαναφερθείσα έγγραφη απάντηση του Υπουργού ΥΠΠΟ: «Η αρχαιολογική ανασκαφή... έχει φέρει στο φως κατάλοιπα ανθρωπίνης δραστηριότητας που χρονολογούνται από τους προϊστορικούς ως τους Μεσοβυζαντινούς Χρόνους. Δύο φάσεις εξ αυτών μάλιστα, η βυζαντινή και η μεσοβυζαντινή, ήταν λίγο γνωστές ως σήμερα από την αρχαιολογική έρευνα».

4. Επισημαίνεται ξανά ότι η έγκριση της άδειας από το Πολεοδομικό Γραφείο στηρίχθηκε μόνο στη βεβαίωση της Διευθύντριας μελετών Μουσείων. Απουσιάζουν από την προσυπογραφή των σχεδίων οι εγκρίσεις των παραπάνω αναφερομένων Διευθύνσεων Εφορειών Αρχαιοτήτων, κατεξοχήν αρμόδιων για τις εκσκαφές και αντιστηρίξεις που πρόκειται να γίνουν στον αρχαιολογικό χώρο.

5. Από τις απαιτούμενες κατά νόμο εγκρίσεις απουσιάζει επίσης η επιβεβλημένη άδεια από την «ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε.», πολύ δε περισσότερο λόγω της ιδιομορφίας θεμελιώσεως, του μεγάλου βάθους εκσκαφών και της αμέσου γειτνιάσεως με τον υποκείμενο σταθμό «Ακρόπολις» του Μετρό.

Β. Στα μετρικά στοιχεία της άδειας αναφέρονται 2.734.183 μέτρα τετραγωνικά ως συνολική έκταση του προς εκσκαφήν χώρου (Α' φάσης). Σύμφωνα με τις μετρήσεις μας, βάσει των υπάρχοντων σχεδίων, η κυρίως εκσκαφή ανέρχεται σε 3.413 μέτρα τετραγωνικά, για τη φάση αυτή.

Γ. Οι συνοπτικές δημοσιευμένες αναφορές για τις ανασκαφές στον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη έχουν ως χρονικό όριο το 1999. Σ' αυτές αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα των ευρημά-

των. Η σημασία τους για την ιστορία της πόλεως των Αθηνών ως μοναδικού διατηρούμενου οικιστικού συνόλου των Υστερορωμαϊκών Χρόνων, είναι προφανές ότι επιβάλλει τη διατήρηση και ανάδειξή τους.

Μέχρι σήμερα όμως συνεχίζονται οι ανασκαφές και έχουν προκύψει νεότερα στοιχεία, το είδος και η αξία των οποίων δεν έχουν γίνει γνωστά. Είναι δε πιθανόν, κατά τις προσχεδιαζόμενες μελλοντικές κατεδαφίσεις κτισμάτων εντός του οικοδομικού τετραγώνου να αναδειχθούν και άλλες αρχαιότητες, οι οποίες κατά πάσα πιθανότητα θα έχουν συνάφεια με τις προηγούμενες και τον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο. Επομένως η εν λόγω άδεια εκδόθηκε με στοιχεία αξιολόγησης που χρονολογούνται μέχρι το 1999.

Δ. Από τη «στατική μελέτη εφαρμογής» που κατετέθη στο Πολεοδομικό Γραφείο, προκύπτουν τα εξής:

1. Προβλέπεται εκτεταμένη εκσκαφή επιφάνειας 3.413 τετραγωνικών μέτρων, σε βάθος 18,50 μέτρων από την υψομετρική αφετηρία, γεγονός που συνεπάγεται την ολική καταστροφή των περιλαμβανόμενων αρχαιοτήτων. Αφαιρείται, κατά συνέπεια, όλο το τμήμα του αρχαιολογικού χώρου που βρίσκεται εντός της περιμέτρου της γενικής εκσκαφής.

2. Σε ολόκληρη την περίμετρο της εκσκαφής προβλέπονται εμπίξεις πασάλων διαμέτρου 0,80 μέτρων ανά 2,50 μέτρα, ενώ σε τρία σημεία της περιμέτρου υπάρχει διπλή ζώνη πασσαλοεμπίξεων (διαμέτρου 1,20 μέτρων), που φθάνουν σε βάθος 25,00 μέτρων.

3. Οι πασσαλοεμπίξεις ενσωματώνονται σε συνεχές περιμετρικό τοίχείο, πάχους 1,05 μέτρων. Επίσης προσδίδονται πλευρικά με μεταλλικά αγκύρια («φουρκέτες») που διεισδύουν εντός του περιβάλλοντος εδάφους σε μήκος 12,00 μέτρων και διατάσσονται σε οριζόντιες καθ' ύψος ζώνες ανά 2,00 μέτρα, σε μορφή πλέγματος. Η θεμελίωση αυτή διαταράσσει τα εν επαφή εδαφικά στρώματα, στα οποία βρίσκονται οι αρχαιότητες, οι οποίες δεν θα είναι δυνατόν να διατηρηθούν ανέπαφες.

4. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι στη στατική μελέτη εφαρμογής «εκ-

σκαφών και αντιστηρίξεων» του κτηρίου του Νέου Μουσείου Ακρόπολης εμφανίζονται σοβαρά βλαπτικά για τις αρχαιότητες στοιχεία, τα οποία σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να θεωρηθούν συμβατά με τον αρχαιολογικό χώρο.

Εξ όλων των ανωτέρω εκτεθέντων προκύπτει ότι η με αριθμό 1435/2002 εκδοθείσα άδεια «εκσκαφών και αντιστηρίξεων» του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, του Ο.Ν.Μ.Α., δεν είναι σύννομη.

Αθήνα, 30 Αυγούστου 2002

• Άλκης Πρέπης, Αρχιτέκτων, επίτ. καθηγητής Α.Π.Θ., μέλος Δ.Σ. Ελλ. Τμ. ICOMOS

• Ρένα Λευκαδίτου, Αρχιτέκτων, μέλος Δ.Σ. Ελλ. Τμ. ICOMOS

• Κώστας Σκληρός, Αρχιτέκτων, μέλος Δ.Σ. ICOMOS

• Κωστής Παπατωνίου, Αρχιτέκτων, μέλος Ελλ. Τμ. ICOMOS

• Νίκος Σιαπκίδης, Αρχιτέκτων, μέλος ICOMOS, μέλος Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ ΠΕΑ.

• Κώστας Φινές, Αρχιτέκτων

• Μαρία Φινέ, Αρχιτέκτων, Μέλος Ελλ. Τμ. ICOMOS

• Χρήστος Σελιανίτης, Μέλος Ελλ. Τμ. ICOMOS, πρώην πρόεδρος Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ

• Κώστας Μπαρδάκης, Μέλος Δ.Σ. του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

• Βασίλης Γρηγοριάδης, Μέλος Ελλ. Τμ. ICOMOS, πρώην πρόεδρος Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

• Γιώργος Χλωροκώστας, Αρχιτέκτων

• Κωστής Αδαμόπουλος, Αρχιτέκτων

• Γεώργιος Μ. Σαρηγιάννης, Καθηγητής Ε.Μ.Π.

• Ιωάννης Εμμ. Τσουδερός, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Μαρία Μαντουβάλου, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

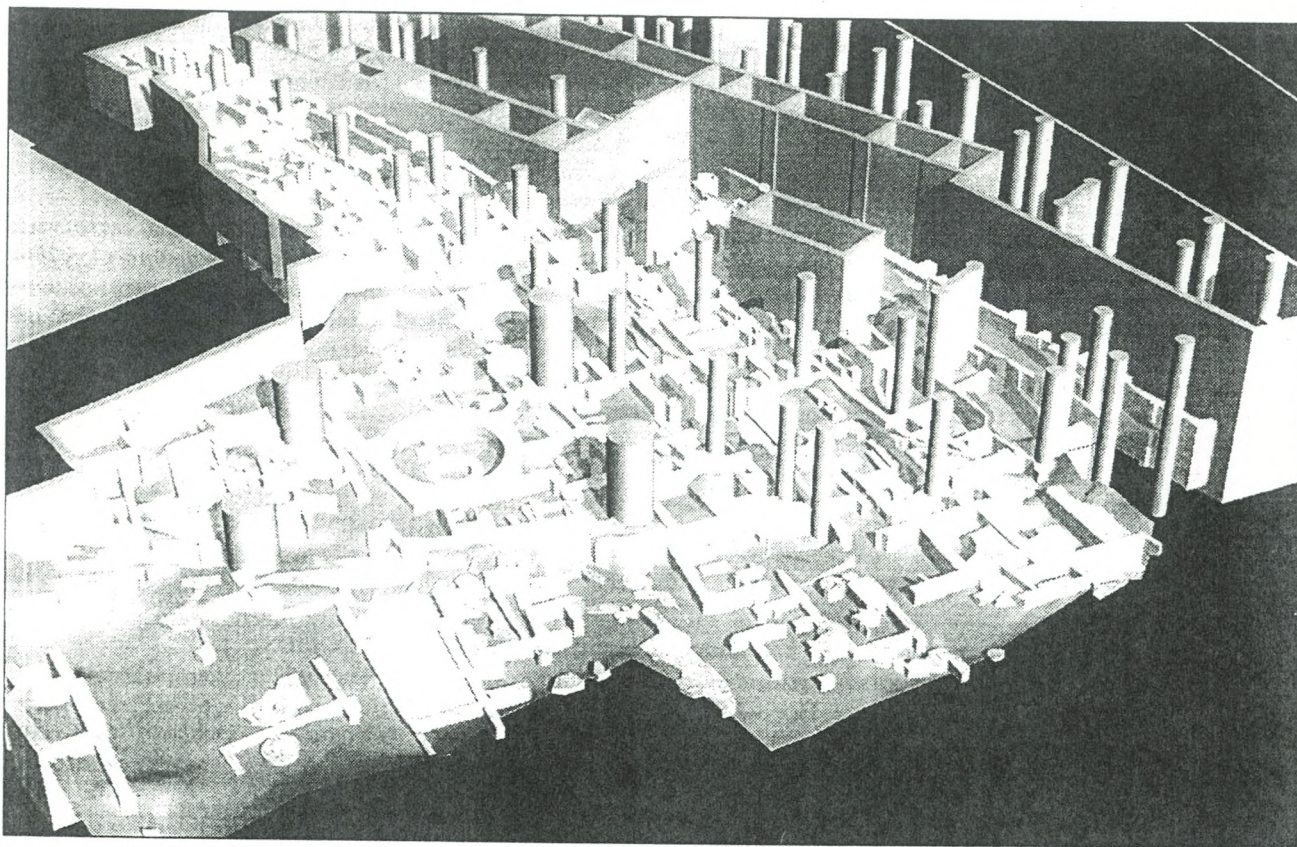
• Γιώργος Γεράκης, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Αργύρης Ρόκας, Αν. καθηγ. Σχ. Αρχ. Ε.Μ.Π.

• Βασ. Γκανιάτσας, Επ. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Μ. Αδάμη, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Ελένη Πορτάλιου, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

Στη μακέτα διακρίνεται με σαφήνεια το πλήθος και το μέγεθος των υποστυλωμάτων που θα «εμπηχθούν» ανάμεσα στις αρχαιότητες.

Η τεχνική έκθεση σχετικά με την εκδοθείσα άδεια εκσκαφών και αντιστηρίξεων του Νέου Μουσείου Ακρόπολης

Α. Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο στην με αριθμό 13/27-3-2002 συνεδρίασή του ενέκρινε την προμελέτη του κτηρίου του Ν.Μ.Α., στηριζόμενο σε δύο εισηγήσεις:

α) Την εισήγηση της Διευθύνσεως Μελετών Μουσείων.

β) Την Εισήγηση της Διευθύνσεως Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

1. Η πρώτη εισήγηση αφορά στην αρχιτεκτονική περιγραφή της μελέτης του Μουσείου.

Η δεύτερη, η οποία αξιολογεί την σημασία των αρχαιοτήτων και η οποία θα επέτρεπε την επέμβαση στο χώρο για τη διενέργεια γενικών εκσκαφών και

αντιστηρίξεων, απουσιάζει από τα στοιχεία του φακέλου που έχει κατατεθεί στο αρμόδιο Πολεοδομικό Γραφείο και βάσει των οποίων εκδόθηκε η με αριθμό 1435/2002 άδεια «εκσκαφών και αντιστηρίξεων».

Οι μέχρι τούδε προσπάθειες του πληρεξούσιου δικηγόρου για την απόκτηση του κρίσιμου αυτού στοιχείου απέβησαν άκαρπες.

2. Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι σύμφωνα με την ισχύουσα Πολεοδομική Νομοθεσία η έγκριση γενικών εκσκαφών και αντιστηρίξεων θα έπρεπε να βασίζεται σε νέα απόφαση του Κ.Α.Σ., η οποία θα είχε εγκρίνει την Οριστική Μελέτη του έργου στο σύνολό του,

όπως αναφέρεται και στην από 20.05.2002 (Αρ. Πρωτ. ΥΠΠΟ/Γ.Υ./Κ.Ε./396) έγγραφη απάντηση του Υπουργού ΥΠΠΟ: «...εκπονείται η οριστική μελέτη, στην οποία θα συμπεριληφθεί και η μελέτη θεμελίωσης του Ν.Μ.Α., με βάση τις Υπουργικές Αποφάσεις περί διατήρησης ή μη των αποκαλυφθέντων αρχαίων. Η αρχιτεκτονική μελέτη θα υποβληθεί εκ νέου προς έγκριση στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο».

Η μη κατάθεση της Οριστικής Μελέτης ολόκληρου του κτηρίου του Ν.Μ.Α. και η απουσία των σχετικών εγκρίσεων των αρμόδιων Εφορειών Αρχαιοτήτων και του Κ.Α.Σ. έχουν σαν συνέπεια την

ΤΡΙΤΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΥΜΑΝΤΟΥ

Ενα δικαίωμα στην άγνοια

Φαίνεται ότι ένα από τα μεγάλα επιτεύγματα της σύγχρονης βιολογίας είναι η ικανότητά της να προβλέπει ότι ορισμένες ασθένειες θα πλύνουν κάποιον άνθρωπο σε ένα μέλλον που μπορεί να προσδιορισθεί με αρκετή ακρίβεια. Αυτό πετυχαίνεται με τη συλλογή πληροφοριών που περιέχονται στο ανθρώπινο γονιδίωμα και αφορά, βέβαια, ασθένειες κληρονομικές. Η πιο σπουδαία απ' αυτές, εξαιτίας της διάδοσής της και της βαρύτητάς της, είναι η λεγόμενη νόσος του Αλτσχάιμερ: αναλύοντας το γονιδίωμα, μπορούμε να ξέρουμε με πιθανότητα που φτάνει στα όρια της βεβαιότητας, ότι κάποιος, γύρω στα σαράντα ή τα πενήντα του χρόνια, θα περπατήσει σε μια κατάσταση άνοιας, χάνοντας βασικές λειτουργίες της συνειδήσεως. Η νόσος δεν είναι σπάνια (γύρω στο 1% του πληθυσμού υπολογίζεται) και τρόπος θεραπείας δεν υπάρχει, για την ώρα τουλάχιστον.

Αυτή η δυνατότητα της βιολογίας θέτει ένα μεγάλο πρόβλημα στη βιοηθική: αν κάποιες εξετάσεις δώσουν αυτήν την πληροφορία στον βιολόγο-εξετάστη, ποια πρέπει να είναι η τύχη αυτής της πληροφορίας; Εξαφανίζεται, κρατιέται μυστική ή ανακοινώνεται; Και σε ποιον, στον ίδιο τον μελλοντικό πάσχοντα, στους στενούς συγγενείς του, σε ενδιαφερόμενους τρίτους, σε πρόσωπα που πρόκειται να έρθουν με αυτό σε κάποιον στενό δεσμό; Το ερώτημα έχει κάποιες ομοιότητες –άλλα και κρίσιμες διαφορές– με το παλαιό ερώτημα, αν στον καταδικασμένο άρρωστο πρέπει να αποκαλύπτεται η αλήθεια. Και η απάντηση αναγκαστικά συνδέεται με τους σκοπούς που θα μπορούσε και έχει, ο' αυτήν την περίπτωση, η ανακοίνωση της πρόβλεψης.

As ξεκαθαρίσουμε, πρώτα, το έδαφος του προβλήματος με τον αποκλεισμό των κάποιων κατηγοριών τρίτων και εκείνων που έχουν οικονομικά συμφέροντα και εκείνων που έχουν άλλα, πιο ανθρώπινα ενδιαφέροντα. Για το θέμα αυτό, εκτός από τις ηθικές ευαισθησίες υπάρχουν και νομικές διατάξεις (π.χ. για τα προσωπικά δεδομένα) που, καταρχήν, απαγορεύουν τη γνωστοποίηση σε τρίτους πληροφοριών για την υγεία ενός προσώπου. Ετσι, δεν μπορεί ο κάτοχος τέτοιων πληροφοριών, για το παρόν ή για το μέλλον, να τις δώσει στον εργοδότη ή τον μέλλοντα εργοδότη, στον ασφαλιστή ή τον μέλλοντα ασφαλιστή, ακόμα ούτε στον παραγωγό φαρμακευτικών προϊόντων που θα ήθελε να τα διαφημίσει. Το ίδιο απαγορεύει, νομίζω –αν και ηθικά κάπως προβληματικό– είναι η γνωστοποίηση σε στενούς συγγενείς (που μπορεί να ενδιαφέρονται για τη διάγνωση κάποιας

σχετικής ασθένειας και σε αυτούς τους ίδιους) ή σε πρόσωπα που πρόκειται να αποκτήσουν κάποιον οικογενειακό δεσμό (γάμο, υιοθεσία) με εκείνον που πρόκειται να αρρωστήσει.

Υπέρ και κατά της πληροφόρησης

Ποιοι λόγοι θα μπορούσαν να συνηγορήσουν υπέρ της αποκάλυψης της κακής πρόβλεψης στον ίδιο τον ενδιαφερόμενο – πάντα με δεδομένο ότι δεν μπορεί να κάνει τίποτα για να την αποτρέψει. Συχνά αναφέρεται ως δικαίωμα της ενημέρωσης ότι, έτσι, ο μέλλον να αρρωστήσει θα μπορούσε να οργανώσει καλύτερα τη ζωή του και για το διάστημα όπου προβλέπεται γι' αυτόν υγεία αλλά και –το σπουδαιότερο– για το κατοπινό διάστημα της άνοιας του, δηλαδή της ουσιαστικής πνευματικής ανυπαρξίας του. Θα κρίνει έτσι αν πρέπει να παντρευτεί ή να αποκτήσει παιδιά, αν πρέπει να αναλάβει κάποιες οικονομικές ή άλλες υποχρεώσεις που θα τον βαρύνουν, όταν δεν θα μπορεί να ανταποκριθεί. Κι ακόμα αναφέρεται ότι η γνώση του ενδιαφερομένου θα επιτρέψει κάποια ψυχολογική προετοιμασία του συγγενικού του περιβάλλοντος για να μπορεί να ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες συνθήκες της ζωής που θα διαμορφωθεί.

Απέναντι ο' αυτά –ίσως και άλλα– πλεονεκτήματα της ενημέρωσης, υπάρχουν σοβαρά μειονεκτήματα. Το κυριότερο είναι ότι τα λίγα ή πολλά χρόνια που του υπολείπονται να ζήσει σε υγεία θα τα ζήσει φαρμακωμένος από την προμονή της κατάστασής που τον περιμένει. Τι κέρδι έχει για δημιουργική δουλειά, για σχεδιασμό του μέλλοντος ή και για απόλαυση του παρόντος, όταν κάθε μέρα θα αναζητεί κάποια πρώτα συμπτώματα ενός σκοτεινού μέλλοντος; Ακόμα και ο πειρασμός της αυτοκτονίας θα προβάλλει ως λογικά δικαιωμένη σύλληψη μιας ζωής που είναι προορισμένη να έχει κακό τέλος. Και, βέβαια, αυτή η ιδιόζουσα ψυχολογική κατάσταση της υπό προθεσμίαν καταδίκης σε μια ζωή περίπου φυτική δεν μπορεί παρά να έχει άμεσο αντίκτυπο στο οικογενειακό και το κοινωνικό περιβάλλον, σαν μια κληίδα δυστυχίας που εξαπλώνεται πρόωρα.

Η επισημάνση αυτών των μειονεκτημάτων δεν αντικρούεται με τη σκέψη ότι, έτσι κι αλλιώς, το τέλος της ζωής είναι κακό αφού είναι ο θάνατος. Γιατί ο θάνατος είναι μια στιγμή, μετά την οποία κανείς δεν ξέρει τι συμβαίνει – πιθανότατα τίποτα. Ενώ μια ζωή χωρίς συνείδηση έχει κάποια διάρκεια και, αν δεν ξέρουμε τι αισθάνεται αυτός που τη ζει –τίποτα, κι εδώ– ξέρουμε πάντως τι εικόνα δίνει στους άλλους, τι ανάγκες έχει από τους άλλους, τι (ανάμει-

κτα) αισθήματα μπορεί να προκαλεί ο' αυτούς τους άλλους. Και δεν είναι παράλογο να προτιμάει κανείς, όσο ακόμα μπορεί να αποφασίζει, το τέλος πριν από μια τέτοια συνέχεια.

Η γνώση περί της άγνοιας

Το πρόβλημα έχει μια πρώτη πρόσθετη δυσκολία που οφείλεται στις περιστάσεις που συνοδεύουν στην πράξη τις σχετικές εξετάσεις. Βιολογικές εξετάσεις των γονιδίων ολόκληρου του πληθυσμού για την τυχόν πρόβλεψη μιας κατοπινής άνοιας είναι πρακτικά αδύνατα. Αναγκαστικά, η εξέταση θα γίνει μόνον όταν έχουν γεννηθεί κάποιες υπόνοιες, κυρίως από το γεγονός ότι πάσχουν από τη νόσο κάποιον στενό συγγενή. Για την εξέταση αυτή πρέπει ή όχι να ζητηθεί η άδεια του ενδιαφερόμενου; Μόνον η άρνηση του ενδιαφερομένου να υποβληθεί το γονιδιώμα του ο' αυτήν την εξέταση μπορεί να ματαιώσει την πληροφόρησή του. Γιατί αν πει ναι στην εξέταση, η συνέχεια είναι προδικασμένη: αν η εξέταση είναι αρνητική, όλα είναι εντάξει· αν όμως είναι θετική, η απόκριση του αποτελέσματος είναι ουσιαστικά αδύνατη εξαιτίας μιας αεσιεπάρσας λογικής αντίφασης: η γνώση συγκεκριμένης άγνοιας ισοδυναμεί με γνώση αυτού που θα έπρεπε να αγνοηθεί. Ετσι γίνεται απραγματοποιήσιμη η λύση, να αποφασίσει ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος αν θέλει ή όχι να μάθει το αποτέλεσμα της εξέτασης των γονιδίων του για τυχόν πρόβλεψη της νόσου.

Αισιόδοξες προοπτικές

Το πρόβλημα μένει ανοικτό, θέμα προσωπικών προτιμήσεων. Ίσως θα έπρεπε, παράλληλα προς το δικαίωμα της γνώσης που αναγνωρίζεται (δικαίωμα στη μόρφωση αλλά και δικαίωμα στην ενημέρωση για τις πληροφορίες που κατέχει κάποιος τρις και που με αφορούν) να αναγνωρίζεται, ως απόρροια του δικαιώματος της προσωπικότητας, και ένα δικαίωμα στην άγνοια: να μην πληροφоруήμαι ό,τι δεν θέλω να πληροφоруθώ – έστω στο μέτρο που η άγνοιά μου δεν κινδυνεύει να βλάψει κάποιους άλλους. Μπορεί κανείς να ζήσει χωρίς απαντήσεις;

Η σκέψη αυτή έχει νομικότερη ισχύ, ακόμα και πέρα από το συγκεκριμένο πρόβλημα που εξετάσθηκε. Αλλά στον ορίζοντα διαφαίνεται και μια άλλη λύση, ρόδινη: οι σύγχρονες έρευνες της βιολογίας για παραγωγή ιστών αναπαλήρωσης από τη διαφοροποίηση γονιμοποιημένων ωαρίων (αν δεν εμποδισθούν από μεταφυσικές προκαταλήψεις) ίσως επιτρέψουν τη θεραπεία ασθενειών που τώρα λογίζονται ανίατες, ανάμεσα σε αυτές και της νόσου Αλτσχάιμερ.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΣΤΑΜΟΥ ΖΟΥΛΑ

Γιάννης Τζαννετάκος ή Φώφη Γεννηματά;

Τελικά, η μάχη των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών δεν θα κριθεί στους 1.033 δήμους και στις κοινότητες της χώρας, στις 51 νομαρχίες και στις 3 υπερινομαρχίες. Το πολιτικό αποτέλεσμα θα προκύψει από την έκβαση της «μονομαχίας» του κ. Γιάννη Τζαννετάκου με την κ. Φώφη Γεννηματά... Τρεις Κυριακές πριν από την «κρίσιμη» αναμέτρηση, η «πικονομική πολιτική» των δύο μεγάλων κομμάτων έχει επικεντρωθεί στη «μονομαχία» αυτή, με πρωτοβουλία, βεβαίως, του ΠΑΣΟΚ στην οποία ανταποκρίνεται, μάλλον απεισκάπτως, το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Η ορθότητα της επιλογής του κ. Γιάννη Τζαννετάκου από τη Ν.Δ. για την υπερινομαρχία Αθηνών – Πειραιώς αμφισβητήθηκε αρχικώς από ορισμένα στελέχη της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Εστω και λάθος, δεν ήταν ούτε το πρώτο ούτε το τελευταίο από τα πολλαπλά σφάλματα που διαπράττουν τα πολιτικά μας κόμματα, και ιδίως τα δύο μεγαλύτερα, αναζητώντας δθδεν υπερκομματικά πρόσωπα ή διακομματικές απηκχάσεις υποψηφίους.

Ωστόσο, το ΠΑΣΟΚ άδραξε την ευκαιρία, επιδιώκοντας να καταστήσει τον κ. Τζαννετάκο αχίλλειο πέτρων των εκλογών για τη Ν.Δ. Ανασφύθηκαν δηλώσεις του υποψηφίου για το θέμα των ταυτοτήτων και απαξιώτικες για τον Αρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο ο οποίος, κατόπιν του «προκληθέντος θορύβου», έκρινε σκόπιμο να αποδοκιμάσει εμμέσως τη συγκεκριμένη υποψηφιότητα.

Συνέβη, με άλλους λόγους, το εξής τραγελαφικό: η θέση του κ. Τζαννετάκου για τη μη αναγραφή του θρησκευτήματος στις ταυτότητες, η οποία συνέπιπτε απολύτως με την άποψη του ΠΑΣΟΚ, χρησιμοποιήθηκε από το κυβερνών κόμμα ως αιρετική και αποτρεπτική για την ψήφο των οπαδών της Ν.Δ. Ο δε Αρχιεπίσκοπος προτίμησε τη θέση της συνηγορίας στην καταψήφιση του υποψηφίου της Ν.Δ., η οποία σύσσωμη αντέδρασε στη διαγραφή του θρησκευτήματος, λαμβανώντας ακόμη ότι ο κ. Κώστας Καραμανλής και η σύζυγός του στήριξαν με την υπογραφή τους –και φωτογραφούμενοι– το περιβόητο δημοψήφισμα της Αρχιεπισκοπής...

Στην υπερδιόγκωση της σημασίας και της κρισιμότητας της υποψηφιότητας Τζαννετάκου συνέβαλε ασφαλώς και η «ανάληψη της ευθύνης» για την επιλογή του από τον ίδιο τον αρχηγό της Ν.Δ., καίτοι είναι γνωστό ότι άλλοι κομματικοί παράγοντες τον υπέδειξαν και συλλογικό κομματικό όργανο ενέκρινε την πρόταση... Με τον τρόπο αυτόν, στην υπερψήφιση ή στην καταψήφιση του κ. Τζαννετάκου προσδίδεται, ευφύως από το ΠΑΣΟΚ και τουλάχιστον

αφελώς από ορισμένους κύκλους της Ν.Δ., ο χαρακτηρισμός της προσωπικής νίκης ή ήττας του κ. Κώστα Καραμανλή(!). Φθάσαμε ακόμη στο σημείο να λέγεται ή να υπονοείται ότι η προεκλογική καμπάνια που άρχισε αυτό το Σαββατοκύριακο η Ν.Δ., εν όψει των εκλογών της 13ης Οκτωβρίου, είναι εν πολλοίς προσαρμοσμένη στην «πάσχουσα» υποψηφιότητα του κ. Τζαννετάκου (!!).

Ανέκαθεν η μάχη των εντυπώσεων στις δημοτικές εκλογές κρινόταν κυρίως από το αποτέλεσμα στους τρεις μεγαλύτερους δήμους της χώρας. Η προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ να μεταφέρει το πεδίο της αναμετρήσεως στην υπερινομαρχία Αθηνών – Πειραιώς υποδηλώνει, προφανώς, ότι το κυβερνών κόμμα προδικάζει την ήττα των υποψηφίων του στην πρωτεύουσα, στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη. Επί πλέον, η υποβάθμιση του εκλογικού αποτελέσματος, ιδιαιτέρως στην Αθήνα, εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ, «διευκολύνει» τη νίκη της κ. Ντόρας Μπακογιάννη από τον πρώτο γύρο. Οπότε, τη δεύτερη Κυριακή (18 Οκτωβρίου), σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Χαρ. Τριχοτύπη, οι δυσαρεστημένοι από την επιλογή του κ. Τζαννετάκου ψηφοφόροι της Ν.Δ. δεν θα προσέλθουν στις κάλπες, «συμβάλλοντας» έτσι στην εκλογή της κ. Γεννηματάς, η οποία συνιστά, κατά το ΠΑΣΟΚ, τον κόνινο της πολιτικής της νίκης...

Κατά πάγια τακτική των κομμάτων οι δημοτικές εκλογές «προσλαμβάνουν» πολιτικό χαρακτήρα. Οι ψηφοφόροι καλούμεθα στις κάλπες, όχι ως δημότες, για να αποφανθούμε για θέματα Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, να κρίνουμε και να επιλέξουμε δημοτικούς άρχοντες, αλλά για να αποδοκιμάσουμε ή να επιδοκιμάσουμε την πολιτική της εκάστοτε κυβερνήσεως. Η δε ψήφος μας ερμηνεύεται αναλόγως και κατά το δοκούν από τους πολιτικούς μας φορείς, ως δυναμική ετυμολογία βουλευτικών εκλογών.

Θα αποτελέσει, πράγματι, παγκόσμια πρωτοτυπία αν αυτή η στρεβλή πολιτικοποίηση των δημοτικών εκλογών προσομοιωθεί, τώρα, στη «μονομαχία» δύο υποψηφίων. (Σε σύνορα περίπου 3.500 υποψηφίων δημάρχων και κοινοταρχών, 150 νομαρχιών και 10 υπερινομαρχιών.)

Και πιο απλά: Κατά ποίαν λογικήν π.χ. η ψήφος κατά του κ. Τζαννετάκου μπορεί να εκληφθεί ως αποδοκιμασία της Ν.Δ. και όχι ως αποτυχία του συγκεκριμένου υποψηφίου; Με πόση πειστικότητα η επιψήφιση της κ. Γεννηματάς μπορεί να ερμηνευθεί ως έγκριση των κυβερνητικών πεπραγμένων του ΠΑΣΟΚ και όχι ως προσωπική της επιτυχία; Το διλημματικό ερώτημα είναι, προφανώς, ψευδιεγύρωφο και απατηλό. Οι ψηφοφόροι της 13ης Οκτωβρίου είναι σχεδόν βέβαιοι ότι θα το αγνοήσουν και θα το παρακάμψουν, στέλνοντας το δικό τους αυθεντικό πολιτικό μήνυμα. Το οποίο ουδέμια σχέση θα έχει με το δίλημμα Γιάννης ή Φώφη...

ΕΚΤΟΣ ΘΕΜΑΤΟΣ / ΤΟΥ Δ. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗ

Ούτε αριστεροί είναι;

Οπως είπε σε τηλεοπτική εκπομπή γνωστός (καθ' α δόκουσα, γιατί από τον χώρο εξομολογούμεται ότι δεν γνωρίζω) «αναρχικός», ερωτηθείς αν τα εγκλήματα των κατηγοριζμένων για συμμετοχή στη «17 Νοέμβρη» είναι ή όχι πολιτικά, «αν μ' αυτούς που σκότωσαν είχαν διαφορές για τίποτε κτηματικά ή για καμία γυναικία, τότε είναι του κοινού ποινικού δικαίου».

Προσωπικά, θα απαντούσα διαφορετικά. Θα συμφωνούσα με τον πρωθυπουργό. Τον κοινού ποινικού δικαίου είναι. Δικιο έχει ο κ. Σημίτης. Αφού, όμως, είναι έτσι, ας μη μας παίρνουν τ' αυτιά με τη σύλληψη και. As γίνουν τα νόμιμα – και ας ασχοληθούν οι Αρχές με τους υπολοίπους του κοινού ποινικού δικαίου, τους περισσότερους, που παραμένουν ασύλληπτοι. Στο κάτω-κάτω, η ίδια η αστυνομία αποδίδει στους κ. Στεφανάκο και Τσακογιάννη περισσότερα κακούργηματα απ' όλη την εικοσαεταετή δράση της «17 Νοέμβρη». As τους πιάσει – μήπως αυτών τουλάχιστον τα εγκλήματα αποδειχθούν πολιτικά.

Μην αντιδράσετε, παρακαλώ, στα παραπάνω με την αντίληψη ότι στην υπόθεση της «17 Νοέμβρη» δεν αρμόζουν σαρκασμοί. Πρώτον, γιατί ο σαρκασμός πάντα αρμόζει. Δεύτερον, επειδή αν κάτι κείται εκτός πραγματικότητας, είναι ο ισχυρισμός που επανέλαβε ο ίδιος ο πρωθυπουργός, ότι δθδεν στα αδικήματα της οργάνωσης δεν υπάρχει πολιτική διάσταση. Αν δεν μας νοιάζει ποιος μιλάει, αλλά τι λέει, δεν νομίζω ότι μπορούμε να βρούμε επιδεριμκότερη ρησιν από τον ισχυρισμό ότι η δράση της «17 Νοέμβρη» δεν έχει να κάνει με πολιτική. Εκτός αν έχουμε ανακαλύψει νέο είδος κοινών κοινοτήτων, που θέλουν το χρέμα ή έστω μόνο το αίμα (ωθούμενοι από μία φωνική ηδονή per se), επιλέγουν, όμως, ως θύματα τον Γουέλς, τον Νορβίντ και τον Φόντερς, λες και δεν υπάρχουν αρκετοί ανώνυμοι, να εξαντλήσουν πάνω τους τα κτηνώδη ψυχρόμυμτάτους.

Απέναντι σε τέτοιες θέσεις, η πρόσφατη αντίκρουση βρίσκεται μάλλον τοποθετησμένη όπως αυτή του «αρχικού» στην τηλεόραση. Τοποθεσεις, που μέσα στον σαρκασμό

τους μας συνεφέρουν. Mas βοηθούν να θυμηθούμε τι όντως έγινε – και, ακόμη περισσότερο, να συνειδητοποιήσουμε πως ό,τι έγινε δεν ανατρέπεται από το γεγονός ότι η εικόνα ή οι μυθοποιήσεις μας για τη «17 Νοέμβρη» πλτττονται από τις προσωπικότητες και τη στάση των συλληφθέντων. Ο,τι και αν είναι οι τελευταίοι, δεν μπορεί να υποστηρίξει κανείς πως οι φόννοι διπλωματών, βουλευτών, αστυνομικών, επιχειρηματιών και βασανιστών δεν είχαν πολιτικό στοιχείο, παρά μόνον αν δίνει στη λέξη «πολιτικό» άλλην έννοια από εκείνην που συνήθως εννοούμε.

Γιατί, όμως, προβάλλονται τέτοιοι ισχυρισμοί; Ίσως κάποιοι να θεωρούν ότι έτσι απαξιώνουν περισσότερο τους συλληφθέντες. Κάποιοι άλλοι πάλι (του ΠΑΣΟΚ μη εξαιρουμένου) θεωρούν σκόπιμο να τους αποχωρήσουν από το σώμα της Αριστεράς, επειδή η σύνδεση της τελευταίας με τη βία αμαυρώνει και τη δική τους πολιτική στέγη. Και καθώς οι αριστερές καταβολές και ιδέες των κατηγορουμένων είναι κατάδθνηες, όσοι θέλουν να τις αρνηθούν δεν βρίσκουν ασφαλέστερο τρόπο να το πράξουν, παρά να διαγράψουν εντελώς την πολιτική διάσταση της βίας τους.

Σφάλμα, νομίζω. Αντί για έναν ισχυρισμό που προσκρούει στα γεγονότα, θα ήταν προτιμότερο να υπενθυμίζεται η ποικιλία των αριστερών ρευμάτων και οι τεράστιες διαφορές θέσεων και τακτικής· η βία των μεν δεν αφορά απαραίτητως τους δε. Οσο για εκείνους που κόπτονται περί «κοινού» ποινικού δικαίου, θα αρκούσε να υπογραμμίζουν ότι η διάπραξη αδικημάτων στο όνομα ενός πολιτικού ιδεώδους δεν αναιρεί τον εγκληματικό χαρακτήρα των πράξεων ούτε αποτελεί άνευ ετέρου ευγενές κίνητρο. Το ότι έτσι θα αναγκάζονταν, ίσως, να παραδεχθούν πως ο ορισμός του εγκλήματος κρίνεται από το ποιος έχει επικρατήσει πολιτικά, ώστε να γράφει –και επιβάλλει– τον ποινικό κώδικα, μπορεί να ήταν λίγο πικρό, αλλά κι αυτό δεν θα ήταν τίποτε καινούργιο. Σ' αυτήν τη χώρα, μάλλον πρόσφατα, καταδικάσαμε σε θάνατο κάποιους που προηγούμενως είχαν πετύχει επί χρόνια να μας κυβερνούν και να υποδθδονται ξένους ηγέτες...

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑ
Αν. Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο της Ν.Δ. βουλευτής Κορινθίας

Αθήνας. Υπονόμεισε έτσι εν τη γενέσει του ένα έργο-ανάσα ζωής για τα εκατομμύρια των καθημερινά ταλαιπωρούμενων κατοίκων του Λεκανοπεδίου.

Το χρονικό της ντροπής

Το επταετές χρονικό της ντροπής είναι εύγλωτο: **1.** Προχώρησε κατ' αρχήν η κυβέρνηση στην κατασκευή του νέου αεροδρομίου των Σπάτων χωρίς πρόβλεψη ταυτόχρονης σιδηροδρομικής σύνδεσης, γεγονός που το καθιστά λειτουργικά ανάπηρο και το μοναδικό νέο αεροδρόμιο στον κόσμο που δεν συνδέεται με μέσο σταθερής τροχιάς. **2.** Στη σύμβαση με την κοινοπραξία της Αττικής Οδού εξαιρέσε –καταπατώντας κάθε λογική στον βωμό δόλων επιδιώξεων– την ταυτόχρονη και οικονομικά συμφερότερη κατασκευή του προαστιακού στην ενδιάμεση νησίδια της οδού, που είχε εξασφαλισθεί από το 1992. Αντίθετα, χορήγησε με την ίδια σύμβαση προνομιακά δικαιώματα στην κοινοπραξία της Αττικής Οδού, παρέχόντας της τη δυνατότητα να επιβάλει τους όρους της στον τρόπο δημοπράτησης, επιλογής αναδόχων και κατασκευής του προαστιακού μεταγενέστερα. Επιπλέον, η σύμβαση αυτή της επιτρέπει να διεκδικήσει αποζημίωση για... διαφυγή επιβατών προς τον προαστιακό! **3.** Όταν η κοινοπραξία της Αττικής Οδού αντιμετώπισε χρηματοδοτικές δυσκολίες, το έργο του προαστιακού βαφτίστηκε από την κυβέρνηση «παράλληλο έργο» και επιχειρήθηκε να δοθεί με απευθείας ανάθεση (Σεπτέμβριος 1998), μαζί με το ποσό των 35 δισ. δρχ., ως... προίκα(!) προβλεπόμενη από την παραπάνω λέοντειο σύμβαση. Οι καταγγελίες της αντιπολίτευσης και ο θόρυβος που προκλήθηκε ανάγκασαν την κυβέρνηση να ματαιώσει το σχέδιο της απευθείας ανάθεσης του προαστιακού στους αναδόχους της Αττικής Οδού και να εξαγγείλει την κατασκευή του με αυτοχρηματοδότηση (Νοέμβριος 1998). Παρά ταύτα, τα 35 δισ. καταβλήθηκαν ούτως ή άλλως στην κοινοπραξία της Αττικής Οδού για δευτερεύοντα έργα που ανατέθηκαν εξωσυμβατικά (η προίκα..., προίκα!). **4.** Τον Μάρτιο του 1999 προκηρύχθηκε διεθνής διαγωνισμός για την πρόσληψη συμβούλου επιλογής επενδύσεων έναντι σύμβασης παραχώρησης της εκμετάλλευσης.

Τα μετέωρα βήματα του Προαστιακού

5. Ενα χρόνο αργότερα (Μάρτιος 2000) ανατρεπεται για τρίτη φορά ο κυβερνητικός «σχεδιασμός»: την παραμονή κατακυρώσεώς του, ο διαγωνισμός ματαιώνεται, εγκαταλείπεται η λύση της αυτοχρηματοδότησης και ανακινώνεται η ένταξη του έργου στο Γ' ΚΠΣ. Προϋπολογίσθηκε δαπάνη 240 δισ. δρχ., που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποδέχθηκε και τη συνοδευτική μελέτη οικονομικής βιωσιμότητας του έργου για έναν και μοναδικό φορέα εκμετάλλευσής του προαστιακού – τον ΟΣΕ.

6. Τον Μάρτιο του 2001, όμως, όλα τα έργα του προαστιακού κατατήθηκαν από την ΕΠΤΟΕ σε τρεις εργολαβίες, φωτογραφικά –και δολία– υπέρ των συμφερόντων της κοινοπραξίας της Αττικής Οδού, με απώτερο στόχο να ελεγχθεί από αυτήν το τελικό αποτέλεσμα των διαγωνισμών και των τριών εργολαβιών. Είχαν προηγηθεί έγγραφες απειλές της κοινοπραξίας ότι δεν θα επιτρέψει την παρουσία οιοδήποτε τρίτου εργολάβου στην από αυτήν ελεγχόμενη νησίδια της Αττικής Οδού από όπου θα διέρχεται ο προαστιακός. Πράγματι, στους δύο διαγωνισμούς που πρόσφατα ολοκληρώθηκαν, ανάδοχοι ανακηρύχθηκαν μέλη της κοινοπραξίας της Αττικής Οδού και μάλιστα με ασήμαντες εκπτώσεις 2% και 4,5%. Ο τρίτος διαγωνισμός μετά και τις ομοιοτητες των διαπιστώσεων του επιτρόπου Barnier, ακυρώθηκε και σήμερα βρίσκεται στον αέρα.

7. Μέχρι στιγμής –Σεπτέμβριος 2002– η μόνη εργολαβία που ξεκίνησε είναι αυτή της κατασκευής της υποδομής της σιδηροδρομικής γραμμής μεταξύ Μενιδίου και αεροδρομίου Σπάτων. Τα χρονοδιαγράμματα των τριών τελευταίων υπουργών Μεταφορών έχουν όλα αθετηθεί. Ο σημερινός υπουργός, ενώ διαβεβαίωνε τη Βουλή (2-3-2001) ότι εντός του 2001 θα άρχιζε η κατασκευή του έργου ώστε να εξασφαλισθεί η ολοκλήρωσή του πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σε πρόσφατη συνέντευξη Τύπου (21.5.2002), ομολόγησε ότι η συγκεκριμένη πίστωση για τα έργα του προαστιακού δεν επαρκεί! Εξ ου και αναζητείται ξανά –ούτερα από τρία χρόνια μετά την ακύρωση του σχετικού διαγωνισμού– επενδυτικό σχήμα μερικής αυτοχρηματοδότησης του έργου, με αντάλλαγμα την παραχώρηση εκμετάλλευσής του προαστιακού.

8. Από τον Μάιο του 2000, η κυβέρνηση είχε επιβάλει μυστικά στο Μετρό και τον ΟΣΕ να αποδεχθούν την επέκταση και... του μετρό προς το αεροδρόμιο, χρησιμοποιώντας τον διάδρομο του προαστιακού(!), παρά τις έντονες αντιρροήσεις των τεχνικών υπηρεσιών του ΟΣΕ για τα ανακρίβητα τέρματα προβλήματα ασφαλείας από την ταυτόχρονη κυκλοφορία των ασύμβατων μεταξύ των συρμών του μετρό και του προαστιακού. Ανακινώσε, έτσι, η κυβέρνηση ότι το μετρό θα προμηθευθεί υψηλού κόστους και παγκόσμιας πρωτοτυπίας βαγόνια διπλής ηλεκτρικής τροφοδοσίας(!), ώστε να κυκλοφορούν συγχρόνως και στις γραμμές του μετρό (15.000 Volt) και στις γραμμές του προαστιακού (50.000 Volt). Ετσι, με το πρόσχημα της κάλυψης των αυξημένων αναγκών των Ολυμπιακών Αγώνων,

ναν, επιχειρήθηκε η συγκάλυψη των βαρύτατων κυβερνητικών ευθυνών για την καθυστέρηση κατασκευής του προαστιακού, που είναι πλέον απίθανο να ολοκληρωθεί μέχρι το 2004. Είναι προφανές, ότι κάποιοι παράγοντες επιδιώκουν να βρεθούν Αεροδρόμιο, Αττική Οδός και Μετρό υπό τη σκέπη των ίδιων επιχειρηματικών συμφερόντων – προσωπική που καταφανώς ευνοείται από τους κυβερνητικούς χειρισμούς...

9. Αποκαλύπτεται εξάλλου ότι τα έργα του προαστιακού δημοπρατήθηκαν και ήδη κατακυρώνονται χωρίς ολοκληρωμένες μελέτες –τεχνικές και περιβαλλοντικές–, γεγονός που συνεπάγεται την άμεση απειλή διακοπής χρηματοδότησης του συνολικού έργου, σύμφωνα με τις πρόσφοτες σχετικές επιστημόσεις των επιστολών του Επιτρόπου Barnier αναφορικά με άλλα σιδηροδρομικά έργα.

10. Η αναμενόμενη ημερήσια διακίνηση επιβατών από και προς το Αεροδρόμιο, θα κυμαίνεται μεταξύ 250-340 χιλιάδων, σύμφωνα με τις μελέτες, αλλά και το ίδιο το υπουργείο Μεταφορών. Παρά ταύτα, οι προγραμματισμένες προμήθειες τροχαίου υλικού από τα Ελληνικά Ναυπηγεία –ακόμη κι αν έγκαιρα υλοποιηθούν– καταφανώς δεν επαρκούν. Η ταυτόχρονη κυκλοφορία του Μετρό επιδεινώνει το πρόβλημα της ανταπόκρισης στο φόρτο επιβατών. Αλλά και η αποκλειστική χρήση του προαστιακού διαδρόμου από το Μετρό δεν αντιμετωπίζει το πρόβλημα, λόγω της χαμηλότερης ταχύτητας του Μετρό.

Η «ηθική της διαχείρισης»

Καταδεικνύουν όλα αυτά, όχι μόνο την έλλειψη μιας στοιχειώδους συνολικής στρατηγικής για τις Μεταφορές και τις Συγκοινωνίες στο Λεκανοπέδιο όπου συνυφάνεται ο μισός περίπου ελληνικός πληθυσμός. Αλλά και ένα βασικό έλλειμμα «ηθικής της διαχείρισης», που διέπει την όλη κυβερνητική λειτουργία: στην πραγματικότητα, ο Προαστιακός ακολουθήσε ένα προδιαγεγραμμένο μακιαβελικό σχέδιο, σταθερά προσαρμοσμένο στην εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων που βρίσκονται πίσω από την κατασκευή της Αττικής Οδού και του Μετρό.

Αυτήν ακριβώς τη σκοπιμότητα υπηρετεί και η πρόσφατη κυβερνητική απόφαση να ιδρυθεί εταιρεία εκμετάλλευσής του Προαστιακού, στην οποία τα διαπλεκόμενα έχουν τη μερίδα του λέοντος και ο ΟΣΕ –στο όνομα του οποίου η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει όλες τις πιστώσεις– τον ρόλο του φτωχού συγγενή, με το ελληνικό Δημόσιο να αναλαμβάνει απευθείας ή μέσω του ΟΣΕ κάθε επιχειρηματικό ρίσκο.

Ο Προαστιακός δρομολογήθηκε εξ αρχής σε μια τροχιά καταπάτησης κάθε έννοιας δοντολόγισης της διοίκησης, κάθε έννοιας ηθικής στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος, κάθε έννοιας εξυπηρέτησης του δημόσιου συμφέροντος. Η όλη πορεία του μεζόνος αυτού έργου εκτελεί τις κυβερνητικές Σημίτη και της καθιστά υπόλογος –ηθικά υπόλογος– στη συνείδηση κάθε ενήμερου πολίτη...

«Δημοκρατική» εξίσωση στην Εκπαίδευση

Αγαππτέ κ. Καρκαγιάννη

Τα θερμά ελληνικά καλοκαίρια, τα τελευταία χρόνια, σκιάζονται από σοβαρές ανησυχίες για την κατάσταση της παιδείας μας. Από την ώρα που αρχίζει η διόρθωση των γραπτών, αρχίζουν και οι εκτιμήσεις για τα ποσοστά επιτυχίας ή αποτυχίας κατά μάθημα ή κατά κατεύθυνση. Τη μια είναι ανησυχητικός ο αριθμός των αποτυχόντων, την άλλη είναι παράλογο το ποσοστό των αριστούχων και φυσικά εδώ και πολλά χρόνια στα υπό «ανατατοποίηση» ΤΕΙ – σε όσα βέβαια δεν έχουν μεγάλη ζήτηση – εισάγονται υποψήφιοι με βαθμό πολύ κατώτερο της βάσεως και οι οποίοι ετελεύτησαν το Λύκειο (κυρίως το Τεχνικό) εξαιτίας της φιλανθρωπίας των καθηγητών τους.

Εχω την εντύπωση πως όταν προσεγγίζουμε τα ζητήματα της παιδείας μέσω της στατιστικής κινδυνεύουμε συχνά να χάσουμε την ουσία του θέματος. Κατ' αρχάς το ζήτημα της «μαθητικής αποτυχίας» είναι συζητήσιμο. Από τη μια πλευρά, ο μαθητής που με μέσον όρο 6 και κάτι εισάγεται σε κάποιο ΤΕΙ ή με 4,7 σε κάποιο ΑΕΙ, θα πρέπει να θεωρείται αποτυχημένος ή επιτυχημένος; Από την άλλη, ο αριθμός των μαθητών που αποτυγχάνει στις εξετάσεις ή που γενικώς αποτυγχάνει στις σχολικές του επιδόσεις δεν πρέπει να μας απασχολεί ιδιαίτερα. Οι μαθητές που αποτυγχάνουν είναι ένα απαραίτητο χαρακτηριστικό της υποχρεωτικής γενικής δωρεάν παιδείας. Όπως έγραφε παλιότερα στο περιοδικό «Πλανόδιον» ο Γιάννης Πατίλης, η δημοκρατική παιδεία για όλους θα πρέπει να ανέχεται και ένα ποσοστό βλακειάς.

Δεν πιστεύω βέβαιος ότι ο αριθμός των αποτυχόντων συμπεριλαμβάνεται αποκλειστικά από άτομα μειωμένων ικανοτήτων. Απεναντίας, συνήθως πρόκειται για πανέξυπνα παιδιά που καθώς είναι υποχρεωμένα να ασκούνται το αναμενόμενο δικαίωμά τους στη μόρφωση, εάν τύχει καμιά διαδίδωση μπορεί να διεκδικούν με πείσμα «καλύτερα βιβλία», «υλικοτεχνική υποδομή», «λεφτά για την παιδεία», μα στη συνήθη σχολική καθημερινότητα προτιμούν το τσιγαράκι,

Η παιδεία για όλους προϋποθέτει και ένα ποσοστό αποτυχίας. Αλλιώς δεν είναι δημοκρατική.

τις μπίρες, την ερωτοτροπία με το επικίνδυνο ή απλώς τον φραπέ, τη συνήθη ερωτοτροπία και το κοινό τσιγάρο. Είναι άτομα που πρόκειται να διαπρέψουν αργότερα στον επαγγελματικό στίβο, να γίνουν έμπιστοι, να συνεχίσουν τη δουλειά του πατέρα τους, να αντίζουν καριέρες, να διοριστούν κάπου ή κάποιοι απ' αυτούς να γίνουν περιστεριό ή λιγότερο γνωστό παραβάτες του κοινού ποινικού δικαίου: αλλά φυσικά δεν έχουν ούτε θα ήθελαν να έχουν καμιά σχέση με τα γράμματα. Προσέξτε: όχι με τις γνώσεις. Με τα γράμματα. Δηλαδή, μ' αυτό που θεωρείται εγκυκλιος παιδεία. Γιατί τις γνώσεις, τις γνώσεις που τους ενδιαιφέρουν τις αναζητούν στους φίλους, στους μεγαλύτερους, στην πίνακα, στα περιοδικά, στο ψάδιμα τους. Επομένως, το σχολείο είναι γι' αυτούς η απόλαυση ενός υποχρεωτικού όσον και αναφαίρετου δικαιώματος. Και το απολαμβάνουν πολύ καλά. Αφήστε τους λοιπόν αυτούς. Θα τον βρουν τον δρόμο τους. «Μυρίζονται» πολύ καλύτερα από τους ανπιστευόμενους ενήλικες τα σημεία των καρών. Και πράττουν αναλόγως. Το καλό ή το κακό, αλλά το καλό ή το κακό είναι ζήτημα ήθους. Και το ήθος δεν διδάσκεται στο δημοκρατικό σχολείο προκειμένου να αποφευχθεί η ιδεολογική περιαγωγή των νέων...

Την ταυτότητα της παιδείας μας δεν πρέπει να την αναζητήσουμε ούτε στο ποσοστό των μετρίων. Αν και είναι οι περισσότεροι καθώς προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ των δύο άκρων, τείνουν άλλοτε προς τους μεν, άλλοτε προς τους δε. Όπως συμβαίνει συνήθως η πλειοψηφία δεν έχει από μόνη της διακριτά χαρακτηριστικά. Το μέτρον των πραγμάτων μας το δίνουν τα άκρα.

Μέτρον λοιπόν για την εκτίμηση της παιδείας μας θα πρέπει να θεωρηθούν οι άριστοι. Εκεί θα πρέπει να εστιάσουμε την προσοχή μας. Αυτοί διαβάζουν περισσότερο, αυτοί αποδίδουν στο μεγαλύτερο βαθμό αυτό που απαιτεί το εκπαιδευτικό μας σύστημα, σε αυτούς μπορούμε να δούμε ποια είναι τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα που μπορεί να έχει η παιδεία μας. Σηπάνως βλέπουμε να εστιάζεται ο προβληματισμός μας στο τι είδους άριστους έχουμε. Είναι πραγματικά αριστοίχοι ή ευνοούμενοι ενός συστήματος; Είναι παπαγάλοι και σπασίκες ή ευφυείς; Οι αριστοίχοι έχουν τη επιθυμητή ποιότητα, έχουν υποβάθρο, έχουν μυριστεί τη μέθοδο για να προχωρήσουν παραπέρα στην επιστήμη και στη γνώση;

Ο προβληματισμός για την παιδεία μας κινείται συνήθως στο πλαίσιο ενός αναρτου εκδημοκρατισμού. Πώς θα μεταδοθούν τα αγαθά της παιδείας σε όλους τους νέους... Πώς οι ταχικές διακρίσεις δεν θα σταθούν εμπόδιο στη μόρφωση... και ούτω καθ' εξής. Όμως, δεν αγαπούν όλα τα παιδιά τα γράμματα και δεν έχουμε το δικαίωμα να τους υποχρεώσουμε να τα αγαπούν. Καλό είναι να τελειώσουν ένα ΤΕΕ για να γίνεις υδραυλικός ή κομμώτρια, αλλά δεν είναι το είδος της παιδείας που πρέπει να μας απασχολεί. Το αληθινό πρόσωπο της παιδείας μας να το δίνουν οι εκάστοτε άριστοι. Εάν η υψηλή βαθμολογία ανταποκρίνεται σε ουσιαστικές γνώσεις, σε υψηλή μεθοδολογία για την κατάκτηση της γνώσης και σε έρωτα της γνώσης (ας μου επιτραπεί να προτιμήω τον έρωτα από το κριτικό πνεύμα) τότε το πρόβλημα θα έχει λυθεί.

Πιστεύω ότι για να λυθεί το πρόβλημα της παιδείας μας (δηλαδή για να αποκτήσουν ουσιαστική παιδεία οι λίγοι νέοι που την αγαπούν) περιτεύουν οι πολλές συζητήσεις, οι πολλές επιτροπές και οι πολλοί υπολογιστές που θα γεμίσουν τα δίκες τζάμια σχολεία, και ας μου συγχωρήσει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο την απειρία. Ούτε τα σχολικά βιβλία – τα οποία όσο επιπόλεια γράφονται, άλλο τόσο επιπόλεια κρίνονται – ούτε η υλικοτεχνική υποδομή – η οποία όσο αφειδώς παρέχεται, άλλο τόσο εύκολα καταστρέφεται – ούτε οι αμοιβές των καθηγητών – το ανεύθυνο ποσοστό των οποίων όσο περισσότερο αμειβεται τόσο περισσότερο ανεξέλεγκτα κρέμεται – είναι τα πραγματικά προβλήματα της παιδείας.

Τολμά λοιπόν να προτείνω τρία απλά μέτρα:

1. Την αισθητική επιμέλεια του σχολικού χώρου με τέτοιο τρόπο ώστε η σχολική κοινότητα (καθηγητές, μαθητές και γονείς) να είναι υπεύθυνα για τη διαμόρφωση και τη συντήρησή του.
2. Την δημιουργία στην πρωτεύουσα κάθε νομού ενός προτύπου σχολείου με τη στήριξη των οικονομικά ασθενέστερων μαθητών. (Πρόκειται για μια πρόταση που είχα ακούσει πριν από αρκετά χρόνια από τον κ. Ράμφο).
3. Την ουσιαστική και διαρκή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την αξιολόγηση και την αξιοκρατική διαβάθμισή τους.

Σε αυτά θα έπρεπε να προστεθεί ότι τα ζητήματα της παιδείας δεν χρειάζονται να γίνονται πρωτοσέλιδα ούτε να καταναλώνουν τον πολύτιμο τηλεοπτικό χρόνο σοβαρών εκπομπών. Διότι τα πρωτοσέλιδα και οι σοβαρές εκπομπές καθώς αδυνατούν να έχουν επαρκή γνώση του προβλήματος κάνουν κακό, παρά καλό. (Σε αυτό εξάλλου διαφέρει η Ρούλα Κορομυλά από την φερ' ειπείν Άννα Παναγιωταρέα: η πρώτη ασχολείται σοβαρά με την επιπολαιότητα, ενώ η δεύτερη ασχολείται με σοβαρά θέματα επιπολαιώς).

Αν μάλιστα το υπουργείο προχωρήσει όσο πιο γρήγορα γίνεται στην αποδέσμευση του Λυκείου από την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια, ώστε αυτά να καθορίζουν τα κριτήρια με τα οποία επιλέγουν τους φοιτητές τους, τότε θα έχουμε την άνεση να εξετάσουμε τα κοινωνικά κενά για περισσότερο ουσιαστικούς και διαφανείς σκοπούς.

Ισως τότε, καθώς θα έχουν μεγαλύτερη άνεση χρόνου, θα μπορούν ο υπουργός (ο εκάστοτε) και οι σύμβουλοί του (οι εκάστοτε) να επισκεπτόνται αφηνιώς τα σχολεία, χωρίς τις κάμερες και χωρίς να έχει προηγηθεί έκτακτος καθαριότητας. Ή, μεταμφιεσμένοι σε απλούς πολίτες να πίνουν τον πρωινό καφέ τους στην καφετέρια που βρίσκεται συνήθως κοντά στην είσοδο κάποιου Λυκείου. Ισως τότε κατανοήσουν ότι η ελευθερία – η απαραίτητη προϋπόθεση κάθε παιδείας – δεν είναι αποτέλεσμα καμιάς δημοκρατικής εξίσωσης.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
Εκπαιδευτικός

Η μεγάλη τέχνη της υποκρισίας, σκηνοθεσίας και δουλέματος

Τις φωτογραφίες μου τις έστειλε ο μηχανικός κ. Γιώργος Ντουναίης, κάτοικος της Πλάκας. Τις συνοδεύει με χαριτωμένο κείμενο περί «της μεγάλης τέχνης της υποκρισίας, της σκηνοθεσίας και του δουλέματος», την οποία απαραίτητα πρέπει να κατέχουν οι δημοτικοί άρχοντες. Τη μεγάλη αυτή τέχνη οφείλουν από τώρα να μελετήσουν όλοι οι υποψήφιοι, τουλάχιστον για τον έργο Δήμου της Αθήνας, ο οποίος ετοιμάζεται να υποδεχθεί και την ολυμπιακή φλόγα (αυτή τους μάρανε). Ας εννοήσουν, λοιπόν, στα

πεπραγμένα τους προκατόχους. Δυστυχώς ο χώρος δεν επιτρέπει τη δημοσίευση ολόκληρου του κειμένου του κ. Γ. Ντουναίη.

Οι φωτογραφίες δείχνουν τη γωνία των οδών Λυσίου και Μάρκου Αυρηλίου πριν από την επίσκεψη των ξένων δημάρχων, στην καθημερινότητα της. Την παραμονή της επισκέψεως οι υπηρεσίες του Δήμου, φοβούμενες ότι κάποιος ξένος δήμαρχος θα επιθυμούσε ίσως να επισκεφθεί «την αρχαιότερη γειτονιά του κόσμου» εξαφάνισαν τους

ρυπαρούς κάδους και τα αυτοκίνητα και με άφθονο νερό καθάρισαν τον πεζόδρομο. Το ίδιο, αν θυμάστε, κάναμε και στο στρατό, όταν επρόκειτο να επισκεφθεί τη μονάδα ο στρατηγός για επιθεώρηση. Υποθέτω ότι το ίδιο κάνουν και οι δημόσιες υπηρεσίες, όταν από μέρες περιμένουν... την αφηνιδιαστική επίσκεψη του πρωθυπουργού. Ο Χρόνης Μίσσιος αφηνιδιαστικά ένα θαυμάσιο περιστατικό (στο «Καλά, Εσύ Εφύγες Νωρίς») αναμενόμενης επισήμου επισκέψεως, το οποίο καλύομαι να σας μεταφέρω.

Απολογούμενος για το Μουσείο της Ακρόπολης

Συνάντησα τυχαία στο δρόμο τον πρόεδρο του οργανισμού για την ανέγερση του νέου Μουσείου της Ακρόπολης, τον αρχαιολόγο καθηγητή κ. Δημήτρη Παντερμαλή. Τι είναι αυτά που γράφεις, μου λέει αμέσως, για το Μουσείο της

Ακρόπολης; Απ' όσο με γνωρίζεις, πιστεύεις ότι θα συμφωνούσα να καταστραφούν αρχαία ευρήματα προκειμένου ν' ανεγερθεί το Μουσείο; Ή πιστεύεις ότι θα δεχόμουν αδιαμαρτύρητα ένα αρχιτεκτονικό εξαμβλώμα δίπλα στην Ακρόπολη; Λόγω επιστημονικής αρμοδιότητας τουλάχιστον έχω πολύ μεγάλα ενδιαφέρον από σένα γι' αυτά τα θέματα. Τα αρχαιολογικά ευρήματα του οικοπέδου Μακρυγιάννη θα αποτελέσουν μέρος του νέου Μουσείου, θα προστατευθούν και θα αναδειχθούν. Ενα σύγχρονο αρχιτεκτονικό δημιούργημα δίπλα στην Ακρόπολη και σε λειτουργική σχέση με αυτήν ούτε την προβάλλει ούτε την μμείαλει ούτε την ανταγωνίζεται.

Ομολογώ ότι βρέθηκα σε δύσκολη θέση. Τι να απαντήσει ο άσχετος δημοσιογράφος, ο οποίος ακούει γνώμες από δω και από κει, στις διαβεβαιώσεις ενός επιστήμονα με το κύρος και την υπευθυνότητα του Δ. Παντερμαλή!

Πάντοτε όμως υπάρχει και του στραβού το δίκαιο. Αυτή η συζήτηση άρχισε μεταξύ αρχαιολόγων και αρχιτεκτόνων, των κατεξοχών

αρμοδίων και γρήγορα εξελίχθηκε σε οξύτατο διαμέρισμα, δεν κρατήθηκε σε αυστηρά επιστημονικό πλαίσιο. Το τεκμήριο της αρμοδιότητας υπάρχει ισχυρό και στις δύο αντιτιθέμενες πλευρές. Με τους όρους αυτούς η άποψη της μιας πλευράς όσο και της άλλης μπορεί να είναι εξίσου αυθαίρετη ή εξίσου τεκμηριωμένη, αν σταθούν μόνο στο τεκμήριο της αρμοδιότητας.

Εμείς οι τρίτοι, οι αναρμόδιοι, ας πούμε οι πολίτες, βρισκόμαστε πραγματικά σε δύσκολη θέση. Εκείνο που στο τέλος μας μένει ως βάση υποψία ότι οι άρχοντες μας αυθαίρετουν, καθώς αποφασίζουν χωρίς καμιά αντικειμενική διαδικασία, αποδεκτά και από μας. Επέλεξαν το οικόπεδο Μακρυγιάννη επειδή έχουν τη δύναμη να επιβάλουν την ορθή ή λανθασμένη επιλογή τους. Αυτή η εξουσιαστική αυθαίρεση μας εννοεί και δεν πρόκειται μόνο για το Μουσείο ή το οικόπεδο Μακρυγιάννη. Εκεί βρίσκεται το πρόβλημα και όχι τι θα κάνει ή τι δεν θα κάνει ο Δ. Παντερμαλής.

Ο Δ. Παντερμαλής έχει ισχυρά επιχειρήματα όταν υποστηρίζει ότι το Μουσείο πρέπει να ανεγερ-

Όταν η αντιπαράθεση των ειδημόνων φτάνει στο οξύτατο σημείο, εμείς οι τρίτοι και αδαείς σκηματίζουμε τη βάση εντύπωσης ότι οι αποφάσεις είναι εξουσιαστικές και αυθαίρετες.

Πριν από τον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. Ξέρω ότι παλαιότερα είχαν συγγραφηθεί επιτροπές και υπέδειξαν και άλλες τοποθεσίες. Την εποχή εκείνη δεν είχαν αποκαλυφθεί τα αρχαία του οικοπέδου Μακρυγιάννη και το ερώτημα είναι αν όλα αυτά επέβαλαν την επανεξέταση της επιλογής από την αρχή.

Αυθαίρετα επέλεξε και ο Μαραθώνας για το Κωππυλατόδρομο και ίδου πού έχουμε φτάσει. Θα ανοίγαμε μεγάλη συζήτηση αν αναφερόμασταν στο δημόσιο έργο ως υλική δημόσια έκφραση του χαρακτήρα της Πολιτείας. Κατά περιεργό τρόπο οι δημοκρατίες έχουν τη δική τους αρχιτεκτονική έκφραση, αποτέλεσμα ανοικτών δημόσιων διαδικασιών. Τα ανελέητρα καθεστώτα της δικής τους...

ντική». Ο Εκείνος όμως είχε πολλά χαρίσματα και ικανότητες, αλλά δεν ήταν ο πλέον αρμόδιος για τα μουσεία και τις αρχαιότητες.

Πώς επιλέγεται η τοποθεσία, όπου θα ανεγερθεί ένα μουσείο ή οποιοδήποτε άλλο κτίσμα με δημόσια αποστολή και άρα δημόσια αρχιτεκτονικής; Αν ζούσαμε σε καντόνια της Ελβετίας θα χρειάζονταν ίσως δημοψήφισμα. Στα καθ' ημάς πολλές φορές και για πολλά ζητήματα η εντεταγμένη κυβέρνηση ευθύνει σπαταλιέται και εμφανίζεται στους λεγόμενους «δημοκρατικούς διαλόγους» με τους ενδιαφερόμενους «φορείς». Οι «διάλογοι» αυτοί είναι το δημοκρατικό άλλοθι μιας βαθύτατα αντιδημοκρατικής συμπεριφοράς. Μικρές μειοψηφίες συζητούν θέματα που αφορούν ολόκληρο το λαό, π.χ. η ΟΛΜΕ την εκπαιδευτική πολιτική.

Η δημοκρατία λειτουργεί πάντοτε μέσα από θεομοθετημένες διαδικασίες. Διενεργείται διαγωνισμός για την επιλογή της τοποθεσίας όπου θα ανεγερθεί ένα μουσείο και μάλιστα τόσο σημαντικό όπως το Μουσείο της Ακρόπολης.

Πριν από τον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. Ξέρω ότι παλαιότερα είχαν συγγραφηθεί επιτροπές και υπέδειξαν και άλλες τοποθεσίες. Την εποχή εκείνη δεν είχαν αποκαλυφθεί τα αρχαία του οικοπέδου Μακρυγιάννη και το ερώτημα είναι αν όλα αυτά επέβαλαν την επανεξέταση της επιλογής από την αρχή.

Αυθαίρετα επέλεξε και ο Μαραθώνας για το Κωππυλατόδρομο και ίδου πού έχουμε φτάσει. Θα ανοίγαμε μεγάλη συζήτηση αν αναφερόμασταν στο δημόσιο έργο ως υλική δημόσια έκφραση του χαρακτήρα της Πολιτείας. Κατά περιεργό τρόπο οι δημοκρατίες έχουν τη δική τους αρχιτεκτονική έκφραση, αποτέλεσμα ανοικτών δημόσιων διαδικασιών. Τα ανελέητρα καθεστώτα της δικής τους...

Ανυπεράσπιστοι ενώπιον του νόμου

Συνήθως δεν διαβάζουμε τα νομοσχέδια και τους νόμους που ψηφίζει η Βουλή για να αμυνθούμε έγκαιρα από αυθαίρετες, καταπάτησις των δικαιωμάτων μας και από σκανδαλώδεις διατάξεις. Οι περισσότεροι δεν είμαστε καν σε θέση να διαβάσουμε και να κατανοήσουμε έναν νόμο, που πολλές φορές η σημασία του και τα αποτελέσματά του συναρτώνται με άλλες διατάξεις της νομοθεσίας μας. Όπως δεν είμαστε σε θέση να διαβάσουμε τον προϋπολογισμό που τόσο άμεσα μας αφορά.

Η άμυνά μας επαφίεται σε εκείνους που υποτίθεται, μπορούν να διαβάσουν και να κατανοήσουν τα νομοσχέδια και τους νόμους: στους βουλευτές που ψηφίζουν, ιδιαιτέρως στους βουλευτές της αντιπολίτευσης, στον Τύπο που υποτίθεται ότι ελέγχει, στους νομικούς και τέλος στους δικαστές που καλούνται, σε περίπτωση διαφοράς, να εφαρμόσουν τον νόμο.

Δεν θυμάμαι να έγινε ιδιαίτερη συζήτηση στη Βουλή, ούτε ιδιαίτερος έλεγχος από τον Τύπο για τον νόμο 3.044 περί «μεταφοράς συντελεστή δόμησης κ.λπ.». Τα κρυφά τερτίπια αυτού του νόμου μού τα αποκάλυψε έγκριτος νομικός, διαφορετικά και να διάβαζε τον νόμο δεν θα τα καταλάβαινα.

Δεν είναι μόνο η ίδια η μεταφορά συντελεστή δόμησης που από πολλούς έχει χαρακτηριστεί περιβαλλοντοκτόνος. Σχέδια πόλης που μέχρι τώρα ρυθμιζόνταν με Προεδρικά Διατάγματα, ο νόμος επιτρέπει να ρυθμίζονται με απλές αποφάσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ, τον νομάρχη ή τον περιφερειάρχη! Η διαφορά είναι ουσιαστικότερη. Τα Προεδρικά Διατάγματα υπόκεινται, κατά το Σύνταγμα, στον προληπτικό έλεγχο ανωτάτου δικαστηρίου, του Συμβουλίου της Επικρατείας. Αυτό για μας, που δεν ξέρουμε να διαβάσουμε τους νόμους και τα προεδρικά διατάγματα, ήταν μια πολύ σοβαρή εγγύηση. Στο παρελθόν το ΣτΕ (Ε' Τμήμα) κατά τον προληπτικό έλεγχο είχε αποτρέψει καταστρεπτικές για το περιβάλλον ρυθμίσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι, για όλους αυτούς τους λόγους το Ε' Τμήμα του ΣτΕ είχε προκαλέσει εναντίον του την οργή της Εκτελεστικής Εξουσίας και δολοφονικές που αποβλήσαν στον παρερισμό του και στην αχρήστευσή του.

Με τη νέα ρύθμιση αφαιρείται από τη δικαιοδοσία του ΣτΕ το 50% των περιπτώσεων για τις οποίες προνοούνται απαιτούνταν προληπτικός έλεγχος. Και οι περιπτώσεις αυτές είναι οι πιο σοβαρές. Πόσο συνταγματικός, αλήθεια, είναι ένας νόμος που περιορίζει τις αρμοδιότητες των ανεξάρτητων Δικαιοσύνης; Και μάλιστα τις μεταβιβάζει στον υπουργό και στον νομάρχη, πρόσωπα που υπόκεινται σε πιέσεις ψηφοφόρων, σε ποικίλους άλλους ρουσφετολογικούς πειρασμούς ή σε διαπλοκές συμφερόντων.

Στον ίδιο νόμο υπάρχει και μια κωμική διάταξη, αποικιοκρατικής προέλευσης, με την οποία επιτρέπεται (ουσιαστικά επιβάλλεται) στο Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων «να εκπαιδεύσει, χωρίς διαγωνισμό, σε αλλοδαπό Δημόσιο για την εξυπηρέτηση υπηρεσιών διπλωματικών αποστολών». Δεν σχολιάζω την... κομψότητα της γλώσσας, αλλά καταλαβαίνεται περί τίνος πρόκειται: Είναι το οικόπεδο που από χρόνια διεκδικεί η αμερικανική πρεσβεία!

Το νομοσχέδιο που έγινε νόμος φέρει μεγαλοπρεπώς την υπογραφή της ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Βάσως Παπανδρέου.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Η Βιβλιοθήκη «Κοραή» της Χίου

Αγαππτέ κ. Καρκαγιάννη, σφαλώς γνωρίζετε την ύπαρξη της Βιβλιοθήκης «Κοραή» της Χίου. Για ενημέρωσή των αναγνωστών σας θα ήθελα να αναφέρω ότι προκειται για μία από τις παλαιότερες βιβλιοθήκες της Ελλάδας με χιλιάδες παλαιά βιβλία, κώδικες, χειρόγραφα, χάρτες, εφημερίδες, προσωπικά αρχεία Χίων, συλλογή πινάκων κ.λπ. Τον πυρήνα της Βιβλιοθήκης αποτελεί η προσωπική βιβλιοθήκη του Αδαμαντίου Κοραή (3.500 τόμοι) και οι προσωπικές του σημειώσεις. Σ' αυτά έχουμε προστεθεί πολυτίμητες συλλογές βιβλίων Χίων ανανυσμένων και εκπορών, ενώ συνεχώς εμπλουτίζεται με νεώτερες εκδόσεις. Επιπλέον στο σημερινό κτίριο της Βιβλιοθήκης, που κτίστηκε το 1886, στεγάζονται το Λαογραφικό Μουσείο Αργέντη και τα τοπικά Αρχεία του Κράτους, που αποτελούν παράρτημα των Γενικών Αρχείων του Κράτους, εξασφαλίζοντας πολυτίμητες πληροφορίες για τη Χίο και την κοινωνία της κατά τους δύο τουλάχιστον τελευταίους αιώνες.

Θα ήθελα ακόμη να προσθέσω ότι η Βιβλιοθήκη «Κοραή» προσελκύει το ενδιαφέρον Ελλήνων και ξένων επισκεπτών, τους οποίους έχω κατ' επανάληψη συνα-

ντήσει, ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες. Ακόμη και ο πρωθυπουργός κ. Κ. Σημίτης θεώρησε επιβεβλημένο να επισκεφθεί την Βιβλιοθήκη «Κοραή» κατά την τελευταία επίσκεψή του στη Χίο. Τέλος, η Βιβλιοθήκη αποτελεί χώρο μελέτης και έρευνας για τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Αιγαίου, τρία τμήματα του οποίου λειτουργούν στη Χίο επιπλέον των δύο Ακαδημιών του Εμπορικού Ναυτικού.

Η συντήρηση και βελτίωση των εγκαταστάσεων και των λειτουργικών δυνατοτήτων του ιστορικού αυτού κτιρίου κρίθηκε απολύτως αναγκαία. Γι' αυτό και προτάθηκε η ένταξη του σχετικού έργου στο Γ' ΚΠΣ και ειδικότερα στο ΠΕΠ 2000-2006 της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου. Δυστυχώς, η σχετική αίτηση απερρίφθη με τά γνωστά γραφειοκρατικά επιχειρήματα, χωρίς να ληφθεί υπ' όψιν η μεγάλη τοπική και εθνική σημασία μιας βιβλιοθήκης, όπως η προκειμένη, σε μια εξαιρετικά ευαίσθητη περιοχή. Και διερωτάται κανείς μήπως κρύβεται «κάτι» επιπλέον της δημοσιοπλημμυρίας αναλύσεως.

Με εκτίμηση
Ι. Δ. ΠΟΛΙΤΗΣ
Νέα Σμύρνη

Οι Πράξεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Αναφερόμενος στην επιστολή του δημοτικού συμβουλίου Κηφισιάς κ. Πάνου Μπόζου υπό την επικεφαλίδα «Τι συμβαίνει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση» («Κ», 11-9-02) επιθυμώ να επιβεβαιώσω το πολύ ενδιαφέρον και έγκυρο περιεχόμενο της επιστολής αυτής, από προσωπική πικρή πείρα μακρόχρονης σκληρής μάχης εναντίον καφκικών κάστρων απίστευτης αυθαίρεσις στον δήμο Αθηναίων και στη νομαρχία Αθηνών, συσταμένα της παράλειψης εφαρμογής εκ μέρους των συγκεκριμένων νόμων του κράτους.

Η ανυπαρξία ουσιαστικού ελέγχου στη διακρίση των πραγμάτων της κοινότητας,

του δήμου, του νομού, τείνει να καταστήσει τον θεσμό της αυτοδιοίκησης τυραννία. Την ευθύνη για την ανώμαλη αυτή κατάσταση φέρει πρωτίστως το αρμόδιο υπουργείο. Διότι, το Σύνταγμα της Ελλάδας του 2001 ρητώς ορίζει (άρθρο 102) ότι το κράτος ασκεί στους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης εποπτεία που συνίσταται σε έλεγχο της νομιμότητας. Αν η κυβέρνηση δεν έχει φροντίσει να ψηφιστούν οι απαιτούμενοι εν προκειμένω νόμοι, τότε τόσο το χειρότερο για την δια και ακόμα χειρότερα για μας τους δυστυχείς νομοταγείς πολίτες.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΠΑΠΑΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Αντιπαράθεση για το Νέο Μουσείο Ακρόπολης

Συζήτηση μεταξύ αρχαιολόγων που θα έπρεπε να διεξαχθεί πριν από χρόνια με κριτήρια αμιγώς επιστημονικά

Μεταξύ αρχαιολόγων, αρχιτεκτόνων και ιστορικών συνεχίζεται έντονη, ενίοτε και με οξύτητα, η συζήτηση για τη θέση, το οικοπέδο Μακρυγιάννη, στην οποία πρόκειται να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο Ακρόπολεως. Η «Κ» προσφέρει βήμα σε όλες τις απόψεις. Πριν από τρεις Κυριακές, φιλοξένησε εκτεταμένο άρθρο του καθηγητή Αρχαιολογίας και διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, του κ. Αγγελου Δελ-

βοριά, ο οποίος είναι μέλος του Οργανισμού ανέγερσης του Μουσείου. Σήμερα, φιλοξενεί το άρθρο του αρχαιολόγου κ. Γ. Δ. Παπαθανασόπουλου που απαντά στον κ. Δελβοριά.

Να διευκρινίσουμε ότι δύο είναι τα επίμαχα σημεία: κατά πόσο είναι επιστημονικά ορθό να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο πάνω σε αποκαλυφθέντα αρχαιολογικό χώρο. Και

δεύτερο κατά πόσο αλλοιώνεται το τοπίο με ένα ογκώδες σύγχρονο οικοδόμημα δίπλα στην Ακρόπολη και στον Παρθενώνα. Κατά τα άλλα, όλοι συμφωνούν για την ανάγκη ανέγερσης του νέου Μουσείου. Μάλλον ξεστρατίζει τη συζήτηση η ταύτιση της θέσης και της ανέγερσης, το δилημμα ή εκεί ή πουθενά.

Το ορθό και το κανονικό θα ήταν αυτή η συζήτηση να

προηγηθεί της επιλογής του οικοπέδου Μακρυγιάννη και να πάρει τη μορφή διαγωνισμού ή συνεδρίου. Παλαιότερα άρχισε κάποια συζήτηση, υπήρξαν προτάσεις εναλλακτικών λύσεων ενδιαφέρουσες αλλά δεν κατέληξαν σε απόφαση. Η απόφαση για τη θέση Μακρυγιάννη είναι του υπουργείου Πολιτισμού και γι' αυτό χαρακτηρίζεται πολιτική.

A.K.

Του Γ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ*

Γιατί τέτοια εμμονή να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης επάνω στα αρχαία του αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη;

Θεωρώ ακατανόητη και απαράδεκτη τη συμπεριφορά των υπευθύνων που έτσι αφανίζουν τον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη ως σύνολο, διαλύοντας ή κατακλώνοντας αρχαίους τοίχους και θεμελιώσεις ή σχεδιάζοντας μερικά δάπεδα ανάδειξή τους κάτω από κρυστάλλινα δάπεδα του νέου μουσείου. Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν οι ίδιοι, είναι γνωστό ότι, κατά κανόνα, με υπερβάλλοντα ζήλο εξαπλώνουν την αυστηρότητα του νόμου στον ανίσχυρο μικροϊδιοκτήτη, οδηγώντας τον να θεωρεί κατάρη την ύπαρξη αρχαίων στο οικόπεδό του. Και αν ο αντίλογος είναι ότι και εδώ, στον Μακρυγιάννη, τα αρχαία είναι «κατάρη», η διαφορά είναι ότι εδώ, ο ιδιοκτήτης είναι το κράτος. Με δύο μέτρα και δύο σταθμά δηλαδή εφαρμόζεται ο Αρχαιολογικός Νόμος για την προστασία της Εθνικής μας Κληρονομιάς; Στον άμεσο περίγυρο της Ακρόπολης και μάλιστα σε έκταση του Δημοσίου, επιτρέπονται τα «απαγορευμένα», ενώ για παράδειγμα απαγορεύεται η ανέγερση οποιουδήποτε είδους και μεγέθους κτίσματος στην Α' Ζώνη, για παράδειγμα του Διού, με Ζώνη απόλυτης προστασίας δεκάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα γύρω από το σπήλαιο Αλεπότρυπα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, αρμόδιοι και ειδικοί που εμπλέκονται στο θέμα, παρότι έχουν πλήρη επίγνωση της σημασίας των αρχαίων του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, εν τούτοις αποδέχονται τη διάλυση ή την κατάκωσή τους. Μπροστά στα μάτια μας, στο «οικόπεδο» Μακρυγιάννη ακολουθείται μια πρωτοφανής στα αρχαιολογικά χρονικά πρακτική σταδιακής καταστροφής ή κατάκωσης, δηλαδή εξαφάνισης αρχαίων, τα οποία, πρέπει να τονιστεί, δεν βρίσκονται αποσπασματικά σε οικόπεδα που δεν έχουν συνολική μεταξύ τους, όπως συμβαίνει στα οικόπεδα ιδιωτών, αλλά βρίσκονται σε ενιαία έκταση πολλών χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων.

«Συμπτώσεις αρχαιολατρίας(!) και ντροπής(;)»

Τη συνισταμένη των απόψεων για την ανέγερση του μουσείου στον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη, την εκφράζει ο κ. Α. Δελβοριάς, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ* στο άρθρο του στην «Καθημερινή» της 27.10.2002, με τον βαρύγδουπο τίτλο «Συμπτώσεις αρχαιολατρίας

λογικό νόμο που ισχύει για όλη την επικράτεια; Ο Α.Δ. δεν γνωρίζει προφανώς ότι ο χώρος Μακρυγιάννη επεβλήθη και δεν επελέγη. Αν είχε μελετήσει τις προδιαγραφές για τον διεθνή διαγωνισμό του 1989¹ θα διαπίστωνε καταρχήν ότι: οι τρεις θέσεις που προτάθηκαν -και οι τρεις ακατάλληλες κατά τη γνώμη μου- (τη θέση Μακρυγιάννη, μάλιστα, ο πρόεδρος κρίσεως της διεθνούς επιστημονικής επιτροπής, που όμως δεν παρευρέθη την ημέρα της κρίσεως λόγω ατυχήματος, τη θεωρεί εντελώς ακατάλληλη από όλες τις απόψεις), δεν προέκυψαν από επιμελησμένη μελέτη ειδικών ή συνέδριο, όπως θα το επέβαλε η σοβαρότητα του θέματος. Στη συνέχεια, ο Α.Δ. θα αντιλαμβανόταν ότι για τον χώρο του κέντρου «Διόνυσος», επισημαίνεται στους μελετητές ότι «ο χώρος δεν έχει ερευνηθεί αρχαιολογικά, επομένως είναι πιθανή η ύπαρξη αρχαίων, γι' αυτό και δόθηκε η δέσμευση του περιορισμένου σε βάθος και έκταση υπογείου. Παράλληλα, για λόγους προστασίας του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου, (ποιου αρχαιολογικού χώρου άραγε;) το κτίριο του νέου μουσείου δεν έπρεπε να υπερβαίνει σε ύψος τους δύο ορόφους (ισόγειο και όροφος) από τη στάθμη του δρόμου». Δηλαδή, στην πραγματικότητα προτείνεται μεν ο χώρος «Διόνυσος», αλλά αποθαρρύνονται και αποτρέπονται οι υποψήφιοι μελετητές. Αντίστοιχα αποθαρρύνονται και αυτοί που θα επέλεγαν τη λύση της Κοίτης, αφού «Στον χώρο της Κοίτης υπάρχουν εμφανή λαξεύματα στο φυσικό βράχο, δρόμων, σπιτιών και άλλων κτισμάτων που μαρτυρούν τη μακρά ιστορία του χώρου. Ο μελετητής έπρεπε αυτά να τα σεβαστεί να τα αναδείξει και πιθανώς να τα εντάξει στον περιβάλλοντα χώρο του μουσείου... Λόγω της ιστορικής σημασίας του χώρου, η εκσκαφή σε βάθος της δημιουργίας υπογείου έπρεπε να εί-

Το κτίριο του Βάιλερ και μπροστά ο αρχαιολογικός χώρος όπου θα ανεγερθεί το μουσείο.

Τόσο οι προδιαγραφές και οι όροι του Α' διεθνούς διαγωνισμού του 1989, όσο και οι μεταγενέστερες (αλλά και προγενέστερες) σχετικές αποφάσεις, για το θέμα, χαρακτηρίζονται από παλινωδίες, αλλαγές και έλλειψη συγκεκριμένης πολιτικής και στόχων. Δεν μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό δηλαδή, πώς είναι δυνατόν για την έκθεση των ιδίων ακριβώς αρχαίων να προτάθηκαν θέσεις με τόσο διαφορετικά μεγέθη έκτασης η κάθε μία. Δηλαδή 5.895 τ.μ. για τη θέση «Διόνυσος» και 25.434 τ.μ. και 24.150 τ.μ. αντίστοιχα για τις θέσεις Κοίλη και Μακρυγιάννη. Επιπλέον, με ποια κριτήρια ορίζονται τα ύψη του μουσείου στο «Διόνυσος», δύο όροφοι «για την προστασία του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου», όσο δηλαδή και στην Κοίλη, από όπου όμως το μουσείο δεν θα ήταν ορατό από την Ακρόπολη, ενώ στη θέση Μακρυγιάννη, ακριβώς κάτω από την Ακρόπολη καμιά τέτοια προδιαγραφή δεν ισχύει, αφού στον διαγωνισμό το ύψος του μουσείου δεν θα υπερέβαινε το ύψος του κτιρίου Weiler, το οποίο σημειωτέον στο τωρινό πρόγραμμα το υπερβαί-

τοικιοκρατούμενη και υποβαθμισμένη περιοχή θα αναβαθμιστεί αν επιδειχθεί ο επιβεβλημένος σεβασμός στην αντιμετώπιση των αρχαιολογικών και ιστορικών αξιών που υπάρχουν στον χώρο. Η δημιουργία οργανωμένου αρχαιολογικού πάρκου, η αφαίρεση των πολυκατοικιών και η ανάδειξη του διατηρητέου κτιρίου Weiler, δηλαδή ολόκληρου του οικοδομικού τετραγώνου, θα είναι μια μεγαλειώδης παρέμβαση της Πολιτείας στον περίγυρο της Ακρόπολης και συγχρόνως μια γενναία προσφορά στους επισκέπτες του Ιερού Βράχου, αλλά και κυρίως στους Αθηναίους και τους κατοίκους της περιοχής.

Αν και πιθανόν να υπήρχε μια καλύτερη λύση για τον σταθμό του Μετρό της Ακρόπολης (από άποψη ύπαρξης αρχαίων), εν τούτοις η υποχρεωτική καταστροφή των αρχαίων που βρέθηκαν στο ανατολικό τμήμα του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποτελεί πρόκριμα για την καταστροφή του κεντρικού και του δυτικού του τμήματος, ακόμη και αν δεν διατυπώθηκε διαμαρτυρία των «ανησυχούντων».

πέλεξαν το οικόπεδο Μακρυγιάννη.

Το γραφόμενο από τον Α.Δ. ότι «Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφενός η σχετική γειτνίαση της Ακρόπολεως και των μνημείων της νότητας κλιτύς, και αφετέρου η δυναμική του σχεδιασμένου δημόσιου οικοδομήματος για την, έστω και μελλοντική, σταδιακή αναβάθμιση της υποβαθμισμένης σήμερα πολυκατοικιοκρατούμενης περιοχής», είναι ο κομψός τρόπος για να επαναδιατυπωθούν, οι τουλάχιστον άστοχες, απόψεις που έχουν ακουστεί του τύπου: το νέο μουσείο στο Μακρυγιάννη «θα είναι αντάξιο του Παρθενώνα» ή ότι «το μουσείο θα συνομιλεί με το μνημείο». Κατά τη γνώμη μου η «πολυκα-

ση με το σύνολο— «προστατεύονται» και «αναδεικνύονται» κάτω από κρυστάλλινο δάπεδο, έχοντας ανάμεσά τους πλήθος από καταστρεπτικά υποστυλώματα που θα στηρίζουν το νέο μουσείο.

Προκειμένου, τέλος, για τα αρχαία που καταστράφηκαν στο ανατολικό τμήμα για τον σταθμό του Μετρό, το αναγραφόμενο του Α.Δ., «Κανένα όμως από τα ακίνητα ευρήματα δεν κρίθηκε διατηρητέο χωρίς αυτό να πληρεί την αρχαιολατρία των «ανησυχούντων» για τη μοίρα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, ίσως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά συμφέροντα», χρειάζεται διευκρινίσεις. Διότι δεν θα έπρεπε για έναν τόσο σοβαρό ψόγο να γίνεται λόγος έτσι γενικά και αόριστα. Ποιους αρχιτέκτονες, γνωστούς ζωγράφους, διακεκριμένους νομικούς, δημοσιογράφους κ.λπ. εννοεί; και ποιο ατομικό (και όχι δημόσιο) συμφέρον εξυπηρετεί η ομόφωνη καταγγελία του Δ.Σ. του ICOMOS, (την παρέμβαση του οποίου αποσιωπά ο Α.Δ.) για το απαράδεκτο της ανέγερσης του νέου μουσείου Ακρόπολεως του χώρου Μακρυγιάννη;

Επειδή όπως θεωρεί και ο Α.Δ. το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης αφορά όλο τον πολιτισμένο κόσμο και είναι έργο εθνικό και οικονομικής σημασίας, πρέπει να αποφευχθεί πάση θυσία και με κάθε κόστος ο «εθνικός διασυρμός» και η «ντροπή» που μοιραία θα ακολουθήσουν με το ότι φτιάχνουμε το αρχαιολογικό μουσείο Ακρόπολεως καταστρέφοντας τα αρχαία στον άμεσο περίγυρό της.

Σημείωση. Εύχομαι να μη θεωρηθώ για άλλη μια φορά ως «αντεθνικός δρων» προστατεύοντας αρχαία, όπως είχε γίνει το 1969, τότε που με ανέκρινε με αυτή την κατηγορία ο στρατιωτικός διοικητής Ηλίας Αλκ. Καπένης, παρούσα του Στ. Παττακού, επειδή το συνεχιζόμενο υπό την διεύθυνσή μου ανασκαφικό έργο στην αρχαία Ηλιδα από όπου θα περνούσε η κεντρική διώρυγα του φράγματος του Πηνειού καθυστέρησε τα εγκαίνια του έργου που θα έκανε ο δικτάτορας Γ. Παπαδόπουλος, μια ανάκριση που τελικά οδήγησε στη μετάθεσή μου στη Σπάρτη, όπου όμως ο νομάρχης Λακωνίας συνταγματάρχης Σπύλιος Βανικιώτης, πάλι παρουσία του Στ. Παττακού, με ανέκρινε με την ίδια κατηγορία επειδή, λόγω ύπαρξης αρχαίων, διέκοψα εκσκαφές αγωγού, στα βόρεια κρυστάλλινα ακρόπολης της Σπάρτης, που επιχειρήθηκαν χωρίς άδεια και χωρίς εποπτεία.

* Ο Γ. Α. Παπαθανασόπουλος, Επίτιμος Εφορός Αρχαιοτήτων, ισόβιος εταίρος της Αρχαιολογικής Εταιρείας και τακτικό μέλος του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου.

βήμα σε όλες τις απόψεις. Πριν από τρεις Κυριακές, φιλο-
ξένησε εκτεταμένο άρθρο του καθηγητή Αρχαιολογίας και
διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, του κ. Αγγέλου Δελ-

Να διευκρινίσουμε ότι δύο είναι τα επίμαχα σημεία: κα-
τά πόσο είναι επιστημονικά ορθό να ανεγερθεί το Νέο
Μουσείο πάνω σε αποκαλυφθέντα αρχαιολογικό χώρο. Και

γύρι ανεγέρσης του νέου μουσείου. ΜΑΛΛΟΝ ξεστρώσει
τη συζήτηση η ταύτιση της θέσης και της ανέγερσης, το
δίλημμα ή εκεί ή πουθενά.
Το ορθό και το κανονικό θα ήταν αυτή η συζήτηση να

κων λυσεων ενδιαφερόμενος αλλά δεν κατέληξαν σε απόφα-
ση. Η απόφαση για τη θέση Μακρυγιάννη είναι του υπουρ-
γείου Πολιτισμού και γι' αυτό χαρακτηρίζεται πολιτική.
Α.Κ.

Του Γ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ*

Γιατί τέτοια εμμονή να ανεγερθεί το Νέο Μου-
σείο της Ακρόπολης επάνω στα αρχαία του
αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη;

Θεωρώ ακατανόητη και απαράδεκτη τη συ-
μπεριφορά των υπευθύνων που έτσι αφανί-
ζουν τον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη ως
σύνολο, διαλύοντας ή κατακλώνοντας αρχαι-
ους τοίχους και θεμελιώσεις ή σχεδιάζοντας
μερική δόθεν ανάδειξη τους κάτω από κρυ-
στάλλινα δάπεδα του νέου μουσείου. Πολύ πε-
ρισσότερο μάλιστα όταν οι ίδιοι, είναι γνωστό
ότι, κατά κανόνα, με υπερβάλλοντα ζήλο εξα-
ντλούν την αυστηρότητα του νόμου στον ανί-
σχυρο μικροϊδιοκτητή, οδηγώντας τον να θε-
ωρεί κατάρη την ύπαρξη αρχαίων στο οικόπε-
δό του. Και αν ο αντίλογος είναι ότι και εδώ,
στού Μακρυγιάννη, τα αρχαία είναι «κατάρη»,
η διαφορά είναι ότι εδώ, ο ιδιοκτήτης είναι το
κράτος. Με δύο μέτρα και δύο σταθμά δηλαδή
εφαρμόζεται ο Αρχαιολογικός Νόμος για την
προστασία της Εθνικής μας Κληρονομιάς;
Στον άμεσο περίγυρο της Ακρόπολης και μά-
λιστα σε έκταση του Δημοσίου, επιτρέπονται
τα «απαγορευμένα», ενώ για παράδειγμα απα-
γορεύεται η ανέγερση οποιουδήποτε είδους
και μεγέθους κτίσματος στην Α' Ζώνη, για πα-
ράδειγμα του Διού, με Ζώνη απόλυτης προ-
στασίας δεκάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα
γύρω από το σπήλαιο Αλεπότρυπα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ οι περισσότεροι,
αν όχι όλοι, αρμόδιοι και ειδικοί που εμπλέκο-
νται στο θέμα, παρότι έχουν πλήρη επίγνωση
της σημασίας των αρχαίων του αρχαιολογικού
χώρου Μακρυγιάννη, εν τούτοις αποδέχονται
τη διάλυση ή την κατάκλυσή τους. Μπροστά
στα μάτια μας, στο «οικόπεδο» Μακρυγιάννη α-
κολουθείται μία πρωτοφανής στα αρχαιολογι-
κά χρονικά πρακτική σταδιακής καταστροφής
ή κατάκλυσής, δηλαδή εξαφάνισης αρχαίων,
τα οποία, πρέπει να τονιστεί, δεν βρίσκονται απο-
σπασματικά σε οικόπεδα που δεν έχουν συνο-
χή μεταξύ τους, όπως συμβαίνει στα οικόπεδα
ιδιωτών, αλλά βρίσκονται σε ενιαία έκταση
πολλών χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων.

«Συμπτώσεις αρχαιολατρίας(!) και ντροπής(;)»

Τη συνισταμένη των απόψεων για την ανέ-
γερση του μουσείου στον αρχαιολογικό χώρο
Μακρυγιάννη, την εκφράζει ο κ. Α. Δεληβο-
ριάς, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ* στο άρθρο
του στην «Καθημερινή» της 27.10.2002, με τον
βαρύγδουπο τίτλο «Συμπτώσεις αρχαιολατρίας
και ντροπής. Οι λόγοι για τους οποίους ένα έρ-
γο οικουμενικής σημασίας όπως αυτό του
Μουσείου Ακρόπολης, δεν ολοκληρώνεται».

Με τη γενική παραδοχή κατά τον Α.Δ. ότι
«το νέο μουσείο δεν θα έπρεπε να απέχει πο-
λύ από την Ακρόπολη και τη γύρω αρχαιολο-
γική ζώνη», δεν υπάρχει κανείς που να μη
συμφωνεί. Αλλά το αρχαιολογικό χώρο Μα-
κρυγιάννη δεν τον εντάσσει ο Α. Δ. στην αρ-
χαιολογική ζώνη «γύρω από την Ακρόπολη»;
Και δεν είναι αυτός ο χώρος, Α' ζώνη προστα-
σίας της Ακρόπολης, σύμφωνα με τον αρχαιο-

λογικό νόμο που ισχύει
για όλη την επικράτεια;
Ο Α.Δ. δεν γνωρίζει
προφανώς ότι ο χώρος
Μακρυγιάννη επεβλή-
θη και δεν επελέγη. Αν
είχε μελετήσει τις προ-
διαγραφές για τον διε-
θνή διαγωνισμό του
1989¹ θα διαπίστωνε
καταρχήν ότι: οι τρεις
θέσεις που προτάθηκαν
και οι τρεις ακατάλλη-
λες κατά τη γνώμη μου-
(τη θέση Μακρυγιάννη,
μάλιστα, ο πρόεδρος
κρίσεως της διεθνούς ε-
πιστημονικής επιτρο-
πής, που όμως δεν πα-
ρευρέθη την ημέρα της
κρίσεως λόγω ατυχήμα-
τος, τη θεωρεί εντελώς
ακατάλληλη από όλες
τις απόψεις), δεν προέ-
κυψαν από εμπειρισ-
τωμένη μελέτη ειδικών
ή συνέδριο, όπως θα το
επέβαλε η σοβαρότητα
του θέματος. Στη συνέ-
χεια, ο Α.Δ. θα αντιλαμ-
βανόταν ότι για τον χώ-
ρο του κέντρου «Διόνυ-
σος», επισημαίνεται στους μελετητές ότι «ο
χώρος δεν έχει ερευνηθεί αρχαιολογικά, επο-
μένως είναι πιθανή η ύπαρξη αρχαίων, γι' αυ-
τό και δόθηκε η δέσμευση του περιορισμένου
σε βάθος και έκταση υπογείου. Παράλληλα,
για λόγους προστασίας του φυσικού τοπίου
και του αρχαιολογικού χώρου, (ποιου αρχαιο-
λογικού χώρου άραγε;) το κτίριο του νέου μου-
σείου δεν έπρεπε να υπερβαίνει σε ύψος τους
δύο ορόφους (ισόγειο και όροφος) από τη
στάθμη του δρόμου». Δηλαδή, στην πραγματι-
κότητα προτείνεται μεν ο χώρος «Διόνυσος»,
αλλά αποθαρρύνονται και αποτρέπονται οι υ-
ποψήφιοι μελετητές. Αντίστοιχα αποθαρρύνο-
νται και αυτοί που θα επέλεγαν τη λύση της
Κοίτης, αφού «Στον χώρο της Κοίτης υπάρ-
χουν εμφανή λαξεύματα στο φυσικό βράχο,
δρόμων, σπιτιών και άλλων κτισμάτων που
μαρτυρούν τη μακρά ιστορία του χώρου.
Ο μελετητής έπρεπε αυτά να τα σεβαστεί να
τα αναδείξει και πιθανώς να τα εντάξει στον
περιβάλλοντα χώρο του μουσείου... Λόγω της
ιστορικής σημασίας του χώρου, η εκσκαφή σε
βάθος για δημιουργία υπογείου, έπρεπε να εί-
ναι περιορισμένη, ενώ ως μέγιστο επιτρεπό-
μενο ύψος δόθηκε αυτό των δύο ορόφων από
τη στάθμη του περιφερειακού δρόμου».

Αντίθετα, η θέση Μακρυγιάννη κρίνεται
στις προδιαγραφές ελεύθερη για δόμηση α-
φού «από αρχαιολογική άποψη ο χώρος θεω-
ρήθηκε ότι έχει ερευνηθεί ανασκαφικά και ε-
πομένως δόθηκε ελεύθερος για δόμηση με μο-
ναδική δέσμευση τη διατήρηση ενός αρχαιο-
λογικού ευρήματος στη βορειοανατολική γω-
νία του τετραγώνου».²

Το κτίριο του Βάιλερ και μπροστά ο αρχαιολογικός χώρος όπου θα ανεγερθεί το μουσείο.

Τόσο οι προδιαγραφές και οι όροι του Α' διε-
θνούς διαγωνισμού του 1989, όσο και οι μετα-
γενέστερες (αλλά και προγενέστερες) σχετι-
κές αποφάσεις, για το θέμα, χαρακτηρίζονται
από παλινωδίες, αλλαγές και έλλειψη συγκε-
κριμένης πολιτικής και στόχων. Δεν μπορεί να
γίνει εύκολα κατανοητό δηλαδή, πώς είναι δυ-
νατόν για την έκθεση των ιδίων ακριβώς αρ-
χαιών να προτάθηκαν θέσεις με τόσο διαφο-
ρετικά μεγέθη έκτασης η κάθε μία. Δηλαδή
5.895 τ.μ. για τη θέση «Διόνυσος» και 25.434
τ.μ. και 24.150 τ.μ. αντίστοιχα για τις θέσεις
Κοίλη και Μακρυγιάννη. Επιπλέον, με ποια
κριτήρια ορίζονται τα ύψη του μουσείου στο
«Διόνυσος», δύο όροφοι «για την προστασία
του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού
χώρου», όσο δηλαδή και στην Κοίλη, από ό-
που όμως το μουσείο δεν θα ήταν ορατό από
την Ακρόπολη, ενώ στη θέση Μακρυγιάννη,
ακριβώς κάτω από την Ακρόπολη καμιά τέ-
τοια προδιαγραφή δεν ισχύει, αφού στον δια-
γωνισμό το ύψος του μουσείου δεν θα υπερέ-
βαινε το ύψος του κτιρίου Weiler, το οποίο ση-
μειώτεον στο τωρινό πρόγραμμα το υπερβαί-
νει κατά πολύ;

Δεν ισχύει, βέβαια, αυτό που ισχυρίζεται ο
Α.Δ., ότι και οι τέσσερις διαγωνισμοί συνεφέ-
σαν στην τελική επιλογή της θέσεως (Μακρυ-
γιάννη), διότι στους δύο πρώτους (1975 και
1979) και στον τελευταίο (2000) η θέση ήταν
μόνο αυτή, ενώ στον τρίτο, τον διεθνή, παρά
την εξοφθαλμική προτροπή των προδιαγραφών
για αποφυγή των θέσεων Κοίλη και «Διόνυ-
σος», τα δύο τρίτα των αρχιτεκτονικών γρα-
φείων που συμμετείχαν στο διαγωνισμό δεν ε-

τοιοκρατούμενη και υποβαθμισμένη περιο-
χή» θα αναβαθμιστεί αν επιδειχθεί ο επιβε-
βλημένος σεβασμός στην αντιμετώπιση των
αρχαιολογικών και ιστορικών αξιών που υ-
πάρχουν στον χώρο. Η δημιουργία οργανωμέ-
νου αρχαιολογικού πάρκου, η αφαίρεση των
πολυκατοικιών και η ανάδειξη του διατηρητέ-
ου κτιρίου Weiler, δηλαδή ολόκληρου του οι-
κοδομικού τετραγώνου, θα είναι μια μεγαλει-
ώδης παρέμβαση της Πολιτείας στον περίγυ-
ρο της Ακρόπολης και συγχρόνως μια γενναία
προσφορά στους επισκέπτες του Ιερού Βρά-
χου, αλλά και κυρίως στους Αθηναίους και
τους κατοίκους της περιοχής.

Αν και πιθανόν να υπήρχε μια καλύτερη λύ-
ση για τον σταθμό του Μετρό της Ακρόπολης
(από άποψη ύπαρξης αρχαίων), εν τούτοις η υ-
ποχρεωτική καταστροφή των αρχαίων που
βρέθηκαν στο ανατολικό τμήμα του αρχαιολο-
γικού χώρου Μακρυγιάννη, σε καμιά περίπτω-
ση δεν μπορεί να αποτελεί πρόκριμα για την
καταστροφή του κεντρικού και του δυτικού
του τμήματος, ακόμη και αν δεν διατυπώθηκε
διαμαρτυρία των «ανησυχούντων».

Ο αρχαιολογικός χώρος του Μακρυγιάννη
περιλαμβάνει οικοδομικά αρχαία με «σαφή-
νεια των περιγραμμάτων τους» και με υψηλό
συγκεκριμένο «δείκτη ιστορικού ενδιαφέρο-
ντος. Επιπλέον, όμως, τα αρχαία αυτά διατη-
ρούν και τη σαφήνεια της οικιστικής ενότη-
τας, με δημόσια και ιδιωτικά οικοδομήματα,
με δρόμους, αγωγούς κ.λπ., της οποίας ο Α.Δ.
δέχεται τον επιλεκτικό κατακερματισμό: Πο-
λά καταστρέφονται, άλλα κατακλώνονται, δη-
λαδή αφανίζονται και άλλα -ελάχιστα σε σχέ-

πέλεξαν το οικόπεδο
Μακρυγιάννη.

Το γραφόμενο από
τον Α.Δ. ότι «Υπέρ της
θέσεως αυτής συνηγο-
ρούσε άλλωστε χωρο-
ταξικά αφενός η σχετι-
κή γειτνίαση της
Ακρόπολης και των
μνημείων της νώτιας
κλιτύς, και αφετέρου
η δυναμική του σχε-
διαζόμενου δημόσιου
οικοδομήματος για
την, έστω και μελλο-
ντική, σταδιακή ανα-
βάθμιση της υποβαθ-
μισμένης σήμερα πο-
λυκατοικιοκρατούμε-
νης περιοχής», είναι ο
κομψός τρόπος για να
επαναδιατυπωθούν, οι
τουλάχιστον άστοχες,
απόψεις που έχουν α-
κουστεί του τύπου: το
νέο μουσείο στο Μα-
κρυγιάννη «θα είναι α-
ντάξιο του Παρθενώ-
να» ή ότι «το μουσείο
θα συνομιλεί με το
μνημείο». Κατά τη
γνώμη μου η «πολυκα-

ση με το σύνολο- «προστατεύονται» και «α-
ναδεικνύονται» κάτω από κρουστάλλινο δάπε-
δο, έχοντας ανάμεσά τους πλήθος από κατα-
στρεπτικά υποστυλώματα που θα στηρίζουν
το νέο μουσείο.

Προκειμένου, τέλος, για τα αρχαία που κα-
ταστράφηκαν στο ανατολικό τμήμα για τον
σταθμό του Μετρό, το αναγραφόμενο του
Α.Δ., «Κανένα όμως από τα ακίνητα ευρήματα
δεν κρίθηκε διατηρητέο χωρίς αυτό να πλήξει
την αρχαιολατρία των «ανησυχούντων» για
τη μοίρα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, ί-
σως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά
συμφέροντα», χρειάζεται διευκρινίσεις. Διότι
δεν θα έπρεπε για έναν τόσο σοβαρό ψόγο να
γίνεται λόγος έτσι γενικά και αόριστα. Ποιους
αρχιτέκτονες, γνωστούς ζωγράφους, διακεκρι-
μένους νομικούς, δημοσιογράφους κ.λπ. εννο-
εί; και ποιο ατομικό (και όχι δημόσιο) συμφέ-
ρον εξυπηρετεί η ομόφωνη καταγγελία του
Δ.Σ. του ICOMOS, (την παρέμβαση του οποίου
αποσιωπά ο Α.Δ.) για το απαράδεκτο της ανέ-
γερσης του νέου μουσείου Ακρόπολης του
χώρου Μακρυγιάννη;

Επειδή όπως θεωρεί και ο Α.Δ. το Νέο Μου-
σείο της Ακρόπολης αφορά όλο τον πολιτι-
σμένο κόσμο και είναι έργο εθνικό και οικου-
μενικής σημασίας, πρέπει να αποφευχθεί πά-
ση θυσία και με κάθε κόστος ο «εθνικός δια-
συρμός» και η «ντροπή» που μοιραία θα ακο-
κλουθήσουν με το ότι φτιάχνουμε το αρχαιο-
λογικό μουσείο Ακρόπολης καταστρέφοντας
τα αρχαία στον άμεσο περίγυρό της.

Σημείωση. Εύχομαι να μη θεωρηθώ για άλλη
φορά ως «αντεθνικός δρων» προστατεύο-
ντας αρχαία, όπως είχε γίνει το 1969, τότε που
με ανέκρινε με αυτή την κατηγορία ο στρα-
τιωτικός διοικητής Ηλίας Αλκ. Καπέννης, πα-
ρουσία του Στ. Παττακού, επειδή το συνεχιζό-
μενο υπό την διεύθυνσή μου ανασκαφικό έργο
στην αρχαία Ηλιδα από όπου θα περνούσε η
κεντρική διώρυγα του φράγματος του Πηνειού
καθυστερούσε τα εγκαίνια του έργου που θα έ-
κανε ο δικτάτορας Γ. Παπαδόπουλος, μια ανά-
κριση που τελικά οδήγησε στη μετάθεσή μου
στη Σπάρτη, όπου όμως ο νομάρχης Λακωνίας
συνταγματάρχης Σπύλιος Βανικιώτης, πάλι
παρουσία του Στ. Παττακού, με ανέκρινε με την
ίδια κατηγορία επειδή, λόγω ύπαρξης αρχαίων,
δέκοιφα εκσκαφές αγωγού, στα βόρεια κρά-
σπεδα της ακρόπολης της Σπάρτης, που επι-
χειρήθηκαν χωρίς άδεια και χωρίς εποπτεία.

* Ο Γ. Α. Παπαθανασόπουλος, Επίτιμος Εφορός
Αρχαιοτήτων, ισόβιος εταίρος της Αρχαιολογικής
Εταιρείας και τακτικό μέλος του Γερμανικού Αρχαι-
ολογικού Ινστιτούτου του Βερολίνου και τ. διευθυ-
ντής Ακρόπολης είναι πρόεδρος της επιστημονι-
κής Επιτροπής του Αρχαιολογικού, Μουσειακού
και Ανασκαφικού, Έργου Σπληαίων Διού.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

* Οργανισμός Ανέγερσης του Νέου Μουσείου
Ακρόπολης

1. Νέο Μουσείο Ακρόπολης. Διεθνής αρχιτεκτονικός
διαγωνισμός. Υπ. Πολιτισμού Αθήνα 1991, σ. 17
2. ό.π.

Συμπτώσεις/αρχαιολατρίας και ντροπής

Οι λόγοι για τους οποίους ένα έργο οίκουμενικής σημασίας, όπως αυτό του Μουσείου Ακροπόλεως, δεν ολοκληρώνεται

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΕΛΗΒΟΡΙΑ*

Η ιστορία του Μουσείου της Ακροπόλεως είναι πολύ παλιά και πολύ πονεμένη: Όταν το 1865 αποφασιζόταν η ανέγερσή του πάνω στον ιερό βράχο, κανείς δεν ε-
πρόκειτο να ενοχληθεί από τη γειτνίαση του Παρθενώνα και των ιερών του Διός Πολιέως, της Ρώμης και του Αυγούστου, του Πανδίωνος. Γιατί στην Ελλάδα η αρχαιολατρία εκδηλώνε-
ται και μάλιστα μαχητικά, σε συνδυασμό ό-
μως πάντοτε με ομολογημένες ή ανομο-
λόγητες προσωπικές αφορμές. Το 1874
η κατασκευή του κτιρίου είχε αποπε-
ρατωθεί και το 1886 η έκθεση των
γλυπτών ήταν ολοκληρωμένη. Ωστό-
σο, δύο μόλις χρόνια αργότερα κρί-
θηκε επιβεβλημένη η επέκταση των
εγκαταστάσεών του, λόγω του μεγά-
λου αριθμού των αρχαίων που έφεραν
στο φως οι ανασκαφές, μολονότι τα κε-
ραμικά ευρήματα, τα χάλκινα καθώς
και οι επιγραφές είχαν ήδη οδεύσει
προς το Εθνικό Αρχαιολογικό Μου-
σείο, μαζί με τα ευρήματα των ανα-
σκαφών της νότιας κλιτύς.

Το πρόβλημα της ακαταλλη-
λότητας του πρώτου αυτού
μουσείου και η ανεπάρ-
κεια των εκθεσιακών, α-
ποθηκευτικών και λει-
τουργικών του χώρων
αντιμετωπίστηκε α-
μέσως μετά τον Β'
Παγκόσμιο Πόλεμο,
από το 1946 ως το
1964, με την κα-
τεδάφιση της
προσθήκης του
1888, την επέ-
κταση του αρχι-
κού κτίσματος,
την κατασκευή
αποθηκών, γρα-
φείων και χώρων
υγιεινής στα έγκα-
τα του βράχου και
την επανέκθεση
κυρίως των αρχαι-
κών και κλασικών
γλυπτών.

Επιλεκτική θεώρηση

Από τότε κιόλας,
οι καλύτερα ενημε-
ρωμένοι πάνω στις
νεότερες μουσει-
ολογικές προδια-
γραφές, οι διαφω-
νούντες με τον αι-
σθητισμό της επιλε-
κτικής θεώρησης

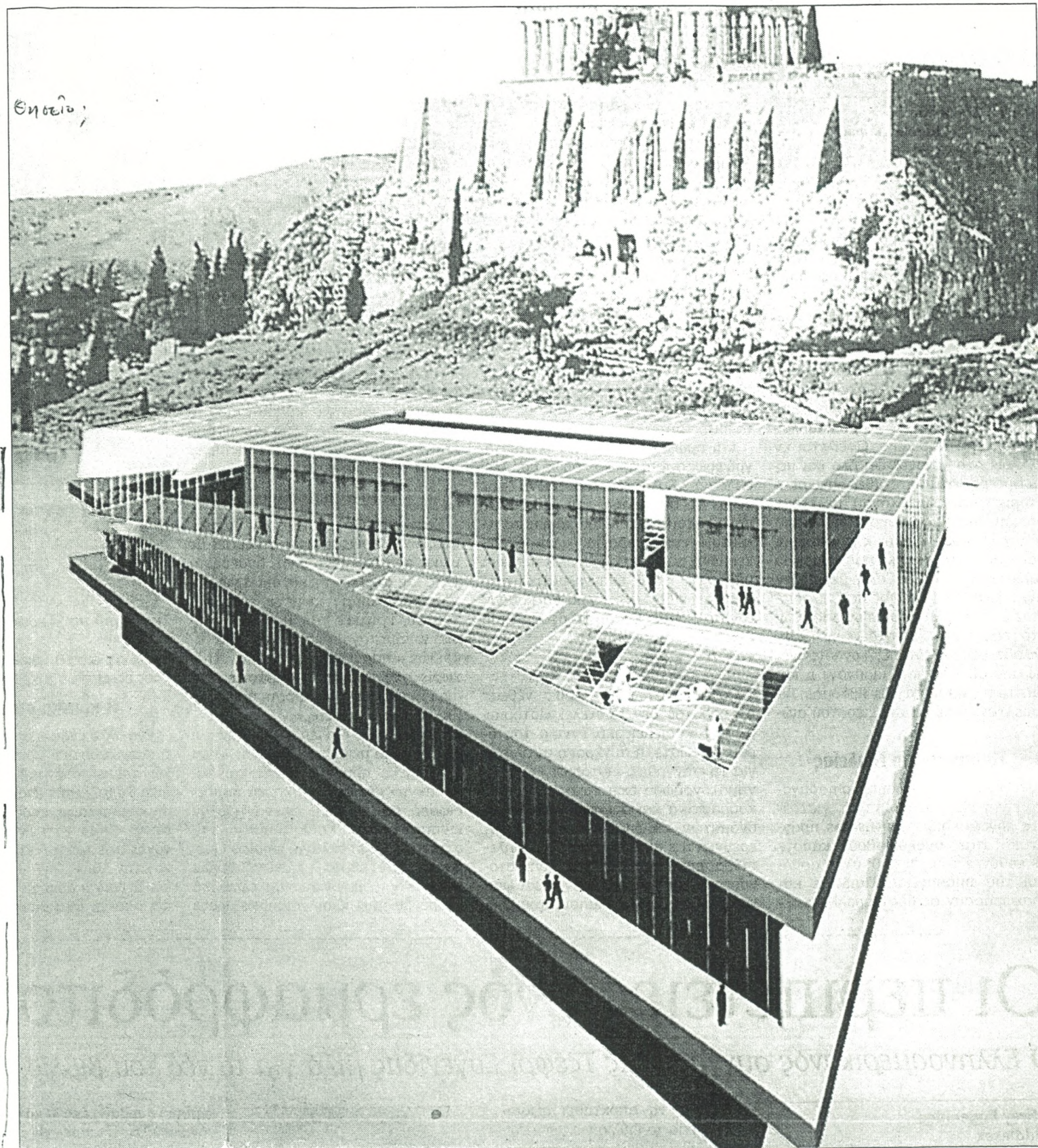
πρωτεύουσας, είναι ένα «τοπίο» που δύσκολα
μπορεί να εννοηθεί ως οικοδομήσιμο οικόπε-
δο, ανεξάρτητα από τις ενστάσεις όσων προέ-
βαλαν σαν κύριο αρνητικό επιχείρημα την πα-
ρουσία αρχαιοτήτων. Η μόνη συνεπώς περιο-
χή που απέμενε ήταν και εξακολουθεί να είναι
το τετράγωνο του οικοπέδου Μακρυγιάννη,
παρά την ύπαρξη του διατηρητέου κτιρίου
Weiler και των κατοικιών, οι οποίες θα έπρεπε
να απαλλοτριωθούν προκειμένου να

αποκατασταθούν τα όρια της
συνολικής του επιφάνειας
σε ένα τμήμα της οδού
Διονυσίου Αρεοπαγίτου
και στις οδούς Μητσαίων
και Χατζηκρήστου.

Θα παρακάμψω τις ευ-
θύνες που καταλογίζο-
νται σε όσους κατά το πα-
ρελθόν επέτρεψαν την α-
λόγιστη οικοδόμηση της πε-
ριοχής γύρω από την Ακρό-
πολη, για θα θυμίσω ότι
στην τελική επιλογή της
θέσεως συνέπεσαν και οι
τέσσερις διαγωνισμοί για
την ανέγερση του νέ-
ου μουσείου.

Απ' αυτούς ο
πρώτος και ο
δεύτερος, το
1977 και 1979
αντίστοιχα, ή-
ταν πανελλή-
νιοι, κηρύ-
χθηκαν ό-
μως άγονοι,
γιατί οι αρχι-
τεκτονικές ι-
δέες τις οποίες

πρότειναν δεν κριθή-
καν ικανοποιητικές. Ο
 τρίτος διαγωνισμός του
1989 ήταν διεθνής και
εξελέχθηκε σε δύο φά-
σεις, με ελεύθερη την
επιλογή της θέσεως
στην πρώτη. Η πρό-
κριση της θέσεως
Μακρυγιάννη πρόη-
γήθηκε έτσι της απο-
νομής, κατά τη δεύτε-
ρη φάση, του πρώ-
του βραβείου στην
πρόταση των Ιτα-
λών αρχιτεκτόνων
Μ. Nicoletti και L.
Passarelli. Υπέρ της
θέσεως αυτής συ-
νηγορούσε άλλω-
στε χωροταξικά αφ-
ενός η σχετική γειτ-
νίαση της Ακροπό-

Η μακέτα του Μουσείου της Ακρόπολης, το οποίο έχει ξεσηκώσει θύελλα και στον επιστημονικό κόσμο αλλά και στους κατοίκους της περιοχής. Αριστερά μια κόρη της Ακρόπολης, 510 π.χ.

οι καλύτερα ενημερωμένοι πάνω στις νεότερες μουσειολογικές προδιαγραφές, οι διαφωνούντες με τον αισθητισμό της επιλεκτικής θεώρησης των εκθεμάτων, καθώς και οι αντιτιθέμενοι στην καταπάτηση του βράχου της

Ακροπόλεως με νεότερες κατασκευές, άρχισαν, έστω και δειλά, να υψώνουν κάποιες φωνές διαμαρτυρίας, ζητώντας την επιβεβλημένη ανέγερση ενός μεγάλου μουσειακού κέντρου, που να εκπληροί τους εντελώς σύγχρονους αρχιτεκτονικούς και μουσειολογικούς όρους για την υποδοχή των αριστουργημάτων της ελληνικής τέχνης, σε άλλον όμως χώρο.

Την ανάγκη της μεταστέγασης του μουσείου επέτειναν, κατά τη μεταδικτατορική περίοδο, οι συστηματικές εργασίες συντηρήσεως των αρχιτεκτονικών μνημείων της Ακροπόλεως, η εξονυχιστική διερεύνηση των λιθοσωρών στην κατάσπαρτη από σπαράγματα επιφάνεια του βράχου και η επιστημονική επανεκτίμηση των στοιβαγμένων στις παλιές αποθήκες μαρμάρων.

Μία υπεύθυνη, διεθνώς αναγνωρισμένη σωστική παρέμβαση, η οποία άλλαξε την εικόνα των αρχαίων γλυπτών, αυξάνοντας θεαματικά και τον αριθμό τους.

Η συζήτηση για την ανέγερση ενός νέου μουσείου άρχισε το 1975 και την επιψύκωναν μια σειρά από αιτήματα, όπως η σωστή παρουσίαση των έργων, η εξασφάλιση των προϋποθέσεων που έθετε επιτακτικά πλέον η αποκατάσταση της ενότητας των γλυπτικών συνόλων, η ανασυγκρότηση των ομάδων που είχαν διασπαστεί, με τη διασπορά των ευρημάτων σε άλλους μουσειακούς οργανισμούς και αποθήκες, κυρίως όμως οι ευόωινες προοπτικές ενός συνεχούς εμπλουτισμού με πρόσθετο υλικό, ανεξάρτητα και από την ενδεχόμενη προσθήκη των ξενιτεμένων μαρμάρων του Λονδίνου. Εξίσου αποφασιστικός παράγων υπήρξε η τρομακτική αύξηση των επισκεπτών, αλλά και η προσιτότητα του μη εκτεθειμένου υλικού, οι ευκολίες δηλαδή της προσφοράς του στην επιστημονική έρευνα. Κατά γενική μάλιστα παραδοχή, το νέο μουσείο δεν θα έπρεπε να απέχει πολύ από την Ακρόπολη και τη γύρω αρχαιολογική ζώνη.

Οι τρεις προτάσεις

Ο περιβάλλον όμως ασφυκτικός οικιστικός ιστός, υπερπληρωμένος ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, δεν παρείχε απεριόριστες δυνατότητες για την εξεύρεση μιας κατάλληλης θέσεως.

Η αναζήτηση του χώρου οδήγησε έτσι σε τρεις εναλλακτικές προτάσεις: την περιοχή που καταλαμβάνει το εστιατόριο «Διόνυσος», την αρχαία Κοίλη και το οικόπεδο Μακρυγιάννη. Αν' αυτές η πρώτη συγκέντρωνε τις λιγότερες προτιμήσεις, όχι μόνο γιατί η προσφερόμενη έκταση ήταν πολύ περιορισμένη για τις απαιτήσεις του νέου μουσείου, αλλά και γιατί κανείς δεν θα τολμούσε να διανοηθεί την επέκτασή της με την κατασπάραξη ενός μεγάλου μέρους από τον λόφο του Φιλοπάππου. Και η δεύτερη όμως θέση, για τους ευαισθητοποιημένους στα περιβαλλοντικά προβλήματα της

λών αρχιτεκτόνων Μ. Nicoletti και L. Passarelli. Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφ' ενός η σχετική γειτνίαση της Ακροπόλεως και των μνημείων της νότιας κλιτύς, και αφ' ετέρου η δυναμική του σχεδιαζόμενου δημόσιου οικοδομήματος για την, της υποβαθμισμένης σήμερα πολυκατοικιοκρατούμενης περιοχής.

Οι ανασκαφές

Προκειμένου να χρησιμοποιηθεί τελικά το οικόπεδο Μακρυγιάννη για την ανέγερση του νέου μουσείου, άρχισε ήδη από το 1980 η ανασκαφική του διερεύνηση, η οποία συνεχίστηκε το 1983-1984, το 1985-1986 και από το 1987 ως το 1990. Στο βόρειο τμήμα και επί σειρά ετών, συστηματικές ανασκαφές διεξήγε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ενώ στο ανατολικό, εκεί όπου επρόκειτο να κατασκευαστεί ο σταθμός «Ακρόπολη» του Μετρό, ερευνούσε από το 1993 ως το 1996 η Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, η οποία είχε και τη συνολική ευθύνη της εποπτείας των ανασκαφικών έργων.

Κανένα όμως από τα ακίνητα ευρήματα δεν κρίθηκε διατηρητέο, χωρίς αυτό να πλήξει την αρχαιολατρία των «ανησυχούντων» για τη μοίρα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, ίσως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά συμφέροντα. Το αντίθετο συνέβη ωστόσο με ένα μέρος από τα ευρήματα των ανασκαφών στο νότιο τμήμα του οικοπέδου, όπου μεταξύ των ετών 1997 και 2000 αποκαλύφθηκε σε ερειπώδη και συγκεχυμένη κατάσταση ένα τμήμα της αρχαίας πόλεως με οικοδομικά λείψανα χρονολογούμενα έως και το τέλος της πρωτοχριστιανικής περιόδου. Από τα λείψανα αυτά, με τη σύμφωνη γνώμη των ανασκα-

Η μακέτα του Μουσείου της Ακρόπολης, το οποίο έχει ξεσηκώσει θύελλα και στον επιστημονικό κόσμο αλλά και στους κατοίκους της περιοχής. Αριστερά μια κόρη της Ακρόπολης, 510 π.χ.

φών και του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, αποφασίστηκε να διατηρηθούν τα καλύτερα σωζόμενα ενός συγκροτήματος του 7ου αι. μ.Χ. Τα αρχαιολογικά δεδομένα του χώρου επέβαλαν όμως την ακύρωση των αποτελεσμάτων του τελευταίου αρχιτεκτονικού διαγωνισμού και την προκήρυξη ενός νέου, επίσης διεθνούς διαγωνισμού, με βασικό όρο την ένταξη των ευρημάτων στο υπό ανέγερση νέο Μουσείο Ακροπόλεως. Μια διαδικασία που ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2000 για να καταλήξει τον Δεκέμβριο του 2001 στην υ-

Στην πραγματικότητα, για μια ακόμη φορά, δεν έχουμε να κάνουμε παρά με την αντιπαράθεση του ατομικού προς το δημόσιο συμφέρον.

Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι τα υπόλοιπα ευρήματα του οικοπέδου Μακρυγιάννη, αξιολογημένα από τα αρμόδια όργανα της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, από επιστήμονες δηλαδή αναγνωρισμένου κύρους και ήθους, δεν εκπληρούν κατά κανένα τρόπο τους όρους των θεωρητικών αλλά και των πρακτικών προϋποθέσεων που δικαιώνουν τον χαρακτηρισμό κάθε συγκροτημένου αρχαιολογικού χώρου: κάποιο σεβαστό δηλαδή βαθμό διατήρησης των αρχαίων, τη σαφήνεια των περιγραμμάτων τους κι έναν ορισμένο δείκτη ιστορικού ενδιαφέροντος, ανάλογο τουλάχιστον με αυτόν που σημάδευε άλλα ανασκαφικά ευρήματα της πρωτεύουσας, τα τείχη της, λόγου χάριν, η εξαφάνιση των οποίων δεν προκάλεσε έναν αντιστοίχο παροξυσμό.

Για τον καθορισμό οπωσδήποτε των προϋποθέσεων της διατήρησης ή μη ενός ευρή-

ματος, σε κανένα μέρος του κόσμου δεν θα ήταν υπεύθυνοι οι ανησυχούντες περίοικοι, αλλά τα θεσμοθετημένα όργανα, τα ειδικά σώματα της πολιτείας, καθώς και κάποιες διεθνώς παγιωμένες αρχές.

Η αμφιβολία

Δεν υπάρχει επομένως καμιά απολύτως αμφιβολία ότι η όψιμη αρχαιολογική ευαισθησία των περίοικων δεν σχετίζεται με τα ευρήματα των ανασκαφών, αλλά με την προσπάθεια του ίδιου συμφέροντος από τις επικείμενες απαλλοτριώσεις όσων ακόμη ακινήτων εμποδίζουν την πλήρη απελευθέρωση του τετραγώνου. Δεν υπάρχει καμιά απολύτως αμφιβολία ότι και στην περίπτωση του νέου Μουσείου Ακροπόλεως επαναλαμβάνεται μια ιστορία γνωστή από πολλά ανάλογα παραδείγματα, από την επί διετία, λόγου χάριν, αναστολή των

οικοδομικών εργασιών στο Μουσείο Μπενάκη ή από τις περιπέτειες που εδώ και χρόνια παρακολουθούν τη στέγαση των συλλογών του Βασιλή και της Ελίζας Γουλανδρή. *

Σε κάθε περίπτωση ο στόχος είναι αρκετά ευδιάκριτος, αν όχι προφανής: η ακύρωση μιας επικυρωμένης με την καθολική μάλιστα συναίνεση του Κοινοβουλίου απόφασης και ο διεθνής διασυρμός του τόπου. Γιατί το Μουσείο Ακροπόλεως δεν ενδιαφέρει μόνο την Ελλάδα ούτε μόνο τους ιδιοκτήτες και τους ενοικιαστές των πολυκατοικιών της οδού Χατζηχρήστου, αλλά όλον τον κόσμο. Τον πολιτισμένο βέβαια κόσμο.

* Το τελευταίο δεν είναι ειδικά υπεύθυνο

Οι υπεύθυνοι του επιτελούμενου έργου είναι έτσι υποχρεωμένοι να αναλώνονται καθημερινά, αντιμετωπίζοντας μια πρωτοφανή συστράτευση για τη ματαίωση της ανεγέρσεως του μουσείου: Όσους κατοικούν γύρω και πάνω στην περιοχή, τη «Συντονιστική Επιτροπή Φορέων και Συλλόγων», δημοσιογράφους με αταλάντευτες απόψεις και αρχιτέκτονες με αποκρυσταλλωμένες αισθητικές αρχές, περιβαλλοντολόγους που μάχονται για την προστασία των ελεύθερων χώρων και εραστές της φύσεως που αγωνίζονται για την επιβίωση του πρασίνου στην τσιμεντούπολη, γνωστούς ζωγράφους οι οποίοι τρομάζουν από τη γειτνίαση του κτιρίου με τον Παρθενώνα και θεματοφύλακες ιστορικών εταιρειών, διακεκριμένους νομικούς και παρακομματικούς παράγοντες, τους κήνσορες της ηθικής νομιμότητας και τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης. Στην πραγματικότητα, για μια ακόμη φορά, δεν έχουμε να κάνουμε παρά με την αντιπαράθεση του ατομικού προς το δημόσιο συμφέρον. Μια αντιπαράθεση που αποσκοπεί στην καθυστέρηση με την παρεμβολή συνεχών εμποδίων, μηνύσεων και αγωγών, προσφυγών και ανακρίσεων, υπομνημάτων και αστυνομικών παρεμβάσεων, μ' έναν καταγιγισμό κακόβουλων δημοσιευμάτων και με την κατασπατάληση του χρόνου όσων επωμίζονται την ευθύνη του έργου. Εκείνων δηλαδή που δεν ενδιαφέρονται τόσο για την εκπλήρωση ολυμπιακών χρονοδιαγραμμάτων, όσο για το χρέος μας σε μια παρακαταθήκη οικουμενικής σημασίας.

Ο κ. Αγγελος Δεληβοριάς είναι κλασικός αρχαιολόγος, διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

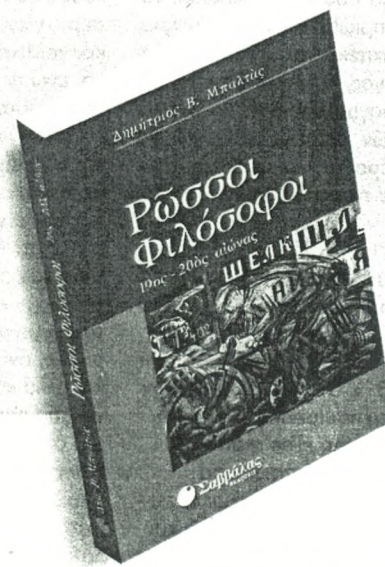
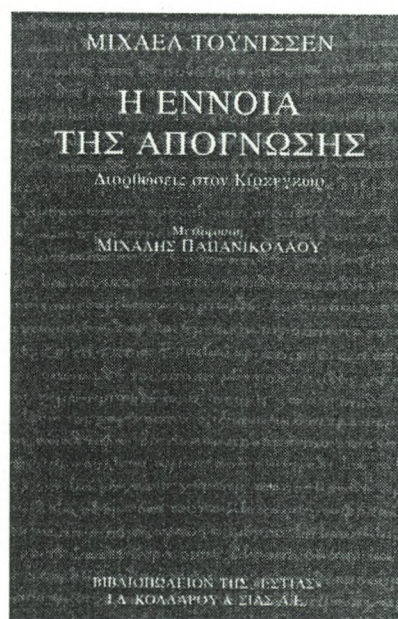
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ 1885

info@hestia.gr • www.hestia.gr

ΜΙΧΑΕΛ ΤΟΥΝΙΣΣΕΝ Η έννοια της απόγνωσης Διορθώσεις στον Κίρκεγκωρ

Μετάφραση: ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η νεωτερική έννοια της «απόγνωσης» διαφέρει από την παραδεδομένη έννοια της «απελπισίας». Είναι έλλειψη γνώσης και όχι ελπίδας, είναι μια ολική αμφιβολία. Τη διαλεκτική της ανάπτυξη στην Ασθένεια προς θάνατον του Κίρκεγκωρ ανακατασκευάζει ο δίδασκος φιλόσοφος Τούνισσεν.

Δημήτριος Β. Μπαλτάς Ρώσσοι Φιλόσοφοι 19ος - 20ος αιώνας

Σκοπός του βιβλίου αυτού είναι να έρδει το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό σε επαφή με τη ρωσική φιλοσοφική σκέψη των δύο προηγούμενων αιώνων. Η ρωσική φιλοσοφία είναι κατά βάθος ιστοριοσοφική, φιλοσοφία της ιστορίας και του νοήματός της, επικεντρωμένη στον άνθρωπο και στο ιστορικό του πεπρωμένο.

Σαββάλας
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

www.savallas.gr Ζωδό. Πηγής 18 Αθήνα 106 81 Τηλ. 010.33.01.251 Fax: 010.33.06.337

Συμπτώσεις/αρχαιολατρίας και ντροπής

Οι λόγοι για τους οποίους ένα έργο οικουμενικής σημασίας, όπως αυτό του Μουσείου Ακροπόλεως, δεν ολοκληρώνεται

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΕΛΗΒΟΡΙΑ*

Η ιστορία του Μουσείου της Ακροπόλεως είναι πολύ παλιά και πολύ πονεμένη: Όταν το 1865 αποφασίζονταν η ανέγερσή του πάνω στον ιερό βράχο, κανείς δεν επρόκειτο να ενοκληθεί από τη γειτνίαση του Παρθενώνα και των ιερών του Διός Πολιεύς, της Ρώμης και του Αυγούστου, του Πανδίωνος. Γιατί στην Ελλάδα η αρχαιολατρία εκδηλώνεται και μάλιστα μαχητικά, σε συνδυασμό όμως πάντοτε με ομολογημένες ή ανομολόγητες προσωπικές αφορμές. Το 1874 η κατασκευή του κτιρίου είχε αποπερατωθεί και το 1886 η έκθεση των γλυπτών ήταν ολοκληρωμένη. Ωστόσο, δύο μόλις χρόνια αργότερα κρίθηκε επιβεβλημένη η επέκταση των εγκαταστάσεών του, λόγω του μεγάλου αριθμού των αρχαίων που έφεραν στο φως οι ανασκαφές, μολοντί τα κεραμικά ευρήματα, τα χάλκινα καθώς και οι επιγραφές είχαν ήδη οδεύσει προς το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, μαζί με τα ευρήματα των ανασκαφών της νότιας κλιτύς.

Το πρόβλημα της ακαταλληλότητας του πρώτου αυτού μουσείου και η ανεπάρκεια των εκθεσιακών, αποθηκευτικών και λειτουργικών του χώρων αντιμετωπίστηκε αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, από το 1946 ως το 1964, με την κατεδάφιση της προσθήκης του 1888, την επέκταση του αρχικού κτίσματος, την κατασκευή αποθηκών, γραφείων και χώρων υγιεινής στα εγκατα του βράχου και την επανέκθεση κυρίως των αρχαϊκών και κλασικών γλυπτών.

Επιλεκτική θεώρηση

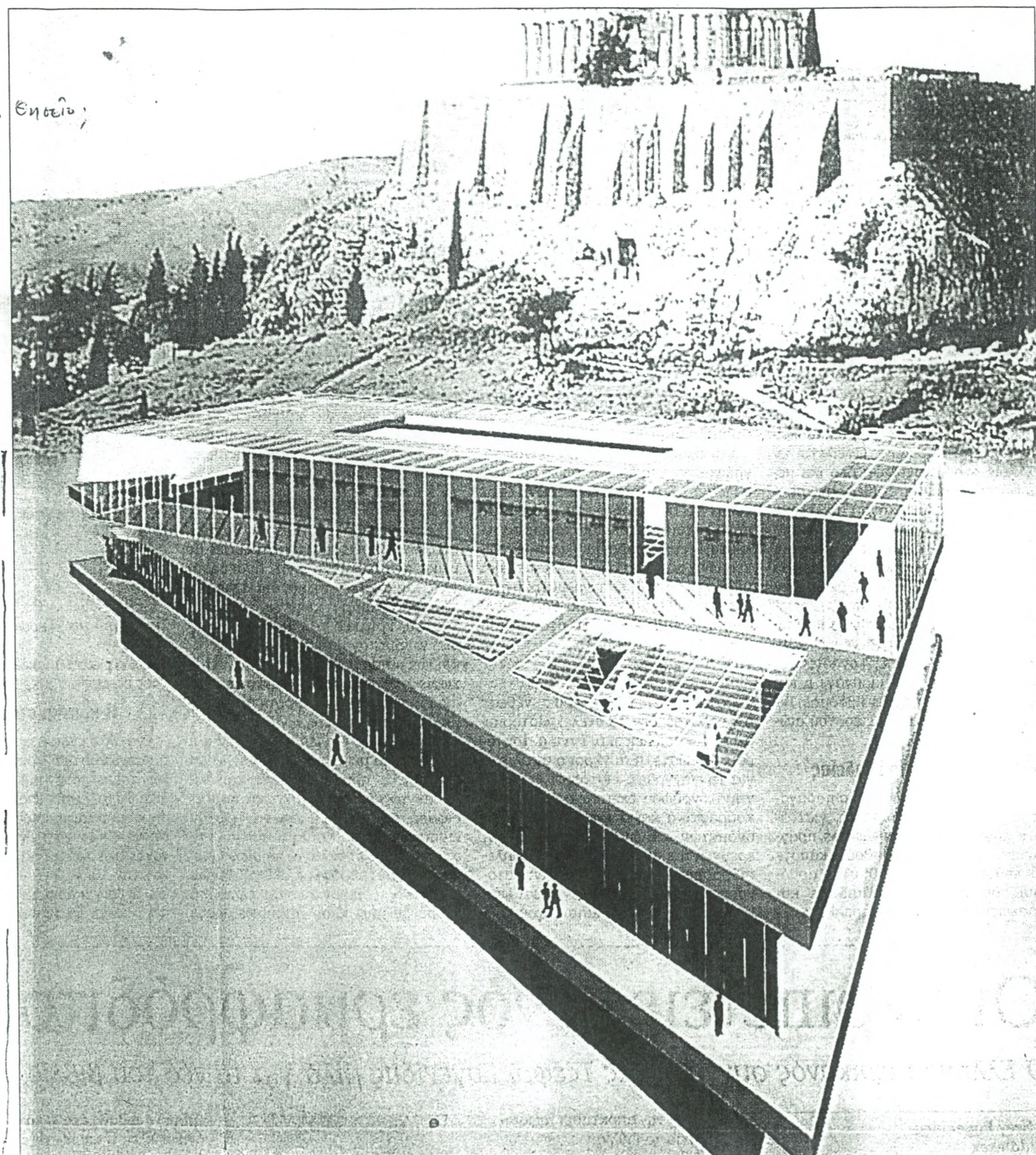
Από τότε κιόλας, οι καλύτερα ενημερωμένοι πάνω στις νεότερες μουσειολογικές προδιαγραφές, οι διαφωνούντες με τον αισθητισμό της επιλεκτικής θεώρησης

πρωτεύουσας, είναι ένα «τοπίο» που δύσκολα μπορεί να εννοηθεί ως οικοδομήσιμο οικόπεδο, ανεξάρτητα από τις ενστάσεις όσων προέβαλαν σαν κύριο αρνητικό επιχείρημα την παρουσία αρχαιοτήτων. Η μόνη συνεπώς περιοχή που απέμενε ήταν και εξακολουθεί να είναι το τετράγωνο του οικοπέδου Μακρυγιάννη, παρά την ύπαρξη του διατηρητέου κτιρίου Weiler και των κατοικιών, οι οποίες θα έπρεπε να απαλλοτριωθούν προκειμένου να

αποκατασταθούν τα όρια της συνολικής του επιφάνειας σε ένα τμήμα της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου και στις οδούς Μπντσαίων και Χατζηκρήστου.

Θα παρακάμψω τις ευθύνες που καταλογίζονται σε όσους κατά το παρελθόν επέτρεψαν την αλόγιστη οικοδόμηση της περιοχής γύρω από την Ακρόπολη, για θα θυμίσω ότι στην τελική επιλογή της θέσεως συνέπεσαν και οι τέσσερις διαγωνισμοί για την ανέγερση του νέου μουσείου.

Απ' αυτούς ο πρώτος και ο δεύτερος, το 1977 και 1979 αντίστοιχα, ήταν πανελλήνιοι, κηρύχθηκαν όμως άγονοι, γιατί οι αρχιτεκτονικές ιδέες τις οποίες πρότειναν δεν κρίθηκαν ικανοποιητικές. Ο τρίτος διαγωνισμός του 1989 ήταν διεθνής και εξελίχθηκε σε δύο φάσεις, με ελεύθερη την επιλογή της θέσεως στην πρώτη. Η πρόκριση της θέσεως Μακρυγιάννη προήχθη έτσι της απονομής, κατά τη δεύτερη φάση, του πρώτου βραβείου στην πρόταση των Ιταλών αρχιτεκτόνων Μ. Nicoletti και L. Passarelli. Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφενός η σχετική γειτνίαση της Ακροπό-

Η μακέτα του Μουσείου της Ακρόπολης, το οποίο έχει ξεσηκώσει θύελλα και στον επιστημονικό κόσμο αλλά και στους κατοίκους της περιοχής. Αριστερά μια κόρη της Ακρόπολης, 510 π.χ.

οι καλύτερα ενημερωμένοι πάνω στις νεότερες μουσειολογικές προδιαγραφές, οι διαφωνούντες με τον αισθητισμό της επλεκτικής θεώρησης των εκθεμάτων, καθώς και οι αντιτιθέμενοι στην καταπάτηση του βράχου της

Ακροπόλεως με νεότερες κατασκευές, άρχισαν, έστω και δειλά, να υψώνουν κάποιες φωνές διαμαρτυρίας, ζητώντας την επιβεβλημένη ανέγερση ενός μεγάλου μουσειακού κέντρου, που να εκπληροί τους εντελώς σύγχρονους αρχιτεκτονικούς και μουσειολογικούς όρους για την υποδοχή των αριστουργημάτων της ελληνικής τέχνης, σε άλλον όμως χώρο.

Την ανάγκη της μεταστέγασης του μουσείου επέτειναν, κατά τη μεταδικτατορικά περίοδο, οι συστηματικές εργασίες συντηρήσεως των αρχιτεκτονικών μνημείων της Ακροπόλεως, η εξονυχιστική διερεύνηση των λιθοσωρών στην κατάσπαρτη από σπαράγματα επιφάνεια του βράχου και η επιστημονική επανεκτίμηση των στοιβαγμένων στις παλιές αποθήκες μαρμάρων.

Μια υπεύθυνη, διεθνώς αναγνωρισμένη σωστική παρέμβαση, η οποία άλλαξε την εικόνα των αρχαίων γλυπτών, αυξάνοντας θεαματικά και τον αριθμό τους.

Η συζήτηση για την ανέγερση ενός νέου μουσείου άρχισε το 1975 και την εμψύχωναν μια σειρά από αιτήματα, όπως η σωστή παρουσίαση των έργων, η εξασφάλιση των προϋποθέσεων που έθετε επιτακτικά πλέον η αποκατάσταση της ενότητας των γλυπτικών συνόλων, η ανασυγκρότηση των ομάδων που είχαν διασπαστεί, με τη διασπορά των ευρημάτων σε άλλους μουσειακούς οργανισμούς και αποθήκες, κυρίως όμως οι ευοίωνες προοπτικές ενός συνεχούς εμπλουτισμού με πρόσθετο υλικό, ανεξάρτητα και από την ενδεχόμενη προσθήκη των ξενιτεμένων μαρμάρων του Λονδίνου. Εξίσου αποφασιστικός παράγων υπήρξε η τρομακτική αύξηση των επισκεπτών, αλλά και η προσιτότητα του μη εκτεθειμένου υλικού, οι ευκολίες δηλαδή της προσφοράς του στην επιστημονική έρευνα. Κατά γενική μάλιστα παραδοχή, το νέο μουσείο δεν θα έπρεπε να απέχει πολύ από την Ακρόπολη και τη γύρω αρχαιολογική ζώνη.

Οι τρεις προτάσεις

Ο περιβάλλων όμως ασφυκτικός οικιστικός ιστός, υπερπληρωμένος ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, δεν παρείχε απεριόριστες δυνατότητες για την εξεύρεση μιας κατάλληλης θέσεως.

Η αναζήτηση του χώρου οδήγησε έτσι σε τρεις εναλλακτικές προτάσεις: την περιοχή που καταλαμβάνει το εστιατόριο «Διόνυσος», την αρχαία Κοίλη και το οικοπέδο Μακρυγιάννη. Από αυτές η πρώτη συγκεντρώνει τις λιγότερες προτιμήσεις, όχι μόνο γιατί η προσφερόμενη έκταση ήταν πολύ περιορισμένη για τις απαιτήσεις του νέου μουσείου, αλλά και γιατί κανείς δεν θα τολμούσε να διανοηθεί την επέκτασή της με την κατασπάραξη ενός μεγάλου μέρους από τον λόφο του Φιλοπάππου. Και η δεύτερη όμως θέση, για τους ευαισθητοποιημένους στα περιβαλλοντικά προβλήματα της

λών αρχιτεκτόνων M. Nicoletti και L. Passarelli. Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφενός η σχετική γειτνίαση της Ακροπόλεως και των μνημείων της νότιας κλιτύς, και αφετέρου η δυναμική του σχεδιαζόμενου δημόσιου οικοδομήματος για την, σταδιακή αναβάθμιση της υποβαθμισμένης σήμερα πολυκατοικιοκρατούμενης περιοχής.

Οι ανασκαφές

Προκειμένου να χρησιμοποιηθεί τελικά το οικοπέδο Μακρυγιάννη για την ανέγερση του νέου μουσείου, άρχισε ήδη από το 1980 η ανασκαφική του διερεύνηση, η οποία συνεχίστηκε το 1983-1984, το 1985-1986 και από το 1987 ως το 1990. Στο βόρειο τμήμα και επί σειρά ετών, συστηματικές ανασκαφές διεξήγε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ενώ στο ανατολικό, εκεί όπου επρόκειτο να κατασκευαστεί ο σταθμός «Ακρόπολη» του Μετρό, ερευνούσε από το 1993 ως το 1996 η Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, η οποία είχε και τη συνολική ευθύνη της εποπτείας των ανασκαφικών έργων.

Κανένα όμως από τα ακίνητα ευρήματα δεν κρίθηκε διατηρητέο, χωρίς αυτό να πλήξει την αρχαιολατρία των «ανησυχούντων» για τη μοίρα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, ίσως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά συμφέροντα. Το αντίθετο συνέβη ωστόσο με ένα μέρος από τα ευρήματα των ανασκαφών στο νότιο τμήμα του οικοπέδου, όπου μεταξύ των ετών 1997 και 2000 αποκαλύφθηκε σε ερειπώδη και συγκεχυμένη κατάσταση ένα τμήμα της αρχαίας πόλεως με οικοδομικά λείψανα χρονολογούμενα έως και το τέλος της πρωτοχριστιανικής περιόδου. Από τα λείψανα αυτά, με τη σύμφωνη γνώμη των ανασκα-

Η μακέτα του Μουσείου της Ακρόπολης, το οποίο έχει ξεσηκώσει θύελλα και στον επιστημονικό κόσμο αλλά και στους κατοίκους της περιοχής. Αριστερά μια κόρη της Ακρόπολης, 510 π.χ.

φών και του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, αποφασίστηκε να διατηρηθούν τα καλύτερα σωζόμενα ενός συγκροτήματος του 7ου αι. π.Χ. Τα αρχαιολογικά δεδομένα του χώρου επέβαλαν όμως την ακύρωση των αποτελεσμάτων του τελευταίου αρχιτεκτονικού διαγωνισμού και την προκήρυξη ενός νέου, επίσης διεθνούς διαγωνισμού, με βασικό όρο την ένταξη των ευρημάτων στο υπό ανέγερση νέο Μουσείο Ακροπόλεως. Μια διαδικασία που ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2000 για να καταλήξει τον Δεκέμβριο του 2001 στην υπογραφή της τελικής συμβάσεως με τα αρχιτεκτονικά γραφεία των B. Tshoumi και M. Φωτιάδη.

Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι τα υπόλοιπα ευρήματα του οικοπέδου Μακρυγιάννη, αξιολογημένα από τα αρμόδια όργανα της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, από επιστήμονες δηλαδή αναγνωρισμένου κύρους και ήθους, δεν εκπληρούν κατά κανένα τρόπο τους όρους των θεωρητικών αλλά και των πρακτικών προϋποθέσεων που δικαιώνουν τον χαρακτηρισμό κάθε συγκροτημένου αρχαιολογικού χώρου: κάποιο σεβαστό δηλαδή βαθμό διατήρησης των αρχαίων, τη σαφήνεια των περιγραμμάτων τους κι έναν ορισμένο δείκτη ιστορικού ενδιαφέροντος, ανάλογο τουλάχιστον με αυτόν που σημάδευε άλλα ανασκαφικά ευρήματα της πρωτεύουσας, τα τείχη της, λόγου χάριν, η εξαφάνιση των οποίων δεν προκάλεσε έναν αντίστοιχο παροξυσμό.

Για τον καθορισμό οπωσδήποτε των προϋποθέσεων της διατήρησης ή μη ενός ευρήματος, σε κανένα μέρος του κόσμου δεν θα ήταν υπεύθυνοι οι ανησυχούντες περίοικοι, αλλά τα θεσμοθετημένα όργανα, τα ειδικά σώματα της πολιτείας, καθώς και κάποιες διεθνώς παγιωμένες αρχές.

Η αμφιβολία

Δεν υπάρχει επομένως καμιά απολύτως αμφιβολία ότι η όψιμη αρχαιολογική ευαισθησία των περίοικων δεν σχετίζεται με τα ευρήματα των ανασκαφών, αλλά με την προσπάθεια του ίδιου συμφέροντος από τις επικείμενες απα-

λοτριώσεις όσων ακόμη ακινήτων εμποδίζουν την πλήρη απελευθέρωση του τετραγώνου. Δεν υπάρχει καμιά απολύτως αμφιβολία ότι και στην περίπτωση του νέου Μουσείου Ακροπόλεως επαναλαμβάνεται μια ιστορία γνωστή από πολλά ανάλογα παραδείγματα, από την επί διετία, λόγω χάριν, αναστολή των

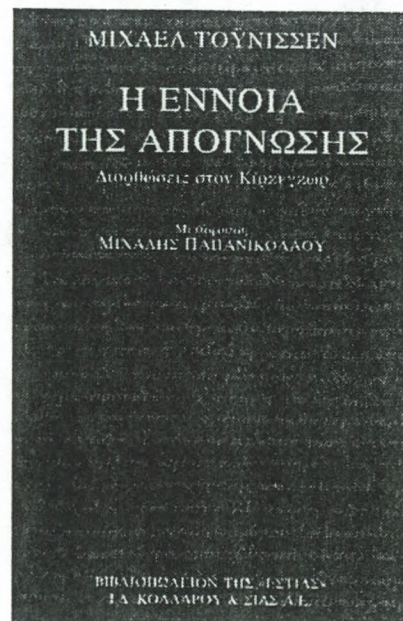
οικοδομικών εργασιών στο Μουσείο Μπενάκη ή από τις περιπέτειες που εδώ και χρόνια παρακόλουθουν τη στέγαση των συλλογών του Βασιλή και της Ελίζας Γουλανδρή. *

Σε κάθε περίπτωση ο στόχος είναι αρκετά ευδιάκριτος, αν όχι προφανής: η ακύρωση μιας επικυρωμένης με την καθολική μάλιστα συναίνεση του Κοινοβουλίου απόφασης και ο διεθνής διασυρμός του τόπου. Γιατί το Μουσείο Ακροπόλεως δεν ενδιαφέρει μόνο την Ελλάδα ούτε μόνο τους ιδιοκτήτες και τους ενοικιαστές των πολυκατοικιών της οδού Χατζηχρήστου, αλλά όλον τον κόσμο. Τον πολιτισμένο βέβαια κόσμο.

✱ Το τελευταίο δεν είναι εξά μάλιστα

Οι υπεύθυνοι του επιτελούμενου έργου είναι έτσι υποχρεωμένοι να αναλώνονται καθημερινά, αντιμετωπίζοντας μια πρωτοφανή συστράτευση για τη ματαίωση της ανεγέρσεως του μουσείου: Όσους κατοικούν γύρω και πάνω στην περιοχή, τη «Συντονιστική Επιτροπή Φορέων και Συλλόγων», δημοσιογράφους με αταλάντευτες απόψεις και αρχιτέκτονες με αποκρυσταλλωμένες αισθητικές αρχές, περιβαλλοντολόγους που μάχονται για την προστασία των ελεύθερων χώρων και εραστές της φύσεως που αγωνίζονται για την επιβίωση του πρασίνου στην τσιμεντούπολη, γνωστούς ζωγράφους οι οποίοι τρομάζουν από τη γειτνίαση του κτιρίου με τον Παρθενώνα και θεματοφύλακες ιστορικών εταιρειών, διακεκριμένους νομικούς και παρακομματικούς παράγοντες, τους κήνσορες της πθικής νομιμότητας και τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης. Στην πραγματικότητα, για μια ακόμη φορά, δεν έχουμε να κάνουμε παρά με την αντιπαράθεση του ατομικού προς το δημόσιο συμφέρον. Μια αντιπαράθεση που αποσκοπεί στην καθυστέρηση με την παρεμβολή συνεχών εμποδίων, μηνύσεων και αγωγών, προσφυγών και ανακρίσεων, υπομνημάτων και αστυνομικών παρεμβάσεων, μ' έναν καταγιγισμό κακόβουλων δημοσιευμάτων και με την κατασπατάληση του χρόνου όσων επιωρίζονται την ευθύνη του έργου. Εκείνων δηλαδή που δεν ενδιαφέρονται τόσο για την εκπλήρωση ολυμπιακών χρονοδιαγραμμάτων, όσο για το χρέος μας σε μια παρακαταθήκη οικουμενικής σημασίας.

Ο κ. Αγγελος Δεληβοριάς είναι κλασικός αρχαιολόγος, διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

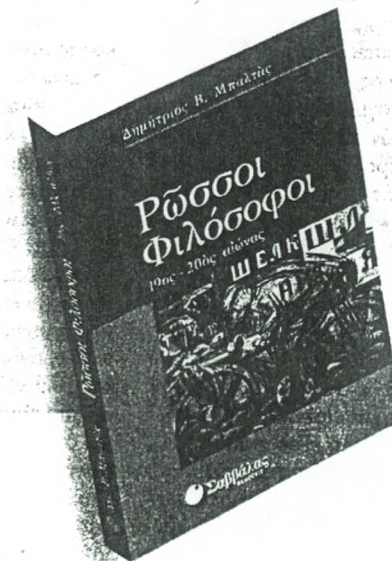
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ
ΑΠΟ ΤΟ 1885

info@hestia.gr • www.hestia.gr

ΜΙΧΑΕΛ ΤΟΥΝΙΣΣΕΝ
Η έννοια της απόγνωσης
Διορθώσεις στον Κίρκεγκωρ

Μετάφραση: ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η νεωτερική έννοια της «απόγνωσης» διαφέρει από την παραδεδομένη έννοια της «απελπισίας». Είναι έλλειψη γνώσης και όχι ελπίδας, είναι μια ολική αμφιβολία. Τη διαλεκτική της ανάπτυξη στην Ασθένεια προς θάνατον του Κίρκεγκωρ ανακατασκευάζει ο διάσημος φιλόσοφος Τούνισσεν.

Δημήτριος Β. Μπαλτάς
Ρώσσοι Φιλόσοφοι
19ος - 20ος αιώνας

Σκοπός του βιβλίου αυτού είναι να έρδει το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό σε επαφή με τη ρωσική φιλοσοφική σκέψη των δύο προηγούμενων αιώνων. Η ρωσική φιλοσοφία είναι κατά βάθος ιστοριοσοφική, φιλοσοφία της ιστορίας και του νοήματός της, επικεντρωμένη στον άνθρωπο και στο ιστορικό του πεπρωμένο.

Σαββάλας
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

www.savallas.gr Ζωοδ. Πηγής 18 Αθήνα 106 81 Τηλ. 010.33.01.251 Fax: 010.33.06.337

Αντιπαράθεση για το Νέο Μουσείο Ακρόπολης

Συζήτηση μεταξύ αρχαιολόγων που θα έπρεπε να διεξαχθεί πριν από χρόνια με κριτήρια αμιγώς επιστημονικά

Μεταξύ αρχαιολόγων, αρχιτεκτόνων και ιστορικών συνεχίζεται έντονη, ενίοτε και με οξύτητα, η συζήτηση για τη θέση, το οικόπεδο Μακρυγιάννη, στην οποία πρόκειται να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο Ακρόπολης. Η «Κ» προσφέρει βήμα σε όλες τις απόψεις. Πριν από τρεις Κυριακές, φιλοξένησε εκτεταμένο άρθρο του καθηγητή Αρχαιολογίας και διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, του κ. Αγγέλου Δελ-

βοριά, ο οποίος είναι μέλος του Οργανισμού ανέγερσης του Μουσείου. Σήμερα, φιλοξενεί το άρθρο του αρχαιολόγου κ. Γ. Δ. Παπαθανασόπουλου που απαντά στον κ. Δελβοριά.

Να διευκρινίσουμε ότι δύο είναι τα επιμαχόμενα: κατά πόσο είναι επιστημονικά ορθό να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο πάνω σε αποκαλυφθέντα αρχαιολογικό χώρο. Και

δεύτερο κατά πόσο αλλοιώνεται το τοπίο με ένα ογκώδες σύγχρονο οικοδόμημα δίπλα στην Ακρόπολη και στον Παρθενώνα. Κατά τα άλλα, όλοι συμφωνούν για την ανάγκη ανέγερσης του νέου Μουσείου. Μάλλον ξεστρατίζει τη συζήτηση η ταύτιση της θέσης και της ανέγερσης, το δίλημμα ή εκεί ή πουθενά.

Το ορθό και το κανονικό θα ήταν αυτή η συζήτηση να

προηγηθεί της επιλογής του οικοπέδου Μακρυγιάννη και να πάρει τη μορφή διαγωνισμού ή συνεδρίου. Παλαιότερα άρχισε κάποια συζήτηση, υπήρξαν προτάσεις εναλλακτικών λύσεων ενδιαφέρουσες αλλά δεν κατέληξαν σε απόφαση. Η απόφαση για τη θέση Μακρυγιάννη είναι του υπουργείου Πολιτισμού και γι' αυτό χαρακτηρίζεται πολιτική.

Α.Κ.

Του Γ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ*

Γιατί τέτοια εμμονή να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης επάνω στα αρχαία του αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη;

Θεωρώ ακατανόητη και απαράδεκτη τη συμπεριφορά των υπευθύνων που έτσι αφανίζουν τον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη ως σύνολο, διαλύοντας ή κατακώνοντας αρχαίους τοίχους και θεμελιώσεις ή σχεδιάζοντας μερική δόθεν ανάδειξη τους κάτω από κρυστάλλινα δάπεδα του νέου μουσείου. Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν οι ίδιοι, είναι γνωστό ότι, κατά κανόνα, με υπερβάλλοντα ζήλο εξαγνίζουν την αυστηρότητα του νόμου στον ανίσχυρο μικροϊδιοκτήτη, οδηγώντας τον να θεωρεί κατάρη την ύπαρξη αρχαίων στο οικόπεδό του. Και αν ο αντίλογος είναι ότι και εδώ, στον Μακρυγιάννη, τα αρχαία είναι «κατάρη», η διαφορά είναι ότι εδώ, ο ιδιοκτήτης είναι το κράτος. Με δύο μέτρα και δύο σταθμά δηλαδή εφαρμόζεται ο Αρχαιολογικός Νόμος για την προστασία της Εθνικής μας Κληρονομιάς; Στον άμεσο περίγυρο της Ακρόπολης και μάλιστα σε έκταση του Δημοσίου, επιτρέπονται τα «απαγορευμένα», ενώ για παράδειγμα απαγορεύεται η ανέγερση οποιουδήποτε είδους και μεγέθους κτίσματος στην Α' Ζώνη, για παράδειγμα του Διού, με Ζώνη απόλυτης προστασίας δεκάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα γύρω από το σπύλαιο Αλεπότρυπα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, αρμόδιοι και ειδικοί που εμπλέκονται στο θέμα, παρότι έχουν πλήρη επίγνωση της σημασίας των αρχαίων του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, εν τούτοις αποδέχονται τη διάλυση ή την κατάκωσή τους. Μπροστά στα μάτια μας, στο «οικόπεδο» Μακρυγιάννη ακολουθείται μία πρωτοφανής στα αρχαιολογικά χρονικά πρακτική σταδιακής καταστροφής ή κατάκωσης, δηλαδή εξαφάνισης αρχαίων, τα οποία, πρέπει να τονιστεί, δεν βρίσκονται αποσπασματικά σε οικόπεδα που δεν έχουν συνολική μεταξύ τους, όπως συμβαίνει στα οικόπεδα ιδιωτών, αλλά βρίσκονται σε ενιαία έκταση πολλών χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων.

«Συμππτώσεις αρχαιολατρίας(!) και ντροπής(;)»

Τη συνισταμένη των απόψεων για την ανέγερση του μουσείου στον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη, την εκφράζει ο κ. Α. Δελβοριάς, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ* στο άρθρο του στην «Καθημερινή» της 27.10.2002, με τον βαρύγδουπο τίτλο «Συμππτώσεις αρχαιολατρίας

λογικό νόμο που ισχύει για όλη την επικράτεια; Ο Α.Δ. δεν γνωρίζει προφανώς ότι ο χώρος Μακρυγιάννη επεβλήθη και δεν επελέγη. Αν είχε μελετήσει τις προδιαγραφές για τον διεθνή διαγωνισμό του 1989* θα διαπίστωνε καταρχήν ότι: οι τρεις θέσεις που προτάθηκαν και οι τρεις ακατάλληλες κατά τη γνώμη μου (τη θέση Μακρυγιάννη, μάλιστα, ο πρόεδρος κρίσεως της διεθνούς επιτροπής, που όμως δεν παρευρέθη την ημέρα της κρίσεως λόγω ατυχήματος, τη θεωρεί εντελώς ακατάλληλη από όλες τις απόψεις), δεν προέκυψαν από εμπειριστική μελέτη ειδικών ή συνέδριο, όπως θα το επέβαλε η σοβαρότητα του θέματος. Στη συνέχεια, ο Α.Δ. θα αντιλαμβανόταν ότι για τον χώρο του κέντρου «Διόνυσος», επισημαίνεται στους μελετητές ότι «ο χώρος δεν έχει ερευνηθεί αρχαιολογικά, επομένως είναι πιθανή η ύπαρξη αρχαίων, γι' αυτό και δόθηκε η δέσμευση του περιορισμένου σε βάθος και έκταση υπογείου. Παράλληλα, για λόγους προστασίας του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου, (ποιου αρχαιολογικού χώρου άραγε;) το κτίριο του νέου μουσείου δεν έπρεπε να υπερβαίνει σε ύψος τους δύο ορόφους (ισόγειο και όροφος) από τη στάθμη του δρόμου». Δηλαδή, στην πραγματικότητα προτείνεται μεν ο χώρος «Διόνυσος», αλλά αποθαρρύνονται και αποτρέπονται οι υποψήφιοι μελετητές. Αντίστοιχα αποθαρρύνονται και αυτοί που θα επέλεγαν τη λύση της Κοίτης, αφού «Στον χώρο της Κοίτης υπάρχουν εμφανή λαξεύματα στο φυσικό βράχο, δρόμων, σπιτιών και άλλων κτισμάτων που μαρτυρούν τη μακρά ιστορία του χώρου. Ο μελετητής έπρεπε αυτά να τα σεβαστεί να τα αναδείξει και πιθανώς να τα εντάξει στον περιβάλλοντα χώρο του μουσείου... Λόγω της ιστορικής σημασίας του χώρου, η εκσκαφή σε βάθος για δημιουργία υπαυγίου έπρεπε να ε-

Το κτίριο του Βάιλερ και μπροστά ο αρχαιολογικός χώρος όπου θα ανεγερθεί το μουσείο.

Τόσο οι προδιαγραφές και οι όροι του Α' διεθνούς διαγωνισμού του 1989, όσο και οι μεταγενέστερες (αλλά και προγενέστερες) σχετικές αποφάσεις, για το θέμα, χαρακτηρίζονται από παλινωδίες, αλλαγές και έλλειψη συγκεκριμένης πολιτικής και στόχων. Δεν μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό δηλαδή, πώς είναι δυνατόν για την έκθεση των ιδίων ακριβώς αρχαίων να προτάθηκαν θέσεις με τόσο διαφορετικά μεγέθη έκτασης η κάθε μία. Δηλαδή 5.895 τ.μ. για τη θέση «Διόνυσος» και 25.434 τ.μ. και 24.150 τ.μ. αντίστοιχα για τις θέσεις Κοίλη και Μακρυγιάννη. Επιπλέον, με ποια κριτήρια ορίζονται τα ύψη του μουσείου στο «Διόνυσος», δύο όροφοι «για την προστασία του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου», όσο δηλαδή και στην Κοίλη, από όπου όμως το μουσείο δεν θα ήταν ορατό από την Ακρόπολη, ενώ στη θέση Μακρυγιάννη, ακριβώς κάτω από την Ακρόπολη και με τέτοια προδιαγραφή δεν ισχύει, αφού στον διαγωνισμό το ύψος του μουσείου δεν θα υπερέβαινε το ύψος του κτιρίου Weiler, το οποίο σημειωτέον στο τωρινό πρόγραμμα το υπερβαί-

τοικιοκρατούμενη και υποβαθμισμένη περιοχή» θα αναβαθμιστεί αν επιδειχθεί ο επιβεβλημένος σεβασμός στην αντιμετώπιση των αρχαιολογικών και ιστορικών αξιών που υπάρχουν στον χώρο. Η δημιουργία οργανωμένου αρχαιολογικού πάρκου, η αφαίρεση των πολυκατοικιών και η ανάδειξη του διατηρητέου κτιρίου Weiler, δηλαδή ολόκληρου του οικοδομικού τετραγώνου, θα είναι μια μεγαλειώδης παρέμβαση της Πολιτείας στον περίγυρο της Ακρόπολης και συγχρόνως μια γενναία προσφορά στους επισκέπτες του Ιερού Βράχου, αλλά και κυρίως στους Αθηναίους και τους κατοίκους της περιοχής.

Αν και πιθανόν να υπήρχε μια καλύτερη λύση για τον σταθμό του Μετρό της Ακρόπολης (από άποψη ύπαρξης αρχαίων), εν τούτοις η υποχρεωτική καταστροφή των αρχαίων που βρέθηκαν στο ανατολικό τμήμα του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποτελεί πρόκριμα για την καταστροφή του κεντρικού και του δυτικού του τμήματος, ακόμη και αν δεν διατυπώθηκε διαμαρτυρία των «ανησυχούντων».

πέλεξαν το οικόπεδο Μακρυγιάννη.

Το γραφόμενο από τον Α.Δ. ότι «Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφενός η σχετική γειτνίαση της Ακρόπολης και των μνημείων της νότιας κλιτύς, και αφετέρου η δυναμική του σχεδιαζόμενου δημόσιου οικοδομήματος για την, έστω και μελλοντική, σταδιακή αναβάθμιση της υποβαθμισμένης σήμερα πολυκατοικιοκρατούμενης περιοχής», είναι ο κομψός τρόπος για να επαναδιατυπωθούν, οι τουλάχιστον άστοχες, απόψεις που έχουν ακουστεί του τύπου: το νέο μουσείο στον Μακρυγιάννη «θα είναι αντάξιο του Παρθενώνα» ή ότι «το μουσείο θα συνομιλεί με το μνημείο». Κατά τη γνώμη μου η «πολυκα-

ση με το σύνολο- «προστατεύονται» και «αναδεικνύονται» κάτω από κρυστάλλινο δάπεδο, έχοντας ανάμεσά τους πλήθος από καταστρεπτικά υποστυλώματα που θα στηρίζουν το νέο μουσείο.

Προκειμένου, τέλος, για τα αρχαία που καταστράφηκαν στο ανατολικό τμήμα για τον σταθμό του Μετρό, το αναγραφόμενο του Α.Δ., «Κανένα όμως από τα ακίνητα ευρήματα δεν κρίθηκε διατηρητέο χωρίς αυτό να πλήξει την αρχαιολατρία των «ανησυχούντων» για τη μοίρα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, ίσως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά συμφέροντα», χρειάζεται διευκρινίσεις. Διότι δεν θα έπρεπε για έναν τόσο σοβαρό ψόγο να γίνεται λόγος έτσι γενικά και αόριστα. Ποιους αρχιτέκτονες, γνωστούς ζωγράφους, διακεκριμένους νομικούς, δημοσιογράφους κ.λπ. εννοεί; και ποιο ατομικό (και όχι δημόσιο) συμφέρον εξυπηρετεί η ομόφωνη καταγγελία του Δ.Σ. του ICOMOS, (την παρέμβαση του οποίου αποσιωπά ο Α.Δ.) για το απαράδεκτο της ανέγερσης του νέου μουσείου Ακρόπολης του χώρου Μακρυγιάννη;

Επειδή όπως θεωρεί και ο Α.Δ. το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης αφορά όλο τον πολιτισμένο κόσμο και είναι έργο εθνικό και οικουμενικής σημασίας, πρέπει να αποφευχθεί πάση θυσία και με κάθε κόστος ο «εθνικός διασυρμός» και η «ντροπή» που μοιραία θα ακολουθήσουν με το ότι φτιάχνουμε το αρχαιολογικό μουσείο Ακρόπολης καταστρέφοντας τα αρχαία στον άμεσο περίγυρό της.

Σημείωση. Εύχομαι να μη θεωρηθώ για άλλη μια φορά ως «αντεθνικός δρων» προστατεύοντας αρχαία, όπως είχε γίνει το 1969, τότε που με ανέκρινε με αυτή την κατηγορία ο στρατιωτικός διοικητής Ηλίας Αλκ. Καπένης, παρούσα του Στ. Παττακού, επειδή το συνεχιζόμενο υπό την διεύθυνσή μου ανασκαφικό έργο στην αρχαία Ηλιδα από όπου θα περνούσε η κεντρική διώρυγα του φράγματος του Πηνειού καθυστερούσε τα εγκαίνια του έργου που θα έκανε ο δικτάτορας Γ. Παπαδόπουλος, μια ανάκριση που τελικά οδήγησε στη μετάθεσή μου στη Σπάρτη, όπου όμως ο νομάρχης Λακωνίας συνταγματάρχης Σπύλιος Βανικιώτης, πάλι παρουσία του Στ. Πατακού, με ανέκρινε με την ίδια κατηγορία επειδή, λόγω ύπαρξης αρχαίων, διέκοψα εκσκαφές αγωγού, στα βόρεια κρυστάλλινα της ακρόπολης της Σπάρτης, που επιχειρήθηκαν χωρίς άδεια και χωρίς εποπτεία.

* Ο Γ. Α. Παπαθανασόπουλος, Επίτιμος Εφορός Αρχαιοτήτων, ισόβιος εταίρος της Αρχαιολογικής Εταιρείας και τακτικό μέλος του Γερμανικού Αρχαι-

βήμα σε όλες τις απόψεις. Πριν από τρεις Κυριακές, φιλοξένησε εκτεταμένο άρθρο του καθηγητή Αρχαιολογίας και διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, του κ. Αγγελου Δελ-

Να διευκρινίσουμε ότι δύο είναι τα επιμαχα σημεία: κατά πόσο είναι επιστημονικά ορθό να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο πάνω σε αποκαλυφθέντα αρχαιολογικό χώρο. Και

γκι ανεγέρσει του νέου μουσείου. Μάλλον ξεστράτίζει τη συζήτηση η ταύτιση της θέσης και της ανέγερσης, το δίλημα ή εκεί ή πουθενά. Το ορθό και το κανονικό θα ήταν αυτή η συζήτηση να

κων λυσών ενδιαφερόμενους αλλά δεν κατέληξαν σε απόφαση. Η απόφαση για τη θέση Μακρυγιάννη είναι του υπουργείου Πολιτισμού και γι' αυτό χαρακτηρίζεται πολιτική. Α.Κ.

Του Γ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ*

Γιατί τέτοια εμμονή να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης επάνω στα αρχαία του αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη;

Θεωρώ ακατανόητη και απαράδεκτη τη συμπεριφορά των υπευθύνων που έτσι αφανίζουν τον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη ως σύνολο, διαλύοντας ή καταχώνοντας αρχαίους τοίχους και θεμελιώσεις ή σχεδιάζοντας μερική ή ολική ανάδειξη τους κάτω από κρυστάλινα δάπεδα του νέου μουσείου. Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν οι ίδιοι, είναι γνωστό ότι, κατά κανόνα, με υπερβάλλοντα ζήλο εξα-ντλούν την αυστηρότητα του νόμου στον ανίσχυρο μικροϊδιοκτήτη, οδηγώντας τον να θεωρεί κατάρη την ύπαρξη αρχαίων στο οικοπέδο του. Και αν ο αντίλογος είναι ότι και εδώ, στου Μακρυγιάννη, τα αρχαία είναι «κατάρη», η διαφορά είναι ότι εδώ, ο ιδιοκτήτης είναι το κράτος. Με δύο μέτρα και δύο σταθμά δηλαδή εφαρμόζεται ο Αρχαιολογικός Νόμος για την προστασία της Εθνικής μας Κληρονομιάς; Στον άμεσο περίγυρο της Ακρόπολης και μάλιστα σε έκταση του Δημοσίου, επιτρέπονται τα «απαγορευμένα», ενώ για παράδειγμα απαγορεύεται η ανέγερση οποιουδήποτε είδους και μεγέθους κτίσματος στην Α' Ζώνη, για παράδειγμα του Διού, με Ζώνη απόλυτης προστασίας δεκάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα γύρω από το σπήλαιο Αλεπότρυπα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, αρμόδιοι και ειδικοί που εμπλέκονται στο θέμα, παρότι έχουν πλήρη επίγνωση της σημασίας των αρχαίων του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, εν τούτοις αποδέχονται τη διάλυση ή την κατάχωση τους. Μπροστά στα μάτια μας, στο «οικόπεδο» Μακρυγιάννη ακολουθείται μία πρωτοφανής στα αρχαιολογικά χρονικά πρακτική σταδιακής καταστροφής ή κατάχωσης, δηλαδή εξαφάνισης αρχαίων, τα οποία, πρέπει να τονιστεί, δεν βρίσκονται αποσπασματικά σε οικοπέδα που δεν έχουν συνολική μεταξύ τους, όπως συμβαίνει στα οικοπέδα ιδιωτών, αλλά βρίσκονται σε ενιαία έκταση πολλών χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων.

«Συμπτώσεις αρχαιολατρίας(!) και ντροπής(;)»

Τη συνισταμένη των απόψεων για την ανέγερση του μουσείου στον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη, την εκφράζει ο κ. Α. Δελβορίας, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ* στο άρθρο του στην «Καθημερινή» της 27.10.2002, με τον βαρύγδουπο τίτλο «Συμπτώσεις αρχαιολατρίας και ντροπής. Οι λόγοι για τους οποίους ένα έργο οικουμενικής σημασίας όπως αυτό του Μουσείου Ακρόπολεως, δεν ολοκληρώνεται».

Με τη γενική παραδοχή κατά τον Α.Δ. ότι «το νέο μουσείο δεν θα έπρεπε να απέχει πολύ από την Ακρόπολη και τη γύρω αρχαιολογική ζώνη», δεν υπάρχει κανείς που να μη συμφωνεί. Αλλά τον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη δεν τον εντάσσει ο Α. Δ. στην αρχαιολογική ζώνη «γύρω από την Ακρόπολη»; Και δεν είναι αυτός ο χώρος, Α' ζώνη προστασίας της Ακρόπολης, σύμφωνα με τον αρχαιολογικό νόμο που ισχύει για όλη την επικράτεια; Ο Α.Δ. δεν γνωρίζει προφανώς ότι ο χώρος Μακρυγιάννη επεβλήθη και δεν επελέγη. Αν είχε μελετήσει τις προδιαγραφές για τον διεθνή διαγωνισμό του 1989, θα διαπίστωνε καταρχήν ότι: οι τρεις θέσεις που προτάθηκαν και οι τρεις ακατάλληλες κατά τη γνώμη μου (τη θέση Μακρυγιάννη, μάλιστα, ο πρόεδρος κρίσεως της διεθνούς επιτροπής, που όμως δεν παρευρέθη την ημέρα της κρίσεως λόγω ατυχήματος, τη θεωρεί εντελώς ακατάλληλη από όλες τις απόψεις), δεν προέκυψαν από εμπειριστική μελέτη ειδικών ή συνέδριο, όπως θα το επέβαλε η σοβαρότητα του θέματος. Στη συνέχεια, ο Α.Δ. θα αντιλαμβανόταν ότι για τον χώρο του κέντρου «Διόνυσος», επισημαίνεται στους μελετητές ότι «ο χώρος δεν έχει ερευνηθεί αρχαιολογικά, επομένως είναι πιθανή η ύπαρξη αρχαίων, γι' αυτό και δόθηκε η δέσμευση του περιορισμένου σε βάθος και έκταση υπογείου. Παράλληλα, για λόγους προστασίας του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου, (ποιου αρχαιολογικού χώρου άραγε;) το κτίριο του νέου μουσείου δεν έπρεπε να υπερβαίνει σε ύψος τους δύο ορόφους (ισόγειο και όροφος) από τη στάθμη του δρόμου». Δηλαδή, στην πραγματικότητα προτείνεται μεν ο χώρος «Διόνυσος», αλλά αποθαρρύνονται και αποτρέπονται οι υποψήφιοι μελετητές. Αντίστοιχα αποθαρρύνονται και αυτοί που θα επέλεγαν τη λύση της Κοίτης, αφού «Στον χώρο της Κοίτης υπάρχουν εμφανή λαξεύματα στο φυσικό βράχο, δρόμων, σπιτιών και άλλων κτισμάτων που μαρτυρούν τη μακρά ιστορία του χώρου. Ο μελετητής έπρεπε αυτά να τα σεβαστεί να τα αναδείξει και πιθανώς να τα εντάξει στον περιβάλλοντα χώρο του μουσείου... Λόγω της ιστορικής σημασίας του χώρου, η εκσκαφή σε βάθος για δημιουργία υπογείου, έπρεπε να είναι περιορισμένη, ενώ ως μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος δόθηκε αυτό των δύο ορόφων από τη στάθμη του περιφερειακού δρόμου».

Αντίθετα, η θέση Μακρυγιάννη κρίνεται στις προδιαγραφές ελεύθερη για δόμηση αφού «από αρχαιολογική άποψη ο χώρος θεωρήθηκε ότι έχει ερευνηθεί ανασκαφικά και επομένως δόθηκε ελεύθερος για δόμηση με μοναδική δέσμευση τη διατήρηση ενός αρχαιολογικού ευρήματος στη βορειοανατολική γωνία του τετραγώνου».

Το κτίριο του Βάιλερ και μπροστά ο αρχαιολογικός χώρος όπου θα ανεγερθεί το μουσείο.

Τόσο οι προδιαγραφές και οι όροι του Α' διεθνούς διαγωνισμού του 1989, όσο και οι μεταγενέστερες (αλλά και προγενέστερες) σχετικές αποφάσεις, για το θέμα, χαρακτηρίζονται από παλινωδίες, αλλαγές και έλλειψη συγκεκριμένης πολιτικής και στόχων. Δεν μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό δηλαδή, πώς είναι δυνατόν για την έκθεση των ιδίων ακριβώς αρχαίων να προτάθηκαν θέσεις με τόσο διαφορετικά μεγέθη έκτασης η κάθε μία. Δηλαδή 5.895 τ.μ. για τη θέση «Διόνυσος» και 25.434 τ.μ. και 24.150 τ.μ. αντίστοιχα για τις θέσεις Κοίλη και Μακρυγιάννη. Επιπλέον, με ποια κριτήρια ορίζονται τα ύψη του μουσείου στο «Διόνυσος», δύο όροφοι «για την προστασία του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου», όσο δηλαδή και στην Κοίλη, από όπου όμως το μουσείο δεν θα ήταν ορατό από την Ακρόπολη, ενώ στη θέση Μακρυγιάννη, ακριβώς κάτω από την Ακρόπολη καμιά τέτοια προδιαγραφή δεν ισχύει, αφού στον διαγωνισμό το ύψος του μουσείου δεν θα υπερέβαινε το ύψος του κτιρίου Weiler, το οποίο σημειωτέον στο τωρινό πρόγραμμα το υπερβαίνει κατά πολύ;

Δεν ισχύει, βέβαια, αυτό που ισχυρίζεται ο Α.Δ., ότι και οι τέσσερις διαγωνισμοί συνεπείσαν στην τελική επιλογή της θέσεως (Μακρυγιάννη), διότι στους δύο πρώτους (1975 και 1979) και στον τελευταίο (2000) η θέση ήταν μόνο αυτή, ενώ στον τρίτο, τον διεθνή, παρά την εξόφθαλμη προτροπή των προδιαγραφών για αποφυγή των θέσεων Κοίλη και «Διόνυσος», τα δύο τρίτα των αρχιτεκτονικών γραφείων που συμμετείχαν στο διαγωνισμό δεν ε-

τοικιοκρατούμενη και υποβαθμισμένη περιοχή» θα αναβαθμιστεί αν επιδειχθεί ο επιβεβλημένος σεβασμός στην αντιμετώπιση των αρχαιολογικών και ιστορικών αξιών που υπάρχουν στον χώρο. Η δημιουργία οργανωμένου αρχαιολογικού πάρκου, η αφαίρεση των πολυκατοικιών και η ανάδειξη του διατηρητέου κτιρίου Weiler, δηλαδή ολόκληρου του οικοδομικού τετραγώνου, θα είναι μια μεγαλειώδης παρέμβαση της Πολιτείας στον περίγυρο της Ακρόπολης και συγχρόνως μια γενναία προσφορά στους επισκέπτες του Ιερού Βράχου, αλλά και κυρίως στους Αθηναίους και τους κατοίκους της περιοχής.

Αν και πιθανόν να υπήρχε μια καλύτερη λύση για τον σταθμό του Μετρό της Ακρόπολης (από άποψη ύπαρξης αρχαίων), εν τούτοις η υποχρεωτική καταστροφή των αρχαίων που βρέθηκαν στο ανατολικό τμήμα του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποτελεί πρόκριμα για την καταστροφή του κεντρικού και του δυτικού του τμήματος, ακόμη και αν δεν διατυπώθηκε διαμαρτυρία των «ανησυχούντων».

Ο αρχαιολογικός χώρος του Μακρυγιάννη περιλαμβάνει οικοδομικά αρχαία με «σαφήνεια των περιγραμμάτων τους» και με υψηλό συγκεκριμένο «δείκτη ιστορικού ενδιαφέροντος. Επιπλέον, όμως, τα αρχαία αυτά διατηρούν και τη σαφήνεια της οικιστικής ενότητας, με δημόσια και ιδιωτικά οικοδομήματα, με δρόμους, αγωγούς κ.λπ., της οποίας ο Α.Δ. δέχεται τον επιλεκτικό κατακερματισμό: Πολλά καταστρέφονται, άλλα καταχώνονται, δηλαδή αφανίζονται και άλλα -ελάχιστα σε σχέ-

πέλεξαν το οικοπέδο Μακρυγιάννη.

Το γραφόμενο από τον Α.Δ. ότι «Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφενός η σχετική γειτνίαση της Ακρόπολεως και των μνημείων της νότιας κλιτύς, και αφετέρου η δυναμική του σχεδιαζόμενου δημόσιου οικοδομήματος για την, έστω και μελλοντική, σταδιακή αναβάθμιση της υποβαθμισμένης σήμερα πολυκατοικιοκρατούμενης περιοχής», είναι ο κομψός τρόπος για να επαναδιατυπωθούν, οι τουλάχιστον άστοχες, απόψεις που έχουν ακουστεί του τύπου: το νέο μουσείο στου Μακρυγιάννη «θα είναι αντάξιο του Παρθενώνα» ή ότι «το μουσείο θα συνομιλεί με το μνημείο». Κατά τη γνώμη μου η «πολυκα-

στη με το σύνολο- «προστατεύονται» και «αναδεικνύονται» κάτω από κρυστάλλινο δάπεδο, έχοντας ανάμεσά τους πλήθος από καταστρεπτικά υποστυλώματα που θα στηρίζουν το νέο μουσείο.

Προκειμένου, τέλος, για τα αρχαία που καταστράφηκαν στο ανατολικό τμήμα για τον σταθμό του Μετρό, το αναγραφόμενο του Α.Δ., «Κανένα όμως από τα ακίνητα ευρήματα δεν κρίθηκε διατηρητέο χωρίς αυτό να πληρεί την αρχαιολατρία των «ανησυχούντων» για τη μοίρα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, ίσως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά συμφέροντα», χρειάζεται διευκρινίσεις. Διότι δεν θα έπρεπε για έναν τόσο σοβαρό ψόγο να γίνεται λόγος έτσι γενικά και αόριστα. Ποιους αρχιτέκτονες, γνωστούς ζωγράφους, διακεκριμένους νομικούς, δημοσιογράφους κ.λπ. εννοεί; και ποιο ατομικό (και όχι δημόσιο) συμφέρον εξυπηρετεί η ομόφωνη καταγγελία του Δ.Σ. του ICOMOS, (την παρέμβαση του οποίου αποσιωπά ο Α.Δ.) για το απαράδεκτο της ανέγερσης του νέου μουσείου Ακρόπολεως του χώρου Μακρυγιάννη;

Επειδή όπως θεωρεί και ο Α.Δ. το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης αφορά όλο τον πολιτισμένο κόσμο και είναι έργο εθνικό και οικουμενικής σημασίας, πρέπει να αποφευχθεί πάση θυσία και με κάθε κόστος ο «εθνικός διασυρμός» και η «ντροπή» που μοιραία θα ακολουθήσουν με το ότι φτιάχνουμε το αρχαιολογικό μουσείο Ακρόπολεως καταστρέφοντας τα αρχαία στον άμεσο περίγυρό της.

Σημείωση. Εύχομαι να μη θεωρηθώ για άλλη μια φορά ως «αντεθνικός δρων» προστατεύοντας αρχαία, όπως είχε γίνει το 1969, τότε που με ανέκρινε με αυτή την κατηγορία ο στρατιωτικός διοικητής Ηλίας Αλκ. Καπέννης, παρούσα του Στ. Παττακού, επειδή το συνεχιζόμενο υπό την διεύθυνσή μου ανασκαφικό έργο στην αρχαία Ηλίδα από όπου θα περνούσε η κεντρική διώρυγα του φράγματος του Πηνειού καθυστέρησε τα εγκαίνια του έργου που θα έκανε ο δικτάτορας Γ. Παπαδόπουλος, μια ανάκριση που τελικά οδήγησε στη μετάθεσή μου στη Σπάρτη, όπου όμως ο νομάρχης Λακωνίας συνταγματάρχης Σπύλιος Βανικιώτης, πάλι παρουσία του Στ. Πατακού, με ανέκρινε με την ίδια κατηγορία επειδή, λόγω ύπαρξης αρχαίων, δέκοψα εκσκαφές αγωγού, στα βόρεια κρυστάλλινα της Ακρόπολης της Σπάρτης, που επιχειρήθηκαν χωρίς άδεια και χωρίς εποπτεία.

* Ο Γ. Α. Παπαθανασόπουλος, Επίτιμος Εφορός Αρχαιοτήτων, ισόβιος εταίρος της Αρχαιολογικής Εταιρείας και τακτικό μέλος του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου του Βερολίνου και τ. διευθυντής Ακρόπολεως είναι πρόεδρος της επιστημονικής Επιτροπής του Αρχαιολογικού, Μουσειακού και Ανασκαφικού, Έργου Σπηλαίων Διού.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

* Οργανισμός Ανέγερσης του Νέου Μουσείου Ακρόπολεως

1. Νέο Μουσείο Ακρόπολης. Διεθνής αρχιτεκτονικός διαγωνισμός. Υπ. Πολιτισμού Αθήνα 1991, σ. 17
2. ό.π.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΣΤΕΦΑΝΟ ΜΑΣΤΡΟΚΑΛΟ
Πλοίαρχο Ε.Ν.
ετών 70

Η σύζυγος: Ελένη. Τα παιδιά: Αθανασία και Γεώργιος, Βασιλική και Ανδρέας. Τα εγγόνια: Ιωάννης, Παναγιώτης. Οι λοιποί συγγενείς.

Την Κυριακή 17 Νοεμβρίου 2002 και ώ-

Τα τέκνα: Δημήτριος και Τζάνετ Κασίμη, Γεώργιος και Τζέννη Κασίμη. Τα εγγόνια: Αλέξανδρος, Γεώργιος, Κωνσταντίνος, Ελένη, Σοφία.

στο Φιλανθρωπικό Σωματείο «Οι Φίλοι του Παιδιού» το ποσό των 70 ευρώ.

ας το ποσό των 150 ευρώ για τους σκοπούς της Ομάδας Αγώνα.

Συμπτώσεις/αρχαιολατρίας και ντροπής

Οι λόγοι για τους οποίους ένα έργο οικουμενικής σημασίας, όπως αυτό του Μουσείου Ακροπόλεως, δεν ολοκληρώνεται

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΕΛΗΒΟΡΙΑ*

Η ιστορία του Μουσείου της Ακροπόλεως είναι πολύ παλιά και πολύ πονεμένη: Όταν το 1865 αποφασίζονταν η ανέγερσή του πάνω στον ιερό βράχο, κανείς δεν επρόκειτο να ενοχληθεί από τη γειτνίαση του Παρθενώνα και των ιερών του Διός Πολιεύς, της Ρώμης και του Αυγούστου, του Πανδίωνος. Γιατί στην Ελλάδα η αρχαιολατρία εκδηλώνεται και μάλιστα μαχητικά, σε συνδυασμό όμως πάντοτε με ομολογημένες ή ανομολόγητες προσωπικές αφορμές. Το 1874 η κατασκευή του κτιρίου είχε αποπερατωθεί και το 1886 η έκθεση των γλυπτών ήταν ολοκληρωμένη. Ωστόσο, δύο μόλις χρόνια αργότερα κρίθηκε επιβεβλημένη η επέκταση των εγκαταστάσεών του, λόγω του μεγάλου αριθμού των αρχαίων που έφεραν στο φως οι ανασκαφές, μολονότι τα κεραμικά ευρήματα, τα χάλκινα καθώς και οι επιγραφές είχαν ήδη οδεύσει προς το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, μαζί με τα ευρήματα των ανασκαφών της νότιας κλιτύς.

Το πρόβλημα της ακαταλληλότητας του πρώτου αυτού μουσείου και η ανεπάρκεια των εκθεσιακών, αποθηκευτικών και λειτουργικών του χώρων αντιμετωπίστηκε αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, από το 1946 ως το 1964, με την κατεδάφιση της προσθήκης του 1888, την επέκταση του αρχικού κτίσματος, την κατασκευή αποθηκών, γραφείων και χώρων υγιεινής στα έγκατα του βράχου και την επανέκθεση κυρίως των αρχαϊκών και κλασικών γλυπτών.

Επιλεκτική θεώρηση

Από τότε κιόλας, οι καλύτερα ενημερωμένοι πάνω στις νεότερες μουσειολογικές προδιαγραφές, οι διαφωνούντες με τον αισθητισμό της επιλεκτικής θεώρησης

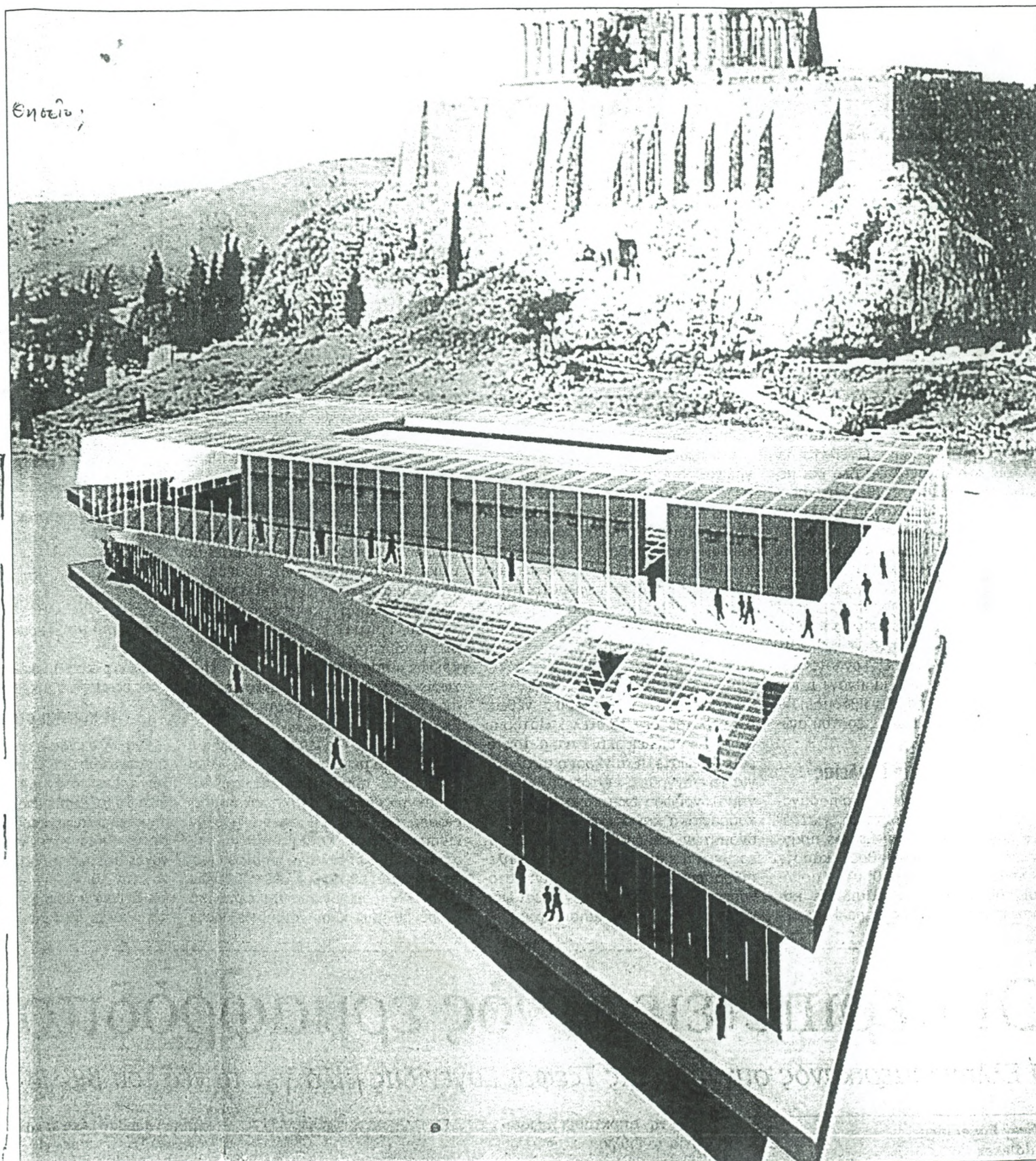
πρωτεύουσας, είναι ένα «τοπίο» που δύσκολα μπορεί να εννοηθεί ως οικοδομήσιμο οικόπεδο, ανεξάρτητα από τις ενστάσεις όσων προέβλεπαν σαν κύριο αρνητικό επιχείρημα την παρουσία αρχαιοτήτων. Η μόνη συνεπώς περιοχή που απέμενε ήταν και εξακολουθεί να είναι το τετράγωνο του οικοπέδου Μακρυγιάννη, παρά την ύπαρξη του διατηρητέου κτιρίου Weiler και των κατοικιών, οι οποίες θα έπρεπε να απαλλοτριωθούν προκειμένου να

αποκατασταθούν τα όρια της συνολικής του επιφάνειας σε ένα τμήμα της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου και στις οδούς Μητσαίων και Χατζηκρήστου.

Θα παρακάμψω τις ευθύνες που καταλογίζονται σε όσους κατά το παρελθόν επέτρεψαν την αλόγιστη οικοδόμηση της περιοχής γύρω από την Ακρόπολη, για θα θυμίσω ότι στην τελική επιλογή της θέσεως συνέπεσαν και οι τέσσερις διαγωνισμοί για την ανέγερση του νέου μουσείου.

Απ' αυτούς ο πρώτος και ο δεύτερος, το 1977 και 1979 αντίστοιχα, ήταν πανελλήνιοι, κηρύχθηκαν όμως άγονοι, γιατί οι αρχιτεκτονικές ιδέες τις οποίες πρότειναν δεν κρίθηκαν ικανοποιητικές. Ο τρίτος διαγωνισμός του 1989 ήταν διεθνής και εξελίχθηκε σε δύο φάσεις, με ελεύθερη την επιλογή της θέσεως στην πρώτη. Η πρόκριση της θέσεως Μακρυγιάννη προήχθη έτσι της απονομής, κατά τη δεύτερη φάση, του πρώτου βραβείου στην πρόταση των Ιταλών αρχιτεκτόνων Μ. Nicoletti και Λ. Passarelli. Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφ' ενός η σχετική γειτνίαση της Ακροπό-

λεως, είναι ένα «τοπίο» που δύσκολα μπορεί να εννοηθεί ως οικοδομήσιμο οικόπεδο, ανεξάρτητα από τις ενστάσεις όσων προέβλεπαν σαν κύριο αρνητικό επιχείρημα την παρουσία αρχαιοτήτων. Η μόνη συνεπώς περιοχή που απέμενε ήταν και εξακολουθεί να είναι το τετράγωνο του οικοπέδου Μακρυγιάννη, παρά την ύπαρξη του διατηρητέου κτιρίου Weiler και των κατοικιών, οι οποίες θα έπρεπε να απαλλοτριωθούν προκειμένου να αποκατασταθούν τα όρια της συνολικής του επιφάνειας σε ένα τμήμα της οδού Διονυσίου Αρεοπαγίτου και στις οδούς Μητσαίων και Χατζηκρήστου. Θα παρακάμψω τις ευθύνες που καταλογίζονται σε όσους κατά το παρελθόν επέτρεψαν την αλόγιστη οικοδόμηση της περιοχής γύρω από την Ακρόπολη, για θα θυμίσω ότι στην τελική επιλογή της θέσεως συνέπεσαν και οι τέσσερις διαγωνισμοί για την ανέγερση του νέου μουσείου. Απ' αυτούς ο πρώτος και ο δεύτερος, το 1977 και 1979 αντίστοιχα, ήταν πανελλήνιοι, κηρύχθηκαν όμως άγονοι, γιατί οι αρχιτεκτονικές ιδέες τις οποίες πρότειναν δεν κρίθηκαν ικανοποιητικές. Ο τρίτος διαγωνισμός του 1989 ήταν διεθνής και εξελίχθηκε σε δύο φάσεις, με ελεύθερη την επιλογή της θέσεως στην πρώτη. Η πρόκριση της θέσεως Μακρυγιάννη προήχθη έτσι της απονομής, κατά τη δεύτερη φάση, του πρώτου βραβείου στην πρόταση των Ιταλών αρχιτεκτόνων Μ. Nicoletti και Λ. Passarelli. Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφ' ενός η σχετική γειτνίαση της Ακροπό-

Η μακέτα του Μουσείου της Ακρόπολης, το οποίο έχει ξεσηκώσει θύελλα και στον επιστημονικό κόσμο αλλά και στους κατοίκους της περιοχής. Αριστερά μια κόρη της Ακρόπολης, 510 π.χ.

οι καλύτερα ενημερωμένοι πάνω στις νεότερες μουσειολογικές προδιαγραφές, οι διαφωνούντες με τον αισθητισμό της επιλεκτικής θεώρησης των εκθεμάτων, καθώς και οι αντιτιθέμενοι στην καταπάτηση του βράχου της

Ακροπόλεως με νεότερες κατασκευές, άρχισαν, έστω και δευλά, να υψώνουν κάποιες φωνές διαμαρτυρίας, ζητώντας την επιβεβλημένη ανέγερση ενός μεγάλου μουσειακού κέντρου, που να εκπληροί τους εντελώς σύγχρονους αρχιτεκτονικούς και μουσειολογικούς όρους για την υποδοχή των αριστουργημάτων της ελληνικής τέχνης, σε άλλον όμως χώρο.

Την ανάγκη της μεταστέγασης του μουσείου επέτειναν, κατά τη μεταδικτατορική περίοδο, οι συστηματικές εργασίες συντηρήσεως των αρχιτεκτονικών μνημείων της Ακροπόλεως, η εξονυχιστική διερεύνηση των λιθωρών στην κατάσπαρτη από σπαράγματα επιφάνεια του βράχου και η επιστημονική επανεκτίμηση των στοιβαγμένων στις παλιές αποθήκες μαρμάρων.

Μια υπεύθυνη, διεθνώς αναγνωρισμένη σωστική παρέμβαση, η οποία άλλαξε την εικόνα των αρχαίων γλυπτών, αυξάνοντας θεαματικά και τον αριθμό τους.

Η συζήτηση για την ανέγερση ενός νέου μουσείου άρχισε το 1975 και την εμπύκνωναν μια σειρά από αιτήματα, όπως η σωστή παρουσίαση των έργων, η εξασφάλιση των προϋποθέσεων που έχετε επιτακτικά πλέον η αποκατάσταση της ενότητας των γλυπτικών συνόλων, η ανασυγκρότηση των ομάδων που είχαν διασπαστεί, με τη διασπορά των ευρημάτων σε άλλους μουσειακούς οργανισμούς και αποθήκες, κυρίως όμως οι ευσώγιες προοπτικές ενός συνεχούς εμπλουτισμού με πρόσθετο υλικό, ανεξάρτητα και από την ενδεχόμενη προσθήκη των ξενιτεμένων μαρμάρων του Λονδίνου. Εξίσου αποφασιστικός παράγων υπήρξε η τρομακτική αύξηση των επισκεπτών, αλλά και η προσιτότητα του μη εκτεθειμένου υλικού, οι ευκολίες δηλαδή της προσφοράς του στην επιστημονική έρευνα. Κατά γενική μάλιστα παραδοχή, το νέο μουσείο δεν θα έπρεπε να απέχει πολύ από την Ακρόπολη και τη γύρω αρχαιολογική ζώνη.

Οι τρεις προτάσεις

Ο περιβάλλον όμως ασφυκτικός οικιστικός ιστός, υπερπληρωμένος ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, δεν παρείχε απερίοριστες δυνατότητες για την εξεύρεση μιας κατάλληλης θέσεως.

Η αναζήτηση του χώρου οδήγησε έτσι σε τρεις εναλλακτικές προτάσεις: την περιοχή που καταλαμβάνει το εστιατόριο «Διόνυσος», την αρχαία Κοίλη και το οικοπέδο Μακρυγιάννη. Από αυτές η πρώτη συγκέντρωσε τις λιγότερες προτιμήσεις, όχι μόνο γιατί η προσφερόμενη έκταση ήταν πολύ περιορισμένη για τις απαιτήσεις του νέου μουσείου, αλλά και γιατί κανείς δεν θα τολμούσε να διανοηθεί την επέκτασή της με την κατασπάραξη ενός μεγάλου μέρους από τον λόφο του Φιλοπάππου. Και η δεύτερη όμως θέση, για τους ευαισθητοποιημένους στα περιβαλλοντικά προβλήματα της

λών αρχιτεκτόνων Μ. Nicoletti και L. Passarelli. Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφ' ενός η σχετική γειτνίαση της Ακροπόλεως και των μνημείων της νότιας κλιτύς, και αφ' ετέρου η δυναμική του σχεδιαζόμενου δημόσιου οικοδομήματος για την, σταδιακή αναβάθμιση της υποβαθμισμένης σήμερα πολυκατοικιοκρατούμενης περιοχής.

Οι ανασκαφές

Προκειμένου να χρησιμοποιηθεί τελικά το οικοπέδο Μακρυγιάννη για την ανέγερση του νέου μουσείου, άρχισε ήδη από το 1980 η ανασκαφική του διερεύνηση, η οποία συνεχίστηκε το 1983-1984, το 1985-1986 και από το 1987 ως το 1990. Στο βόρειο τμήμα και επί σειρά ετών, συστηματικές ανασκαφές διεξήγε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ενώ στο ανατολικό, εκεί όπου επρόκειτο να κατασκευαστεί ο σταθμός «Ακρόπολη» του Μετρό, ερευνούσε από το 1993 ως το 1996 η Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, η οποία είχε και τη συνολική ευθύνη της εποπτείας των ανασκαφικών έργων.

Κανένα όμως από τα ακίνητα ευρήματα δεν κρίθηκε διατηρητέο, χωρίς αυτό να πλήξει την αρχαιολατρία των «ανησυχούντων» για τη μοίρα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, ίσως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά συμφέροντα. Το αντίθετο συνέβη ωστόσο με ένα μέρος από τα ευρήματα των ανασκαφών στο νότιο τμήμα του οικοπέδου, όπου μεταξύ των ετών 1997 και 2000 αποκαλύφθηκε σε ερειπώδη και συγκεχυμένη κατάσταση ένα τμήμα της αρχαίας πόλεως με οικοδομικά λείψανα χρονολογούμενα έως και το τέλος της πρωτοχριστιανικής περιόδου. Από τα λείψανα αυτά, με τη σύμφωνη γνώμη των ανασκα-

Η μακέτα του Μουσείου της Ακρόπολης, το οποίο έχει ξεσηκώσει θύελλα και στον επιστημονικό κόσμο αλλά και στους κατοίκους της περιοχής. Αριστερά μια κόρη της Ακρόπολης, 510 π.χ.

φών και του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, αποφασίστηκε να διατηρηθούν τα καλύτερα σωζόμενα ενός συγκροτήματος του 7ου αι. μ.Χ. Τα αρχαιολογικά δεδομένα του χώρου επέβαλαν όμως την ακύρωση των αποτελεσμάτων του τελευταίου αρχιτεκτονικού διαγωνισμού και την προκήρυξη ενός νέου, επίσης διεθνούς διαγωνισμού, με βασικό όρο την ένταξη των ευρημάτων στο υπό ανέγερση νέο Μουσείο Ακροπόλεως. Μια διαδικασία που ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2000 για να καταλήξει τον Δεκέμβριο του 2001 στην υπογραφή της τελικής συμβάσεως με τα αρχιτεκτονικά γραφεία των Β. Tshoumi και Μ. Φωτιάδη.

Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι τα υπόλοιπα ευρήματα του οικοπέδου Μακρυγιάννη, αξιολογημένα από τα αρμόδια όργανα της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, από επιστήμονες δηλαδή αναγνωρισμένου κύρους και ήθους, δεν εκπληρούν κατά κανένα τρόπο τους όρους των θεωρητικών αλλά και των πρακτικών προϋποθέσεων που δικαιώνουν τον χαρακτηρισμό κάθε συγκροτημένου αρχαιολογικού χώρου: κάποιο σεβαστό δηλαδή βαθμό διατήρησης των αρχαίων, τη σαφήνεια των περιγραμμάτων τους κι έναν ορισμένο δείκτη ιστορικού ενδιαφέροντος, ανάλογο τουλάχιστον με αυτόν που σημάδευε άλλα ανασκαφικά ευρήματα της πρωτεύουσας, τα τείχη της, λόγου χάριν, η εξαφάνιση των οποίων δεν προκάλεσε έναν αντίστοιχο παροξυσμό.

Για τον καθορισμό οπωσδήποτε των προϋποθέσεων της διατήρησης ή μη ενός ευρή-

ματος, σε κανένα μέρος του κόσμου δεν θα ήταν υπεύθυνοι οι ανησυχούντες περίοικοι, αλλά τα θεσμοθετημένα όργανα, τα ειδικά σώματα της πολιτείας, καθώς και κάποιες διεθνώς παγιωμένες αρχές.

Η αμφιβολία

Δεν υπάρχει επομένως καμιά απολύτως αμφιβολία ότι η όψημ αρχαιολογική ευαισθησία των περίοικων δεν σχετίζεται με τα ευρήματα των ανασκαφών, αλλά με την προάσπιση του ίδιου συμφέροντος από τις επικείμενες απαλ-

λοτριώσεις όσων ακόμη ακινήτων εμποδίζουν την πλήρη απελευθέρωση του τετραγώνου. Δεν υπάρχει καμιά απολύτως αμφιβολία ότι και στην περίπτωση του νέου Μουσείου Ακροπόλεως επαναλαμβάνεται μια ιστορία γνωστή από πολλά ανάλογα παραδείγματα, από την επί διετία, λόγου χάριν, αναστολή των

οικοδομικών εργασιών στο Μουσείο Μπενάκη ή από τις περιπέτειες που εδώ και χρόνια παρακολουθούν τη στέγαση των συλλογών του Βασιλή και της Ελίζας Γουλανδρή. *

Σε κάθε περίπτωση ο στόχος είναι αρκετά ευδιάκριτος, αν όχι προφανής: η ακύρωση μιας επικυρωμένης με την καθολική μάλιστα συναίνεση του Κοινοβουλίου απόφασης και ο διεθνής διασυρμός του τόπου. Γιατί το Μουσείο Ακροπόλεως δεν ενδιαφέρει μόνο την Ελλάδα ούτε μόνο τους ιδιοκτήτες και τους ενοικιαστές των πολυκατοικιών της οδού Χατζηχρήστου, αλλά όλον τον κόσμο. Τον πολιτισμένο βέβαια κόσμο.

* Το τελευταίο δεν είναι ειδικά υπεύθυνο

Οι υπεύθυνοι του επιτελούμενου έργου είναι έτσι υποχρεωμένοι να αναλώνονται καθημερινά, αντιμετωπίζοντας μια πρωτοφανή συστράτευση για τη ματαίωση της ανεγέρσεως του μουσείου: Όσους κατοικούν γύρω και πάνω στην περιοχή, τη «Συντονιστική Επιτροπή Φορέων και Συλλόγων», δημοσιογράφους με αταλάντευτες απόψεις και αρχιτέκτονες με αποκρυσταλλωμένες αισθητικές αρχές, περιβαλλοντολόγους που μάχονται για την προστασία των ελεύθερων χώρων και εραστές της φύσεως που αγωνίζονται για την επιβίωση του πρασίνου στην τσιμεντούπολη, γνωστούς ζωγράφους οι οποίοι τρομάζουν από τη γειτνίαση του κτιρίου με τον Παρθενώνα και θεματοφύλακες ιστορικών εταιρειών, διακεκριμένους νομικούς και παρακοιματικούς παράγοντες, τους κήσσορες της ηθικής νομιμότητας και τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης. Στην πραγματικότητα, για μια ακόμη φορά, δεν έχουμε να κάνουμε παρά με την αντιπαράθεση του ατομικού προς το δημόσιο συμφέρον. Μια αντιπαράθεση που αποσκοπεί στην καθυστέρηση με την παρεμβολή συνεχών εμποδίων, μνηύσεων και αγωγών, προσφυγών και ανακρίσεων, υπομνημάτων και αστυνομικών παρεμβάσεων, μ' έναν καταιγισμό κακόβουλων δημοσιευμάτων και με την κατασπατάληση του χρόνου όσων επωμίζονται την ευθύνη του έργου. Εκείνων δηλαδή που δεν ενδιαφέρονται τόσο για την εκπλήρωση ολυμπιακών χρονοδιαγραμμάτων, όσο για το χρέος μας σε μια παρακαταθήκη οικουμενικής σημασίας.

Ο κ. Αγγελος Δελιβοριάς είναι κλασικός αρχαιολόγος, διευθυντής του Μουσείου Μπενάκη και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ 1885

info@hestia.gr • www.hestia.gr

ΜΙΧΑΕΛ ΤΟΥΝΙΣΣΕΝ Η έννοια της απόγνωσης

Διορθώσεις στον Κίρκεγκωρ

Μετάφραση: ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η νεωτερική έννοια της «απόγνωσης» διαφέρει από την παραδόξομένη έννοια της «απελπισίας». Είναι έλλειψη γνώσης και όχι ελπίδας, είναι μια ολική αμφιβολία. Τη διαλεκτική της ανάπτυξη στην Ασθένεια προς θάνατον του Κίρκεγκωρ ανακατασκευάζει ο διάσημος φιλόσοφος Τούνισσεν.

Δημήτριος Β. Μπαλτάς Ρώσσοι Φιλόσοφοι 19ος - 20ός αιώνας

Σκοπός του βιβλίου αυτού είναι να έρδει το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό σε επαφή με τη ρωσική φιλοσοφική σκέψη των δύο προηγούμενων αιώνων. Η ρωσική φιλοσοφία είναι κατά βάθος ιστοριοσοφική, φιλοσοφία της ιστορίας και του νοήματός της, επικεντρωμένη στον άνθρωπο και στο ιστορικό του πεπρωμένο.

Σαββάλας
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

www.savalas.gr Ζωοδ. Πηγής 18 Αθήνα 106 81 Τηλ. 010.33.01.251 Fax: 010.33.06.337

Αντιπαράθεση για το Νέο Μουσείο Ακρόπολης

Συζήτηση μεταξύ αρχαιολόγων που θα έπρεπε να διεξαχθεί πριν από χρόνια με κριτήρια αμιγώς επιστημονικά

Μεταξύ αρχαιολόγων, αρχιτεκτόνων και ιστορικών συνεχίζεται έντονη, ενίοτε και με οξύτητα, η συζήτηση για τη θέση, το οικόπεδο Μακρυγιάννη, στην οποία πρόκειται να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο Ακρόπολης. Η «Κ» προσφέρει βήμα σε όλες τις απόψεις. Πριν από τρεις Κυριακές, φιλοξένησε εκτεταμένο άρθρο του καθηγητή Αρχαιολογίας και διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, του κ. Αγγέλου Δελ-

βοριά, ο οποίος είναι μέλος του Οργανισμού ανέγερσης του Μουσείου. Σήμερα, φιλοξενεί το άρθρο του αρχαιολόγου κ. Γ. Δ. Παπαθανασόπουλου που απαντά στον κ. Δελβοριά.

Να διευκρινίσουμε ότι δύο είναι τα επίμαχα σημεία: κατά πόσο είναι επιστημονικά ορθό να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο πάνω σε αποκαλυφθέντα αρχαιολογικό χώρο. Και

δεύτερο κατά πόσο αλλοιώνεται το τοπίο με ένα ογκώδες σύγχρονο οικοδόμημα δίπλα στην Ακρόπολη και στον Παρθενώνα. Κατά τα άλλα, όλοι συμφωνούν για την ανάγκη ανέγερσης του νέου Μουσείου. Μάλλον ξεστρατίζει η συζήτηση η ταύτιση της θέσης και της ανέγερσης, το δίλημμα ή εκεί ή πουθενά.

Το ορθό και το κανονικό θα ήταν αυτή η συζήτηση να

προηγηθεί της επιλογής του οικοπέδου Μακρυγιάννη και να πάρει τη μορφή διαγωνισμού ή συνεδρίου. Παλαιότερα άρχισε κάποια συζήτηση, υπήρξαν προτάσεις εναλλακτικών λύσεων ενδιαφέρουσες αλλά δεν κατέληξαν σε απόφαση. Η απόφαση για τη θέση Μακρυγιάννη είναι του υπουργείου Πολιτισμού και γι' αυτό χαρακτηρίζεται πολιτική.

Α.Κ.

Του Γ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ*

Γιατί τέτοια εμμονή να ανεγερθεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης επάνω στα αρχαία του αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη;

Θεωρώ ακατανόητη και απαράδεκτη τη συμπεριφορά των υπευθύνων που έτσι αφανίζουν τον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη ως σύνολο, διαλύοντας ή κατακώνοντας αρχαίους τοίχους και θεμελιώσεις ή σχεδιάζοντας μερικά δήθεν ανάδειξη τους κάτω από κρυστάλλινα δάπεδα του νέου μουσείου. Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν οι ίδιοι, είναι γνωστό ότι, κατά κανόνα, με υπερβάλλοντα ζήλο εξαντλούν την αυστηρότητα του νόμου στον ανίσχυρο μικροϊδιοκτητή, οδηγώντας τον να θεωρεί κατάρτα την ύπαρξη αρχαίων στο οικόπεδό του. Και αν ο αντίλογος είναι ότι και εδώ, στου Μακρυγιάννη, τα αρχαία είναι «κατάρτα», η διαφορά είναι ότι εδώ, ο ιδιοκτήτης είναι το κράτος. Με δύο μέτρα και δύο σταθμά δηλαδή εφαρμόζεται ο Αρχαιολογικός Νόμος για την προστασία της Εθνικής μας Κληρονομιάς; Στον άμεσο περίγυρο της Ακρόπολης και μάλιστα σε έκταση του Δημοσίου, επιτρέπονται τα «απαγορευμένα», ενώ για παράδειγμα απαγορεύεται η ανέγερση οποιουδήποτε είδους και μεγέθους κτίσματος στην Α' Ζώνη, για παράδειγμα του Διού, με Ζώνη απόλυτης προστασίας δεκάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα γύρω από το σπήλαιο Αλεπότρυπα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, αρμόδιοι και ειδικοί που εμπλέκονται στο θέμα, παρότι έχουν πλήρη επίγνωση της σημασίας των αρχαίων του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, εν τούτοις αποδέχονται τη διάλυση ή την κατάκωσή τους. Μπροστά στα μάτια μας, στο «οικόπεδο» Μακρυγιάννη ακολουθείται μία πρωτοφανής στα αρχαιολογικά χρονικά πρακτική σταδιακής καταστροφής ή κατάκωσης, δηλαδή εξαφάνισης αρχαίων, τα οποία, πρέπει να τονιστεί, δεν βρίσκονται αποσπασματικά σε οικόπεδα που δεν έχουν συνολική μεταξύ τους, όπως συμβαίνει στα οικόπεδα ιδιωτών, αλλά βρίσκονται σε ενιαία έκταση πολλών χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων.

«Συμπτώσεις αρχαιολατρίας(!) και ντροπής(;)»

Τη συνισταμένη των απόψεων για την ανέγερση του μουσείου στον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη, την εκφράζει ο κ. Α. Δελβοριάς, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ* στο άρθρο του στην «Καθημερινή» της 27.10.2002, με τον βαρύγδουπο τίτλο «Συμπτώσεις αρχαιολατρίας

λογικό νόμο που ισχύει για όλη την επικράτεια; Ο Α.Δ. δεν γνωρίζει προφανώς ότι ο χώρος Μακρυγιάννη επεβλήθη και δεν επελέγη. Αν είχε μελετήσει τις προδιαγραφές για τον διεθνή διαγωνισμό του 1989¹ θα διαπίστωνε καταρχήν ότι: οι τρεις θέσεις που προτάθηκαν -και οι τρεις ακατάλληλες κατά τη γνώμη μου- (τη θέση Μακρυγιάννη, μάλιστα, ο πρόεδρος κρίσεως της διεθνούς επιτροπής, που όμως δεν παρευρέθη την ημέρα της κρίσεως λόγω ατυχήματος, τη θεωρεί εντελώς ακατάλληλη από όλες τις απόψεις), δεν προέκυψαν από επιμερισμένη μελέτη ειδικών ή συνέδριο, όπως θα το επέβαλε η σοβαρότητα του θέματος. Στη συνέχεια, ο Α.Δ. θα αντιλαμβανόταν ότι για τον χώρο του κέντρου «Διόνυσος», επισημαίνεται στους μελετητές ότι «ο χώρος δεν έχει ερευνηθεί αρχαιολογικά, επομένως είναι πιθανή η ύπαρξη αρχαίων, γι' αυτό και δόθηκε η δέσμευση του περιορισμένου σε βάθος και έκταση υπογείου. Παράλληλα, για λόγους προστασίας του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου, (ποιου αρχαιολογικού χώρου άραγε); το κτίριο του νέου μουσείου δεν έπρεπε να υπερβαίνει σε ύψος τους δύο ορόφους (ισόγειο και όροφος) από τη στάθμη του δρόμου». Δηλαδή, στην πραγματικότητα προτείνεται μεν ο χώρος «Διόνυσος», αλλά αποθαρρύνονται και αποτρέπονται οι υποψήφιοι μελετητές. Αντίστοιχα αποθαρρύνονται και αυτοί που θα επέλεγαν τη λύση της Κοίτης, αφού «Στον χώρο της Κοίτης υπάρχουν εμφανή λαξεύματα στο φυσικό βράχο, δρόμων, σπιτιών και άλλων κτισμάτων που μαρτυρούν τη μακρά ιστορία του χώρου. Ο μελετητής έπρεπε αυτά να τα σεβαστεί να τα αναδείξει και πιθανώς να τα εντάξει στον περιβάλλοντα χώρο του μουσείου... Λόγω της ιστορικής σημασίας του χώρου, η εκσκαφή σε βάθος για δημιουργία υπογείου έπρεπε να εί-

Το κτίριο του Βάιλερ και μπροστά ο αρχαιολογικός χώρος όπου θα ανεγερθεί το μουσείο.

Τόσο οι προδιαγραφές και οι όροι του Α' διεθνούς διαγωνισμού του 1989, όσο και οι μεταγενέστερες (αλλά και προγενέστερες) σχετικές αποφάσεις, για το θέμα, χαρακτηρίζονται από παλινωδίες, αλλαγές και έλλειψη συγκεκριμένης πολιτικής και στόχων. Δεν μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό δηλαδή, πώς είναι δυνατόν για την έκθεση των ιδίων ακριβώς αρχαίων να προτάθηκαν θέσεις με τόσο διαφορετικά μεγέθη έκτασης η κάθε μία. Δηλαδή 5.895 τ.μ. για τη θέση «Διόνυσος» και 25.434 τ.μ. και 24.150 τ.μ. αντίστοιχα για τις θέσεις Κοίλη και Μακρυγιάννη. Επιπλέον, με ποια κριτήρια ορίζονται τα ύψη του μουσείου στο «Διόνυσος», δύο όροφοι «για την προστασία του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου», όσο δηλαδή και στην Κοίλη, από όπου όμως το μουσείο δεν θα ήταν ορατό από την Ακρόπολη, ενώ στη θέση Μακρυγιάννη, ακριβώς κάτω από την Ακρόπολη καμιά τέτοια προδιαγραφή δεν ισχύει, αφού στον διαγωνισμό το ύψος του μουσείου δεν θα υπερέβαινε το ύψος του κτιρίου Weiler, το οποίο σημειωτέον στο τωρινό πρόγραμμα το υπερβαί-

τοικιοκρατούμενη και υποβαθμισμένη περιοχή» θα αναβαθμιστεί αν επιδειχθεί ο επιβεβλημένος σεβασμός στην αντιμετώπιση των αρχαιολογικών και ιστορικών αξιών που υπάρχουν στον χώρο. Η δημιουργία οργανωμένου αρχαιολογικού πάρκου, η αφαίρεση των πολυκατοικιών και η ανάδειξη του διατηρητέου κτιρίου Weiler, δηλαδή ολόκληρου του οικοδομικού τετραγώνου, θα είναι μια μεγαλειώδης παρέμβαση της Πολιτείας στον περίγυρο της Ακρόπολης και συγχρόνως μια γενναία προσφορά στους επισκέπτες του Ιερού Βράχου, αλλά και κυρίως στους Αθηναίους και τους κατοίκους της περιοχής.

Αν και πιθανόν να υπάρχει μια καλύτερη λύση για τον σταθμό του Μετρό της Ακρόπολης (από άποψη ύπαρξης αρχαίων), εν τούτοις η υποχρεωτική καταστροφή των αρχαίων που βρέθηκαν στο ανατολικό τμήμα του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποτελεί πρόκριμα για την καταστροφή του κεντρικού και του δυτικού του τμήματος, ακόμη και αν δεν διατυπώθηκε διαμαρτυρία των «ανησυχούντων».

Αν και πιθανόν να υπάρχει μια καλύτερη λύση για τον σταθμό του Μετρό της Ακρόπολης (από άποψη ύπαρξης αρχαίων), εν τούτοις η υποχρεωτική καταστροφή των αρχαίων που βρέθηκαν στο ανατολικό τμήμα του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποτελεί πρόκριμα για την καταστροφή του κεντρικού και του δυτικού του τμήματος, ακόμη και αν δεν διατυπώθηκε διαμαρτυρία των «ανησυχούντων».

πέλεξαν το οικόπεδο Μακρυγιάννη.

Το γραφόμενο από τον Α.Δ. ότι «Υπέρ της θέσεως αυτής συνηγορούσε άλλωστε χωροταξικά αφενός η σχετική γειτνίαση της Ακρόπολης και των μνημείων της νότιας κλιτύς, και αφετέρου η δυναμική του σχεδιαζόμενου δημόσιου οικοδομήματος για την, έστω και μελλοντική, σταδιακή αναβάθμιση της υποβαθμισμένης σήμερα πολυκατοικιοκρατούμενης περιοχής», είναι ο κομψός τρόπος για να επαναδιατυπωθούν, οι τουλάχιστον άστοχες, απόψεις που έχουν ακουστεί του τύπου: το νέο μουσείο στου Μακρυγιάννη «θα είναι αντίξιο του Παρθενώνα» ή ότι «το μουσείο θα συνομιλεί με το μνημείο». Κατά τη γνώμη μου η «πολυκα-

ση με το σύνολο- «προστατεύονται» και «αναδεικνύονται» κάτω από κρυστάλλινο δάπεδο, έχοντας ανάμεσά τους πλήθος από καταστρεπτικά υποστυλώματα που θα στηρίζουν το νέο μουσείο.

Προκειμένου, τέλος, για τα αρχαία που καταστράφηκαν στο ανατολικό τμήμα για τον σταθμό του Μετρό, το αναγραφόμενο του Α.Δ., «Κάνενα όμως από τα ακίνητα ευρήματα δεν κρίθηκε διατηρητέο χωρίς αυτό να πλήξει την αρχαιολατρεία των «ανησυχούντων» για τη μοίρα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, ίσως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά συμφέροντα», χρειάζεται διευκρινίσεις. Διότι δεν θα έπρεπε για έναν τόσο σοβαρό ψόγο να γίνεται λόγος έτσι γενικά και αόριστα. Ποιους αρχιτέκτονες, γνωστούς ζωγράφους, διακεκριμένους νομικούς, δημοσιογράφους κ.λπ. εννοεί; και ποιο ατομικό (και όχι δημόσιο) συμφέρον εξυπηρετεί η ομόφωνη καταγγελία του Δ.Σ. του ICOMOS, (την παρέμβαση του οποίου αποσιωπά ο Α.Δ.) για το απαράδεκτο της ανέγερσης του νέου μουσείου Ακρόπολης του χώρου Μακρυγιάννη;

Επειδή όπως θεωρεί και ο Α.Δ. το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης αφορά όλο τον πολιτισμένο κόσμο και είναι έργο εθνικό και οικουμενικής σημασίας, πρέπει να αποφευχθεί πάση θυσία και με κάθε κόστος ο «εθνικός διασυρμός» και η «ντροπή» που μοιραία θα ακολουθήσουν με το ότι φτιάχνουμε τα αρχαιολογικά μουσεία Ακρόπολης καταστρέφοντας τα αρχαία στον άμεσο περίγυρό της.

Σημείωση. Εύχομαι να μη θεωρηθώ για άλλη μια φορά ως «αντεθνικός δρων» προστατεύοντας αρχαία, όπως είχε γίνει το 1969, τότε που με ανέκρινε με αυτή την κατηγορία ο στρατιωτικός διοικητής Ηλίας Αλκ. Καπένης, παρουσία του Στ. Παττακού, επειδή το συνεχιζόμενο υπό την διεύθυνσή μου ανασκαφικό έργο στην αρχαία Ηλιδα από όπου θα περνούσε η κεντρική διώρυγα του φράγματος του Πηνειού καθυστερούσε τα εγκαίνια του έργου που θα έκανε ο δικτάτορας Γ. Παπαδόπουλος, μια ανάκριση που τελικά οδήγησε στη μετάθεσή μου στη Σπάρτη, όπου όμως ο νομάρχης Λακωνίας συνταγματάρχης Σπύλιος Βανικιώτης, πάλι παρουσία του Στ. Παττακού, με ανέκρινε με την ίδια κατηγορία επειδή, λόγω ύπαρξης αρχαίων, διέκοψα εκσκαφές αγωγού, στα βόρεια κρυσπεδα της ακρόπολης της Σπάρτης, που επιχειρήθηκαν χωρίς άδεια και χωρίς εποπτεία.

* Ο Γ. Α. Παπαθανασόπουλος, Επίτιμος Εφορός Αρχαιοτήτων, ισόβιος εταίρος της Αρχαιολογικής Εταιρείας και τακτικό μέλος του Γερμανικού Αρχαι-

προσέλαβε το νέο μουσείο. Η «α-
βήμα σε όλες τις απόψεις. Πριν από τρεις Κυριακές, φιλο-
ξένησε εκτεταμένο άρθρο του καθηγητή Αρχαιολογίας και
διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, του κ. Αγγελου Δελ-

Να διευκρινίσουμε ότι δύο είναι τα επίμαχα σημεία: κα-
τά πόσο είναι επιστημονικά ορθό να ανεγερθεί το Νέο
Μουσείο πάνω σε αποκαλυφθέντα αρχαιολογικό χώρο. Και

την ανεγερση ενδιαφεροντας αλλά δεν κατέληξαν σε απόφα-
ση. Η απόφαση για τη θέση Μακρυγιάννη είναι του υπουρ-
γείου Πολιτισμού και γι' αυτό χαρακτηρίζεται πολιτική.
Α.Κ.

Του Γ. Α. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ*

Γιατί τέτοια εμμονή να ανεγερθεί το Νέο Μου-
σείο της Ακρόπολης επάνω στα αρχαία του
αρχαιολογικού χώρου του Μακρυγιάννη;

Θεωρώ ακατανόητη και απαράδεκτη τη συ-
μπεριφορά των υπευθύνων που έτσι αφανί-
ζουν τον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη ως
σύνολο, διαλύοντας ή καταχώνοντας αρχαι-
ους τοίχους και θεμελιώσεις ή σχεδιάζοντας
μερική δόμηση ανάδειξη τους κάτω από κρυ-
στάλινα δάπεδα του νέου μουσείου. Πολύ πε-
ρισσότερο μάλιστα όταν οι ίδιοι, είναι γνωστό
ότι, κατά κανόνα, με υπερβάλλοντα ζήλο εξα-
ντλούν την αυστηρότητα του νόμου στον ανί-
σχυρο μικροϊδιοκτήτη, οδηγώντας τον να θεω-
ρεί κατάρτη την ύπαρξη αρχαίων στο οικοπέ-
δο του. Και αν ο αντίλογος είναι ότι και εδώ,
στο Μακρυγιάννη, τα αρχαία είναι «κατάρτη»,
η διαφορά είναι ότι εδώ, ο ιδιοκτήτης είναι το
κράτος. Με δύο μέτρα και δύο σταθμά δηλαδή
εφαρμόζεται ο Αρχαιολογικός Νόμος για την
προστασία της Εθνικής μας Κληρονομιάς;
Στον άμεσο περίγυρο της Ακρόπολης και μά-
λιστα σε έκταση του Δημοσίου, επιτρέπονται
τα «απαγορευμένα», ενώ για παράδειγμα απα-
γορεύεται η ανέγερση οποιουδήποτε είδους
και μεγέθους κτίσματος στην Α' Ζώνη, για πα-
ράδειγμα του Διού, με Ζώνη απόλυτης προ-
στασίας δεκάδες χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα
γύρω από το σπήλαιο Αλεπότρυπα.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ οι περισσότεροι,
αν όχι όλοι, αρμόδιοι και ειδικοί που εμπλέκο-
νται στο θέμα, παρότι έχουν πλήρη επίγνωση
της σημασίας των αρχαίων του αρχαιολογικού
χώρου Μακρυγιάννη, εν τούτοις αποδέχονται
τη διάλυση ή την κατάχωση τους. Μπροστά
στα μάτια μας, στο «οικόπεδο» Μακρυγιάννη α-
κολουθείται μία πρωτοφανής στα αρχαιολογι-
κά χρονικά πρακτική σταδιακής καταστροφής
ή κατάχωσης, δηλαδή εξαφάνισης αρχαίων, τα
οποία, πρέπει να τονιστεί, δεν βρίσκονται απο-
σπασματικά σε οικοπέδα που δεν έχουν συνο-
χή μεταξύ τους, όπως συμβαίνει στα οικοπέδα
ιδιωτών, αλλά βρίσκονται σε ενιαία έκταση
πολλών χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων.

«Συμπτώσεις αρχαιολατρίας(!) και ντροπής(;)»

Τη συνιστάμενη των απόψεων για την ανε-
γερση του μουσείου στον αρχαιολογικό χώρο
Μακρυγιάννη, την εκφράζει ο κ. Α. Δελβο-
ριάς, μέλος του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ* στο άρθρο
του στην «Καθημερινή» της 27.10.2002, με τον
βαρύγδουπο τίτλο «Συμπτώσεις αρχαιολατρίας
και ντροπής. Οι λόγοι για τους οποίους ένα έρ-
γο οικουμενικής σημασίας όπως αυτό του
Μουσείου Ακρόπολης, δεν ολοκληρώνεται».

Με τη γενική παραδοχή κατά τον Α.Δ. ότι
«το νέο μουσείο δεν θα έπρεπε να απέχει πο-
λύ από την Ακρόπολη και τη γύρω αρχαιολο-
γική ζώνη», δεν υπάρχει κανείς που να μη
συμφωνεί. Αλλά τον αρχαιολογικό χώρο Μα-
κρυγιάννη δεν τον εντάσσει ο Α. Δ. στην α-
ρχαιολογική ζώνη «γύρω από την Ακρόπολη»;
Και δεν είναι αυτός ο χώρος, Α' ζώνη προστα-
σίας της Ακρόπολης, σύμφωνα με τον αρχαιολο-
γικό νόμο που ισχύει

για όλη την επικράτεια;
Ο Α.Δ. δεν γνωρίζει
προφανώς ότι ο χώρος
Μακρυγιάννη επεβλή-
θη και δεν επελέγη. Αν
είχε μελετήσει τις προ-
διαγραφές για τον διε-
θνή διαγωνισμό του
1989* θα διαπίστωνε
καταρχήν ότι: οι τρεις
θέσεις που προτάθηκαν
και οι τρεις ακατάλλη-
λες κατά τη γνώμη μου-
(τη θέση Μακρυγιάννη,
μάλιστα, ο πρόεδρος
κρίσεως της διεθνούς ε-
πιστημονικής επιτρο-
πής, που όμως δεν πα-
ρευρέθη την ημέρα της
κρίσεως λόγω ατυχήμα-
τος, τη θεωρεί εντελώς
ακατάλληλη από όλες
τις απόψεις), δεν προέ-
κυψαν από εμπειριστα-
τωμένη μελέτη ειδικών
ή συνέδριο, όπως θα το
επέβαλε η σοβαρότητα
του θέματος. Στη συνέ-
χεια, ο Α.Δ. θα αντιλαμ-
βανόταν ότι για τον χώ-
ρο του κέντρου «Διόνυ-
σος», επισημαίνεται στους μελετητές ότι «ο
χώρος δεν έχει ερευνηθεί αρχαιολογικά, επο-
μένως είναι πιθανή η ύπαρξη αρχαίων, γι' αυ-
τό και δόθηκε η δέσμευση του περιορισμένου
σε βάθος και έκταση υπογείου. Παράλληλα,
για λόγους προστασίας του φυσικού τοπίου
και του αρχαιολογικού χώρου, (ποιου αρχαιολο-
γικού χώρου άραγε;) το κτίριο του νέου μου-
σείου δεν έπρεπε να υπερβαίνει σε ύψος τους
δύο ορόφους (ισόγειο και όροφος) από τη
στάθμη του δρόμου». Δηλαδή, στην πραγματι-
κότητα προτείνεται μεν ο χώρος «Διόνυσος»,
αλλά αποθαρρύνονται και αποτρέπονται οι υ-
ποψήφιοι μελετητές. Αντίστοιχα αποθαρρύνο-
νται και αυτοί που θα επέλεγαν τη λύση της
Κοίτης, αφού «Στον χώρο της Κοίτης υπάρ-
χουν εμφανή λαξεύματα στο φυσικό βράχο,
δρόμων, σπιτιών και άλλων κτισμάτων που
μαρτυρούν τη μακρά ιστορία του χώρου. Ο μελετητής
έπρεπε αυτά να τα σεβαστεί να τα αναδείξει και
πιθανώς να τα εντάξει στον περιβάλλοντα χώρο
του μουσείου... Λόγω της ιστορικής σημασίας του
χώρου, η εκσκαφή σε βάθος για δημιουργία υπο-
γείου, έπρεπε να είναι περιορισμένη, ενώ ως μέ-
γιστο επιτρεπόμενο ύψος δόθηκε αυτό των δύο
ορόφων από τη στάθμη του περιφερειακού δρόμου».

Αντίθετα, η θέση Μακρυγιάννη κρίνεται
στις προδιαγραφές ελεύθερη για δόμηση α-
φού «από αρχαιολογική άποψη ο χώρος θεω-
ρήθηκε ότι έχει ερευνηθεί ανασκαφικά και ε-
πομένως δόθηκε ελεύθερος για δόμηση με μο-
ναδική δέσμευση τη διατήρηση ενός αρχαιολο-
γικού ευρήματος στη βορειοανατολική γω-
νία του τετραγώνου».

Το κτίριο του Βάιλερ και μπροστά ο αρχαιολογικός χώρος όπου θα ανεγερθεί το μουσείο.

Τόσο οι προδιαγραφές και οι όροι του Α' διε-
θνούς διαγωνισμού του 1989, όσο και οι μετα-
γενέστερες (αλλά και προγενέστερες) σχετι-
κές αποφάσεις, για το θέμα, χαρακτηρίζονται
από παλινωδίες, αλλαγές και έλλειψη συγκε-
κριμένης πολιτικής και στόχων. Δεν μπορεί να
γίνει εύκολα κατανοητό δηλαδή, πώς είναι δυ-
σινάτο για την έκθεση των ιδίων ακριβώς α-
ρχαίων να προτάθηκαν θέσεις με τόσο διαφο-
ρετικά μεγέθη έκτασης η κάθε μία. Δηλαδή
5.895 τ.μ. για τη θέση «Διόνυσος» και 25.434
τ.μ. και 24.150 τ.μ. αντίστοιχα για τις θέσεις
Κοίλη και Μακρυγιάννη. Επιπλέον, με ποια
κριτήρια ορίζονται τα ύψη του μουσείου στο
«Διόνυσος», δύο όροφοι «για την προστασία
του φυσικού τοπίου και του αρχαιολογικού
χώρου», όσο δηλαδή και στην Κοίλη, από ό-
που όμως το μουσείο δεν θα ήταν ορατό από
την Ακρόπολη, ενώ στη θέση Μακρυγιάννη,
ακριβώς κάτω από την Ακρόπολη καμιά τέ-
τοια προδιαγραφή δεν ισχύει, αφού στον δια-
γωνισμό το ύψος του μουσείου δεν θα υπερέ-
βαινε το ύψος του κτιρίου Weiler, το οποίο ση-
μειώτεον στο τωρινό πρόγραμμα το υπερβαί-
νει κατά πολύ;

Δεν ισχύει, βέβαια, αυτό που ισχυρίζεται ο
Α.Δ., ότι και οι τέσσερις διαγωνισμοί συνέπε-
σαν στην τελική επιλογή της θέσεως (Μακρυ-
γιάννη), διότι στους δύο πρώτους (1975 και
1979) και στον τελευταίο (2000) η θέση ήταν
μόνο αυτή, ενώ στον τρίτο, τον διεθνή, παρά
την εξόφθαλμη προτίμηση των προδιαγραφών
για αποφυγή των θέσεων Κοίλη και «Διόνυ-
σος», τα δύο τρίτα των αρχιτεκτονικών γρα-
φείων που συμμετείχαν στο διαγωνισμό δεν ε-

τοικιοκρατούμενη και υποβαθμισμένη περιο-
χή» θα αναβαθμιστεί αν επιδειχθεί ο επιβε-
βλημένος σεβασμός στην αντιμετώπιση των
αρχαιολογικών και ιστορικών αξιών που υ-
πάρχουν στον χώρο. Η δημιουργία οργανωμέ-
νου αρχαιολογικού πάρκου, η αφαίρεση των
πολυκατοικιών και η ανάδειξη του διατηρητέ-
ου κτιρίου Weiler, δηλαδή ολόκληρου του οι-
κοδομικού τετραγώνου, θα είναι μια μεγαλει-
ώδης παρέμβαση της Πολιτείας στον περίγυ-
ρο της Ακρόπολης και συγχρόνως μια γενναία
προσφορά στους επισκέπτες του Ιερού Βρά-
χου, αλλά και κυρίως στους Αθηναίους και
τους κατοίκους της περιοχής.

Αν και πιθανόν να υπήρχε μια καλύτερη λύ-
ση για τον σταθμό του Μετρό της Ακρόπολης
(από άποψη ύπαρξης αρχαίων), εν τούτοις η υ-
ποκρεωτική καταστροφή των αρχαίων που
βρέθηκαν στο ανατολικό τμήμα του αρχαιολο-
γικού χώρου Μακρυγιάννη, σε καμιά περίπτω-
ση δεν μπορεί να αποτελεί πρόκριμα για την
καταστροφή του κεντρικού και του δυτικού
του τμήματος, ακόμη και αν δεν διατυπώθηκε
διαμαρτυρία των «ανησυχούντων».

Ο αρχαιολογικός χώρος του Μακρυγιάννη
περιλαμβάνει οικοδομικά αρχαία με «σαφή-
νεια των περιγραμμάτων τους» και με υψηλό
συγκεκριμένο «δείκτη ιστορικού ενδιαφέρον-
τος. Επιπλέον, όμως, τα αρχαία αυτά διατη-
ρούν και τη σαφήνεια της οικιστικής ενότη-
τας, με δημόσια και ιδιωτικά οικοδομήματα,
με δρόμους, αγωγούς κ.λπ., της οποίας ο Α.Δ.
δέχεται τον επιλεκτικό κατακερματισμό: Πο-
λά καταστρέφονται, άλλα καταχώνονται, δη-
λαδή αφανίζονται και άλλα -ελάχιστα σε σχέ-

πέλεξαν το οικοπέδο
Μακρυγιάννη.

Το γραφόμενο από
τον Α.Δ. ότι «Υπέρ της
θέσεως αυτής συνηγο-
ρούσε άλλωστε χωρο-
ταξικά αφενός η σχετι-
κή γειτνίαση της
Ακρόπολης και των
μνημείων της νότιας
κλιτύς, και αφετέρου
η δυναμική του σχε-
διαζόμενου δημόσιου
οικοδομήματος για
την, έστω και μελλο-
ντική, σταδιακή ανα-
βάθμιση της υποβαθ-
μισμένης σήμερα πο-
λυκατοικιοκρατούμε-
νης περιοχής», είναι ο
κομψός τρόπος για να
επαναδιατυπωθούν, οι
τουλάχιστον άστοχες,
απόψεις που έχουν α-
κουστεί του τύπου: το
νέο μουσείο στο Μα-
κρυγιάννη «θα είναι α-
ντάξιο του Παρθενώ-
να» ή ότι «το μουσείο
θα συνομιλεί με το
μνημείο». Κατά τη
γνώμη μου η «πολυκα-

ση με το σύνολο- «προστατεύονται» και «α-
ναδεικνύονται» κάτω από κρυστάλλινο δάπε-
δο, έχοντας ανάμεσά τους πλήθος από κατα-
στρεπτικά υποστυλώματα που θα στηρίζουν
το νέο μουσείο.

Προκειμένου, τέλος, για τα αρχαία που κα-
ταστράφηκαν στο ανατολικό τμήμα για τον
σταθμό του Μετρό, το αναγραφόμενο του
Α.Δ., «Κανένα όμως από τα ακίνητα ευρήματα
δεν κρίθηκε διατηρητέο χωρίς αυτό να πληρεί
την αρχαιολατρία των «ανησυχούντων» για
τη μοίρα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, ι-
σως επειδή δεν έθιγε άμεσα κάποια ζωτικά
συμφέροντα», χρειάζεται διευκρινίσεις. Διότι
δεν θα έπρεπε για έναν τόσο σοβαρό ψόγο να
γίνεται λόγος έτσι γενικά και αόριστα. Ποιους
αρχιτέκτονες, γνωστούς ζωγράφους, διακεκρι-
μένους νομικούς, δημοσιογράφους κ.λπ. εννοεί;
και ποιο ατομικό (και όχι δημόσιο) συμφέ-
ρον εξυπηρετεί η ομόφωνη καταγγελία του
Δ.Σ. του ICOMOS, (την παρέμβαση του οποίου
αποσιωπά ο Α.Δ.) για το απαράδεκτο της ανέ-
γερσης του νέου μουσείου Ακρόπολης του
χώρου Μακρυγιάννη;

Επειδή όπως θεωρεί και ο Α.Δ. το Νέο Μου-
σείο της Ακρόπολης αφορά όλο τον πολιτι-
σμένο κόσμο και είναι έργο εθνικό και οικου-
μενικής σημασίας, πρέπει να αποφευχθεί πά-
ση θυσία και με κάθε κόστος ο «εθνικός δια-
συρμός» και η «ντροπή» που μοιραία θα ακο-
κλουθήσουν με το ότι φτιάχνουμε το αρχαιολο-
γικό μουσείο Ακρόπολης καταστρέφοντας
τα αρχαία στον άμεσο περίγυρό της.

Σημείωση. Εύχομαι να μη θεωρηθώ για άλλη
μία φορά ως «αντεθνικός δρων» προστατεύο-
ντας αρχαία, όπως είχε γίνει το 1969, τότε που
με ανέκρινε με αυτή την κατηγορία ο στρα-
τιωτικός διοικητής Ηλίας Αλκ. Καπένης, πα-
ρουσία του Στ. Παττακού, επειδή το συνεχιζό-
μενο υπό την διεύθυνσή μου ανασκαφικό έργο
στην αρχαία Ηλίδα από όπου θα περνούσε η
κεντρική διώρυγα του φράγματος του Πηνειού
καθυστερούσε τα εγκαίνια του έργου που θα έ-
κανε ο δικτάτορας Γ. Παπαδόπουλος, μια ανά-
κριση που τελικά οδήγησε στη μετάθεσή μου
στη Σπάρτη, όπου όμως ο νομάρχης Λακωνίας
συνταγματάρχης Σπύλιος Βανικιώτης, πάλι
παρουσία του Στ. Πατακού, με ανέκρινε με την
ίδια κατηγορία επειδή, λόγω ύπαρξης αρχαίων,
δέκοψα εκσκαφές αγωγού, στα βόρεια κρά-
σπεδα της ακρόπολης της Σπάρτης, που επι-
χειρήθηκαν χωρίς άδεια και χωρίς εποπτεία.

* Ο Γ. Α. Παπαθανασόπουλος, Επίτιμος Εφορός
Αρχαιοτήτων, ισόβιος εταίρος της Αρχαιολογικής
Εταιρείας και τακτικό μέλος του Γερμανικού Αρχαι-
ολογικού Ινστιτούτου του Βερολίνου και τ. διευθυ-
ντής Ακρόπολης είναι πρόεδρος της επιστημονι-
κής Επιτροπής του Αρχαιολογικού, Μουσειακού
και Ανασκαφικού, Έργου Σπηλαίων Διού.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

* Οργανισμός Ανέγερσης του Νέου Μουσείου
Ακρόπολης

1. Νέο Μουσείο Ακρόπολης. Διεθνής αρχιτεκτονικός
διαγωνισμός. Υπ. Πολιτισμού Αθήνα 1991, σ. 17
2. ό.π.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΣΤΕΦΑΝΟ ΜΑΣΤΡΟΚΑΛΟ
Πλοίαρχο Ε.Ν.
ετών 70

Η σύζυγος: Ελένη. Τα παιδιά: Αθανασία
και Γεώργιος, Βασιλική και Ανδρέας. Τα εγ-
γόνια: Ιωάννης, Παναγιώτης, Γιάννης και

Την Κυριακή 17 Νοεμβρίου 2002 και ώ-

Τα τέκνα: Δημήτριος και Τζάνη Κοσίμη, Γε-
ώργιος και Τζένη Κοσίμη. Τα εγγόνια: Οι α-

στο Φιλανθρωπικό Σωματείο «Οι Φίλοι του
Παιδιού» το ποσό των 70 ευρώ.

ας το ποσό των 150 ευρώ για τους σκο-
πούς της Ομάδας Αγιάου.

Σύμπνοια για το νέο Μουσείο

Ενωμένο το ΚΑΣ επαναβεβαιώνει την εμπιστοσύνη του ως προς τη θέση, στου Μακρυγιάννη

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

ΚΑΣ Λίγο πριν από τη δημοσίευση της απόφασης του ΣτΕ για τη νομιμότητα της προμελέτης του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, οι υπηρεσίες του υπουργείου Πολιτισμού δηλώνουν ότι βρισκόμαστε «στην τελευταία φάση πριν από τη δημοσίευση του έργου». Με αφορμή την εξέταση δύο μελετών που αφορούν τη μείωση του αριθμού των υποστυλμάτων και τα σημεία τοποθέτησής τους, ώστε να προχωρήσει η κατασκευή του έργου, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο προχθές το βράδυ ενωμένο, στην ουσία επαναβεβαίωσε την εμπιστοσύνη του ως προς τη θέση επιλογής του οικοπέδου Μακρυγιάννη. Μια μορφή απολογισμού έκαναν τα μέλη και συμφώνησαν, ακόμη και οι πιο δύσκο-

λοι, όπως ο καθηγητής κ. Χ. Μπούρας, ότι δεν γίνεται καμία ουσιαστική ζημιά στις αρχαιότητες, «ότι η λύση που καταλήγουμε είναι η βέλτιστη» (Β. Λαμπρινουδάκης), ότι «είναι ο καταλληλότερος χώρος» (Δ. Κωνσταντίνος). Ικανοποιητική κρίθηκε και η γειτνίαση του νέου Μουσείου με τον Ιερό Βράχο που για άλλους θεωρείται ανατριχιαστική επιλογή. «Αν είχαμε ένα βιομηχανικό στέγαστρο θα 'ταν άσχημη η εικόνα», υποστήριξε ο κ. Μπούρας, ενώ άλλο μέλος του Συμβουλίου συμπλήρωσε ότι κάτι τέτοιο θα απαιτούσε και περισσότερα υποστυλώματα.

Ανάδειξη αρχαίων

Κατάφεραν, είπαν, να πετύχουν το μέγιστο αποτέλεσμα ως προς την ανάδειξη των αρχαίων που θα 'ναι ορατά και επισκέψιμα. Αρχικά η προηγούμενη μελέτη προέβλεπε 55 υποστυλώματα σε έκταση που αφορά το κυρίως μουσείο, τα οποία τελικά μειώθηκαν σε

43. Θα υπάρχουν ακόμη 12 υποστυλώματα στο προστέγαστρο του μουσείου, και στην προχθεσινή συνεδρίαση αποφάσισαν για 13 ακόμη, για τη δημιουργία των οποίων πρέπει να απομακρυνθούν κάποιες αρχαιότητες. Υπολογίστηκαν να τοποθετηθούν 13, ώστε να απομακρυνση των αρχαίων (τμήματα ρωμαϊκού οχετού, θραύσματα κεραμών από οχετό ρωμαϊκής περιόδου, θεμέλιο μικρού τμήματος, τμήμα κτιστής παραστάδας θύρας, τμήμα θεμελίου τοίχου, ανατολικό τμήμα ρωμαϊκής οικίας κ.ά.) να μην επιφέρει βλάβη στο σύνολο της ανασκαφής.

Σε συνολική έκταση 3.200 μ. αφαιρούνται στην ουσία 70 τ.μ. για όλα τα υποστυλώματα, ενώ τα 13 που αποφάσισαν προχθές, αντιστοιχούν σε έκταση 5,6 τ.μ. της ανασκαφής.

Προσωρινή επίκωση

Για να γίνουν όλα αυτά απαιτείται προσωρινή επίκωση της ανασκαφής.

Η περιοχή λοιπόν που την αφορά θα σκεπαστεί με χώμα και θα αποκαλυφθεί εκ νέου, αφού γίνει με ένα ειδικό δοκιμασμένο, όπως είπαν, τρόπο που περιλαμβάνει και τη χρήση γεωφασμάτων.

Πάντως για τον κ. Δ. Παντερμαλή, πρόεδρο του Οργανισμού Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης «τα αποτελέσματα είναι κάτι παραπάνω από ικανοποιητικά». Για την καλύτερη διεξαγωγή της ανασκαφής, υπογράμμισε, μετακινήθηκε κατά 2 μ. το κτιριακό συγκρότημα: «προτιμήσαμε να έχουμε εκεί τη δυσκολία παρά στις αρχαιότητες».

Το κυριότερο για εκείνον είναι ότι η ανασκαφή πια γίνεται κατανοητή και ευχάριστη, ότι αναδεικνύονται σημαντικές ενότητες και η στέγασή της δεν δίνει την εντύπωση του υπογείου. Επανέλαβε τα της χρήσης του γυαλιού, ότι δεν υπάρχει φόβος θερμικής ενέργειας «έγιναν σχετικές δο-

κιμές- και τα περί φυσικού και τεχνητού φωτισμού».

Αργότερα εξήγησε στους δημοσιογράφους ότι μπαίνοντας ο επισκέπτης από τη Διονυσίου Αρεοπαγίτου, θα έχει δύο επιλογές. Μια σύντομη επισκέψη για τους βιαστικούς, η οποία θα αρχίζει από μια μετέωρη γέφυρα και μια άλλη διαδρομή, για εκείνους που διαθέτουν περισσότερο χρόνο.

Πάντως, ανάμεσα σε αυτά που θα θαυμάζει ο επισκέπτης στην ανασκαφή, είναι ένα μεγάλο αψιδωτό κτίριο του 7ου αι. μ.Χ., ένα άλλο κτίριο της ίδιας εποχής με λουτρό, τρεις παλαιοχριστιανικές οικίες εκ των οποίων η μία έχει ωραίο αίθριο και ένα υστερωμαϊκό λουτρό. Ακόμη μια βυζαντινή δεξαμενή με νερό κ.ά. Εκεί ο επισκέπτης θα μπορεί να δει και ορισμένα από τα κινητά ευρήματα της ανασκαφής, τα οποία θα εκτίθενται όπως γλυπτά και αγγεία από τους βυζαντινούς μέχρι τους κλασικούς χρόνους.

Σειρά εκδηλώσεων για τον Κ. Παλαμά

ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Με στόχο να ξεπεραστούν τα

στερεότυπα που «καθλώνουν τον Κωστή Παλαμά στο επίπεδο και στο μέγεθος του "σχολικού ποιητή"» (σύμφωνα με τα λόγια του ίδιου του υπουργού Πολιτισμού Ευάγγελου Βενιζέλου), ανακοινώθηκε χθες το πρόγραμμα των τριημερικών εκδηλώσεων για τον Έλληνα ποιητή, με αφορμή τη συμπλήρωση, φέτος, 60 χρόνων από το θάνατό του. Η πρωτοβουλία ανήκει στο Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, το οποίο συνέστησε γι' αυτόν ακριβώς το σκοπό οργανωτική επιτροπή, με πρόεδρο την καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, η οποία συνοψίζοντας τη φιλοδοξία των διοργανωτών τόνισε ότι επιθυμία της Επιτροπής είναι να απαλλάξει την παλαμική δημιουργία «από τη μονόπλευρη συσχέτισή της με τη μεγαλογορία, τον βερμπάλισμό, τα μεγάλα οράματα, τις μεγάλες συνθέσεις του όπως είναι ο "Δωδεκάλογος" και η "Φλογέρα"· όχι ότι δεν υπάρχει και αυτή η πλευρά, αλλά σίγουρα δεν είναι η μοναδική».

Από το Μεσολόγγι

Η αρχή θα δοθεί τον Σεπτέμβριο στο Μεσολόγγι (η πόλη στην οποία ανδρώθηκε ο Παλαμάς) μ' ένα διήμερο εκδηλώσεων. Το βράδυ της 27ης Σεπτεμβρίου θα γίνει στη μικρή χερσόνησο της λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου η κεντρική εκδήλωση, η οποία θα αρχίσει με μια σύντομη ομιλία από τον αν. καθηγητή Νεοελληνικής Φιλολογίας Ξενοφώντα Κοκόλη. Στη συνέχεια, καλεσμένοι του Δήμου και της Επιτροπής, αλλά και απλοί κάτοικοι της πόλης, θα διαβάσουν επιλεγμένα ποιήματα του Παλαμά. Θα ακουστεί, επίσης, ηχητικό ντοκουμέντο με ηχογραφημένες απαγγελίες ποιημάτων από τον ίδιο τον ποιητή. Η βραδιά θα κλείσει με το συγκρότημα κρουστών «Κρόταλα» και συ-

ναυλία, με τη συμμετοχή ντόπιων μουσικών.

Θα ακολουθήσει η Αθήνα, και συγκεκριμένα το αμφιθέατρο του υπουργείου Πολιτισμού, όπου κάθε Δευτέρα, από τις 3 Νοεμβρίου έως την 1η Δεκεμβρίου, έχει προγραμματιστεί σειρά συζητήσεων στοργυλής τραπέζης για το βίο και το έργο του Κωστή Παλαμά. Ο στόχος είναι να ανικνευθούν άγνωστες όψεις του πολύπλευρου έργου του ποιητή (π.χ. Ο λυρικός Παλαμάς, Ο σατιρικός Παλαμάς, Οφείς του κριτικού Παλαμά, Ο Παλαμάς και η Ευρώπη, κ.ά.). Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης τη δημιουργία κινητής έκθεσης που θα αποτελείται από ταμπλό με εργοβιογραφικά στοιχεία του ποιητή, εξώφυλλα βιβλίων, χειρόγραφα, φωτογραφίες και θα περιοδεύει σε

Ο Κωστής Παλαμάς στην οικία του, στο νούμερο 3 της οδού Ασκληπιού.

σχολεία, βιβλιοθήκες, κ.ά. Ο διευθυντής του ΕΚΕΒΙ Χρήστος Γ. Λάζος ανακοίνωσε την έκδοση σειράς ανθολογιών, που θα διαπραγματευθούν διαφορετικές πτυχές της παλαμικής δημιουργίας. Ταυτόχρονα προωθείται η έκδοση λευκώματος με χρονολόγιο, εργοβιογραφία, ανθολόγησή ποιημάτων, αποσπάσματα μελετών για το έργο του, καταγραφή της σημαντικότερης παλαμικής βιβλιογραφίας και φωτογραφικό υλικό.

«Χαρτοπαίχτρα» του Ψαθά

με τις σημειώσεις του

Πίσω από τα «καρτούν» του Μποστ, ο Έλληνας

«Θα δυσφημήσει τη χώρα μας»

Εκκλήση προς τον υπουργό Πολιτισμού Ευάγγελο Βενιζέλο για το νέο Μουσείο της Ακροπόλεως
Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΔΟΝΤΑ*

Με μεγάλη ανησυχία και με πολλή, το ομολογώ, οδυνη παρακολούθω την εξέλιξη του θέματος της ανέγερσης του νέου Μουσείου της Ακροπόλεως στη θέση Μακρυγιάννη, σε απόσταση ολίγων δεκάδων μέτρων από την Ακρόπολη και ελαχίστων μόλις μέτρων από το διατηρητέο παρθενιακό κτίριο που συνήθως αποκαλείται Weiler (από το όνομα του Βαυαρού αρχιτέκτονα του). Δεν θα αναφερθώ εδώ στα καταφανή μειονεκτήματα από τα οποία πάσχει το προς ανέγερση κτίριο, λόγω της γεινιάσεως του επιβλητικού του όγκου με την ιερή Ακρόπολη. Τα γνωρίζουν όλοι όσοι έχουν τη στοιχειώδη έστω αισθητική παιδεία αλλά και τον σεβασμό που οφείλεται στα μοναδικού κάλους μνημεία της Ακροπόλεως. Δεν θα αναπτύξω ούτε και τις άλλες εγγενείς αδυναμίες που παρουσιάζει η επιλογή της θέσης αυτής: λ.χ. την αδυναμία παρκάρησης μεγάλου αριθμού αυτοκινήτων και πούλμαν και το αναπόφευκτο κυκλοφοριακό έμφραγμα που θα προκύψει σε έναν από τους πιο δύσκολους κυκλοφοριακούς κόμβους της Αθήνας, και βέβαια και την εκπομπή καυσαερίων θανατηφόρων για τα ίδια τα μνημεία της Ακροπόλεως. Αυτή άλλωστε δεν ήταν η αιτία που απομακρύνθηκαν όσα γλυπτά είχαν απομείνει στη θέση τους ύστερα από τη λεηλασία του λόρδου Ελγίν; Εκτός εάν η φθορά των αρχιτεκτονικών μελών «μετρά»

Λιγότερο από αυτήν του γλυπτού τους διακόσμου (...).

Όταν αλήθεια σκέπτομαι με πόση αυτοσυγκράτηση και επιστημονική, με πόσες ηθικές αναστολές εργάστηκαν και εξακολουθούν να εργάζονται οι ξένες αρχαιολογικές σχολές στην πατρίδα μας (στην Αθήνα εργάζονται η Αμερικανική Σχολή και η Γερμανική Ινστιτούτο), με πάνει απογοήτευση και καμιά φορά και εθνική ντροπή. Διότι με την οικοδόμηση του πομπώδους μεγαθηρίου (δεν κρίνω εδώ την αρχιτεκτονική του, που θα ήταν ίσως κατάλληλη σε άλλους χώρους) είναι «απολύτως βέβαιο» ότι θα κατασπαράχθουν ή θα καταστραφούν ανεπιστρεπτί πολυτιμότητα μνημεία και λείψανα της «δικής μας κληρονομιάς» και μάλιστα στην άμεση γειτονιά της Ακροπόλεως. Διότι γνωρίζω θετικά πόσο πυκνή θα είναι η έμπνευση των πασάδων του μεγαθηρίου, ποια θα είναι η διάμετρος τους και

με απόλυτη βεβαιότητα συμπεραίνω ότι οι καταστροφές που θα γίνουν θα είναι πρωτακούστες για πολιτισμένη χώρα, και μάλιστα εν κρυπτώ, αφού η ανασκαφείσα έκταση - και όχι μόνον αυτή - έχει πρόσφατα καλυφθεί με σύγχρονη επίχωση, ώστε οι αρχαιότητες που θα καταστραφούν να μην είναι ορατές - στα πρώτα ιδίως στάδια του οικοδομικού έργου που είναι και τα πιο κρίσιμα.

Και διερωτώμαι: γιατί επιμένει το κράτος να ανεγείρει το κτίριο σε αυτή τη θέση και μάλιστα με ενέργειες κατεπείγουσες, παρ' όλη την αντίδραση που εκδηλώθηκε από διεθνείς οργανισμούς, από πλήθος διαπρεπών ειδημόνων του εσωτερικού και του εξωτερικού, και παρ' όλη την αντίθετη γνωμάτευση του Συμβουλίου της Επικρατείας; Γιατί η διασύντη; Μήπως έχει το κράτος την ψευδαίσθηση ότι το Μουσείο θα είναι έτοιμο την εποχή που θα τελούνται οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αθήνα; Είμαι βέβαιος ότι ούτε εσείς ο ίδιος το πιστεύετε ούτε και κανείς από τους συνεργάτες σας, αφού δεν έχει γίνει καν έναρξη των οικοδομικών εργασιών. Μήπως νομίζει κανείς ότι με τη μαγική της ράβδο κάποια θεά των ολυμπιακών έργων θα αποπερατώσει την ανέγερση του κυρίου και την έκθεση των θησαυρών του στους επτά μήνες που απομένουν έως την τέλεση των Αγώνων;

Επιτρέψτε μου να αναφέρω εδώ μια προσωπική μου εμπειρία. Πριν από πολλά χρόνια έκανα την έκθεση των αρχαίων στο Μουσείο της Κέρκυρας, την άρχισα δε όταν οι οικοδομικές του εργασίες ήταν προς το τέλος τους. Σας πληροφορώ, λοιπόν, ότι η έκθεσή του (στήσιμο γιγαντιαίων σε μέγεθος, αρχαϊκών κυρίως, πλαστικών έργων) μου «έφαγε» πέντε χρόνια συνεχούς εργασίας (1962-1967). Δικαιούμαι, λοιπόν, να υποθέσω ότι παρ' όλη την προσπάθεια, που είναι βέβαιο ότι θα καταβληθεί με τη δραστηριοποίηση πολλών και ειδικών συνεργείων, το Μουσείο της Ακροπόλεως, που περιέχει πολλαπλάσιον αριθμό έργων υψίστης καλλιτεχνικής αξίας, θα χρειασθεί περίπου διπλάσιο χρόνο, δηλαδή γύρω

στα 10 χρόνια, για να περατωθεί, ιδίως αν λάβει κανείς υπόψη ότι θα αντιμετωπίσει πλήθος από οξυτάτες δυσκολίες, όπως το θέμα της επιστροφής των Μαρμάρων που απήγαγε ο Ελγίν και το θέμα της παραδόσεως στο νέο Μουσείο Ακροπόλεως άλλου είδους αρχαίων που ήρθαν στο φως από τις ανασκαφές της Ακροπόλεως, αλλά σήμερα βρίσκονται εκτεθειμένα σε άλλα Μουσεία των Αθηνών, συγκεκριμένα στο Εθνικό Αρχαιολογικό και το Επιγραφικό. Κι αν δεν πιστεύετε στους υπολογισμούς μου, ερωτήστε αυτούς που έχουν κάνει Μουσεία.

Λοιπόν; Τι θέλουμε; Να κατασκευάσουμε για το θεαθήναι ένα τοιμεντένιο κουτί στο οποίο θα εκτεθούν όπως όπως κάποια αρχαία; Μα είναι σοβαρά πράγματα αυτά; Και με τι τιμή; Γιατί, κύριε Υπουργέ, δεν αναγνωρίζετε ευθέως ότι οι επανειλημμένοι διαγωνισμοί που έγιναν έως τώρα (τέσσερις για την ακρίβεια) απέτυχαν γι' αυτές και άλλες δυσκολίες; Γιατί, κύριε Υπουργέ, αναγνωρίζοντας «παλληκαρίσια» το άστοχο της θέσης που επιλέχθηκε, δεν αντιμετωπίζετε εξ υπαρχής το θέμα; Θέλω ειλικρινώς, κύριε Υπουργέ, να σας προστατεύσω από ένα ολισθημα που θα έχει βαριές συνέπειες στην υπόληψη της Ελλάδος. Θα θεωρηθεί ότι η Ελλάς είναι χώρα που δεν τιμά τη μνημειακή της παράδοση και δεν ακολουθεί τις αρχές που έχουν από πολλού χρόνου καθιερωθεί σε ολόκληρη την πολιτισμένη οικουμένη. Η καταστροφή αρχαίων στη σπουδαιότερη πόλη της ελληνικής αρχαιότητας για την ανέγερση σύγχρονου μεγαθηρίου ακριβώς στη θέση αυτή, είναι βέβαιο ότι θα δυσφημήσει τη χώρα μας, θα δείξει ότι είναι ανάληψη στον πολιτιστικό τομέα της αρχαιότητας, στον οποίο επιτέλους η χώρα μας οφείλει μεγάλο μέρος του διεθνούς της προσώπου.

Αθήνα 17/12/2003

* Είναι επ. γενικός Εφορος Αρχαιοτήτων, τέως γενικός επιθεωρητής Αρχαιοτήτων και Ανασκηλώσεως, τέως πρόεδρος της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας.

Του ΚΩΣΤΑ ΚΩΤΣΑΚΗ*

Πολύς λόγος γίνεται πάλι, και είναι η πολλοστή φορά, σχετικά με το Μουσείο της Ακρόπολης. Η τόση φλυαρία από το υπουργείο Πολιτισμού και η εμμονή του σε κάτι τόσο αδιεξοδικό, μήπως σημαίνει κάτι, που είναι ακριβώς το αντίθετο, από τις εκφραζόμενες προθέσεις του. Γιατί δεν μπορεί να δοθεί πειστική εξήγηση, όταν το υπουργείο επιμένει, με τόσα και τόσους εναντίον της θέσης του, με τόσους άγονους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς.

Και είναι κακής ποιότητας ο εκβιασμός που επιχειρείται από το υπουργείο, για την ανεύρεση διόδου στην εμμονή του αυτή, με την κακόγουστη και δόλια προσπάθεια ενοχοποίησης, όσων με επιχειρήματα αντιστέκονται σ' αυτό το έγκλημα, της ανεδαφικής και καταστροφικής επιλογής του χώρου ανέγερσής του. Ισχυριζόμενο πως έτσι καθυστερεί η επιστροφή των Μαρμάρων.

Σ' αυτά προστέθηκε και η ατυχής παρουσία του κ. Σημίτη στην τηλεόραση. Να ζητάει από τον κ. Μπλερ το αυτονόητο. Και καλά έκανε, ως όφειλε εξάλλου να κάνει. Δυστυχώς το έκανε - και αυτό το καθιστά λάθος, όπως φάνηκε και ακούστηκε - και για την εξασφάλιση εκλογικής αρωγής.

Δεν θα φτάναμε όμως σ' όλ' αυτά

νουμε. Είναι έργα μεγάλης χρονικής πνοής και σημασίας, για να είναι καπρίτσια και οι εμμονές κάποιων. Και τα δύο έχουν να κάνουν με την ιστορία και την τέχνη του τόπου μας. Με το παρελθόν τους και με το μέλλον τους. Τελικά, με την ταυτότητά μας. Και δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται τόσο ευκαιριακά, και τόσο επιπόλαια.

• Με τις κατάλληλες λοιπόν διαμορφώσεις στον περιβάλλοντα χώρο του «Φιξ». Με την υπογειοποίηση των τμημάτων της Συγγρού και της Καλλιγρόης, στην περιοχή του κτιρίου και την δυνατότητα διαμόρφωσης περιβάλλοντα χώρου ποιότητας, με καθιστικά, πολύ πράσινο και θέσεις στάθμευσης, για τις ανάγκες του Μουσείου της Ακρόπολης αλλά και την ύπαρξη σταθμού του μετρό, που ήδη υπάρχει, ακριβώς στο σημείο αυτό.

• Παρουσιάζονται οι καλύτερες προϋποθέσεις, για την καλύτερη έξοδο από το αδιέξοδο, στο οποίο βρίσκονται τα πράγματα, όσον αφορά το Μουσείο της Ακρόπολης. Φανταστείτε κάποιον, που είδε τα εκθέματα στο μουσείο, να μπορεί στο τέλος της επίσκεψής του σ' αυτό, να πιεί την πορτοκαλάδα του ή τον καφέ του, σ' ένα ωραίο, άνετο και προσαρμοσμένο για την περίσταση καφενείο, στο δώμα του κτιρίου, με

«Μάρμαρα» και Μουσείο της Ακρόπολης

«Γιατί να μην έχουμε σ' ένα δικό μας μουσείο, στο κτίριο του Φιξ, πιστότατα αντίγραφα των Ελληνικών;»

και θα είχε από δεκαετίες γίνει το μουσείο, ίσως να είχε γίνει και ο επαναπατρισμός των Μαρμάρων, αν δεν είχαν προηγηθεί τα πολλά και τα κολοσσιαία λάθη και επί τόσα χρόνια, του υπουργείου Πολιτισμού και της πολιτικής του, γύρω από το ζήτημα του Μουσείου της Ακρόπολης.

Αιτία, η απουσία ικανότητας αναγνώρισης του λάθους και της φαντασίας και της γενναιότητας διόρθωσής του. Και ο πατερνάλισμός και η γραφειοκρατία, που αποτελούν εξάλλου από συγκρότησής του, δομικά χαρακτηριστικά αυτού του υπουργείου. Ο πολιτισμός με επιστάτη. Δυστυχώς, η πιο συντηρητική και δογματική έκφραση για τον πολιτισμό. Ας τα πάρουμε όμως ένα ένα.

1. Αν στο Βρετανικό Μουσείο, έχουν επιτυχία και μεγάλη επισκεψιμότητα, γιατί έχουν τα πρωτότυπα, έξω και μακριά από το χώρο αναφοράς τους. Γιατί εμείς, να μην έχουμε επιτυχία, σ' ένα δικό μας μουσείο, με πιστότατα αντίγραφα, καταπληκτικά φτιαγμένα; Όταν εμείς θα έχουμε και το συγκριτικό πλεονέκτημα να βρίσκονται δίπλα στο χώρο καταγωγής και αναφοράς τους; Και επιπλέον, θα έχουμε έτσι πάρα πολύ περισσότερα και πειστικότερα επιχειρήματα, για το επιθυμητό της επιστροφής τους.

— Μήπως λοιπόν πνιγίναμε όλ' αυτά τα χρόνια σε μια κουταλιά νερό; — Μήπως επιδιώκοντας το καλύτερο, της επιστροφής τους, αφήνουμε ακρωτηριασμένο, χωρίς την απαραίτητη υποστήριξη μ' ένα μουσείο, ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της ιστορίας

μας; Ενα από τα σημαντικότερα μνημεία της παγκόσμιας ιστορίας.

— Μήπως με την κατά μέτωπο επίθεση, δεν καταφέρνουμε τίποτα και απλώς συντηρούμε την εκκρεμότητα; Αναρωτιέμαι εις όφελος τίνων. Μήπως τελικά κάποιος δεν θέλουν αυτή την επιστροφή και την κατασκευή του μουσείου.

• Αν τα αντίγραφα καταφέρνουμε να είναι πολύ καλά φτιαγμένα (και υπάρχουν σήμερα εξαιρετικοί τεχνίτες και τεχνικές δυνατότητες για κάτι τέτοιο) ποιος θα καθήσει και πόσοι το μπορούν, να δουν τη διαφορά. Ενας απλός τουρίστας ας πούμε ή οι μαθητές ενός σχολείου ή οποιοσδήποτε άλλος, κοινός θνητός και όχι ειδικός.

• Οι ειδικοί όμως που ξέρουν, θα έχουν λυμένα τα χέρια τους, να δώσουν μια μάχη ουσίας, με επιστημονικά, ιστορικά και ηθικής τάξης επιχειρήματα, για την ανταλλαγή των αντιγράφων με τα πρωτότυπα. Υπογραμμίζοντας πάντα και με το επιχείρημα, πως με την «ανταλλαγή» και η αταξία του εκπατρισμού διορθώνεται και οι αίθουσες του Βρετανικού Μουσείου δεν μένουν άδειες, αφού στη θέση των πρωτότυπων πηγαίνουν τα καταπληκτικά φτιαγμένα αντίγραφά τους.

• Σ' αυτά τα πράγματα, εξάλλου, έχουν πολύ μεγάλη δύναμη η ουσία και η ιστορία. Αυτό που μετράει είναι η σωστή ατμόσφαιρα που δημιουργούν τα εκθέματα, με τη σωστή και την καλή καταγραφή και αναπαράσταση του εγχειρήματος και των μελών του. Η αύρα που εκπέμπουν, αυτό μετράει. Και αυτό μπορούμε να το εξασφαλίσουμε. Φανταστείτε ένα βιβλίο, με τις υπογραφές

των επισκεπτών του μουσείου κατά την έξοδο. Όσων πιστεύουν και θέλουν την επιστροφή των πρωτότυπων στη θέση τους, με την προτεινόμενη ανταλλαγή και ένα φωτεινό πίνακα, να αναγράφει τον αριθμό αυτών των υπογραφών και μια αντίστοιχη ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο.

2. Αν τώρα μαζί με αυτό, φύγουμε και από το νεκρό σημείο, στο οποίο έχει οδηγήσει τα πράγματα η εμμονή του υπουργείου, σχετικά με τη θέση του μουσείου. Αν υιοθετήσουμε την άποψη, το Μουσείο της Ακρόπολης να γίνει στον πολύ κοντινό και επαρκή χώρο του πρώην «Φιξ». Τότε, φεύγουμε οριστικά από το σημείο μηδέν.

• Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης, επίσης βεβαιωμένα και λανθασμένα, το χωροθέτησαν στον «Φιξ» (να 'ναι άραγε τυχαία η επιλογή;) ενώ πρέπει να ενταχθεί στο σύμπλεγμα δραστηριοτήτων στο Γκάζι, ολοκληρώνοντας και την εκεί καλή παρέμβαση, των δραστηριοτήτων που ήδη υπάρχουν και σχετίζονται με τον χαρακτήρα του.

Χωρίς να μπερδεύεται και να παρεμβάλλεται μοναχικά και ξεκάρφωτα, στην περιοχή του συνολικού εγχειρήματος, ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, στη σωστή συνοχή και την ομοιογένεια και στη διαδρομή-πορεία προσέγγισής τους.

Αλλά και χωρίς να διασπά και την αναγκαία συνοχή μιας άλλης ενότητας. Εκείνης των χώρων επεξεργασίας και παρουσίας των σύγχρονων αποτυπωμάτων, στο χώρο της σύγχρονης τέχνης.

Και τα δύο αυτά έργα δεν είναι τσαντρία να τα στήνουμε και να τα ξεστή-

θέα το βράχο, της Ακρόπολης μπροστά του, σε απόσταση αναπνοής και επόμενο ή προηγούμενο σταθμό της περιήγησής του. Και πώς, κατά την έξοδό του, να μην υπογράψει και να μην ταχθεί αλληλέγγυος, με την διόρθωση του ιστορικού αποτήματος και την επιστροφή των μαρμάρινων μελών της Ακρόπολης, που η λεηλασία του Ελγιν τα εξόρισε από το φυσικό τους χώρο και τους άλλαξε πατρίδα.

3. Υστερογράφοντας, θέλω να τονίσω πως υπήρξα από τους πρώτους (και έχει σημασία, το ποιος, το πού και το πότε, σε τέτοια θέματα, αναλαμβάνοντας την ευθύνη και, ό,τι αναλογεί) που υποστήριξα την άποψη, να γίνει το νέο Μουσείο της Ακρόπολης στη θέση του πρώην «Φιξ». Και μάλιστα αυτό το έκανα, επιχειρηματολογώντας και αιτιολογώντας την άρνηση της συμμετοχής μου στο διαγωνισμό για το μουσείο, στην επίμαχη θέση, στον Μακρυγιάννη, και όχι εκ των υστέρων.

• Υποστηρίζοντας την άποψη, να κάναμε έναν αντιδιαγωνισμό, στον επίσημο διαγωνισμό, με το μουσείο στη θέση του «Φιξ». Υπάρχουν μαρτυρίες και πολύ κακές συγκυρίες, γύρω από αυτό. Αυτό για την ιστορία και την αποκατάσταση της αλήθειας, σε κάποια αταξία που έγινε στη συνέχεια, από κάποιους, επιρρεπείς σε τέτοιες αταξίες. Αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία.

Ας προσέξουμε λοιπόν όλοι, γιατί, όπως και άλλοτε σε άρθρο μου, στην ίδια πάντα φιλόξενη εφημερίδα σας και για το ίδιο θέμα έλεγα, «δεν υπάρχει τίποτα χειρότερο από κακούς απογόνους σοφών προγόνων».

* Ο ΚΩΣΤΑΣ ΚΩΤΣΑΚΗΣ είναι αρχιτέκτων.

IN BRIEF

AIRPORT STRIKE OFF

Flights to proceed as normal today

There will be no flight disruptions at Greek airports today after air-traffic controllers decided not to participate in a 24-hour strike called for today by the civil servants' union. It is unclear whether air-traffic controllers will go ahead with a four-hour work stoppage planned for Thursday from noon to 4 p.m.

■ **Morocco attacks.** In a statement issued on behalf of the European Union presidency, the Foreign Ministry denounced "in the strongest possible terms" Saturday's terrorist attacks in Casablanca, Morocco. "This is the second cowardly and barbarous act occurring within a few days, aimed at innocent civilians," the statement, issued later on Saturday, said. "Those responsible for this dastardly act must be found and punished in an exemplary way."

■ **Bankruptcies.** The Yvoni chain of cosmetics retailers and the Antonopoulos chain of supermarkets on Friday announced they would be filing bankruptcy after a protracted period of financial difficulties and increasingly losing their market shares in recent years. A total of some 200 people are expected to lose their jobs.

■ **Mine off Kavala.** Navy explosives experts on Saturday defused a World War II mine found by fishermen in the sea off the eastern Macedonian town of Kavala. The mine was of British manufacture.

■ **Harbor accident.** An 18-month-old baby boy was hospitalized in critical condition in Iraklion yesterday after the car in which it had been left alone fell into the Cretan city's harbor. The cause of the accident was unclear.

THIS WEEK

MONDAY

Civil Servants' Federation (ADEDY) stages a 24-hour strike to press financial demands. Protest to be held outside the Finance Ministry. Air-traffic controllers are not on strike.

■ Schiesser Pallas employees march to Parliament at 12.30 p.m. demanding that Palco underwear factory stay open.

■ PM Costas Simitis meets with ministers to discuss funding from the Third Community Support Framework.

■ PM Simitis meets with Athens 2004 Organizing Committee President Gianna Angelopoulos-Daskalaki.

■ "The New Frontiers of the European Union" festival opens at the Technopolis. It is organized by the embassies of the new EU member states. Through June 6. Tel. 210.346.7322.

■ Foreign Minister George Papandreou chairs an EU foreign ministers meeting in Brussels. To tomorrow.

■ EU Agriculture Commissioner Franz Fischler will meet with PM Simitis, ND leader Costas Karamanlis, deputies from 25 countries (current and future EU members), farmers' representatives and Agriculture Ministry officials.

■ European Commissioner Loyola de Palacio visits Athens. ■ PM Simitis meets with Public Order Minister Michalis Chrysoschidis.

■ Police Chief Lt. Gen. Fotis Nasiakos hosts a meeting of European police chiefs in Aghia Pelagia, Crete. To tomorrow.

■ Patras University hosts an International conference on "Modern Trams and Urban Trains." Tel. 2610.997.647.

■ Institute for Health and Safety in Work (ELINYAE) organizes a European conference on "Methods for the Implementation of EU Directives in the Fields of Health and Safety at Work." At the Dimikritos National Center for Research of Natural Sciences.

■ The Turkish Embassy and sports are closed to commemorate Atatürk, Youth and Sports Day.

TUESDAY

President Costis Stephanopoulos visits Corfu and Paxos islands for commemoration of the Ionian islands' union with Greece in 1864. To tomorrow.

■ PM Simitis visits Ljubljana, Slovenia, as EU president.

■ Senior high school exams begin.

■ Euro-Mediterranean ministerial meeting for energy is held at the Astir Palace Hotel in Vouliagmeni. EU Commissioner Loyola de Palacio will attend.

■ Labor Ministry organizes a three-day international conference in Ioannina on "The European Social Model and Social Protection Policies." To Thursday.

■ The consular corps hosts guest speaker Constantine Caralis, Culture Ministry secretary-general for the Olympic Games, who will speak on "Preparing Greece for the Olympic and Paralympic Games of 2004." Holiday Inn. Tel. 210.800.3754.

WEDNESDAY

European Commission to announce economic measures aimed at helping Turkish Cypriots.

■ President of the Convention for the Future of Europe Giscard d'Estaing is to visit Athens to discuss next month's EU summit. To Thursday.

■ Junior high school exams begin.

THURSDAY

PM Simitis visits London.

■ Association of Greek Executive Officers (EASE) organizes a conference on "The Next Step in Management: Social Responsibility - Confidence and Competitive Advantage." Francis Fukuyama, professor of international political economy at the Paul H. Nitze School of Advanced International Studies of Johns Hopkins University, will speak. At the Athenaeum Inter-Continental Hotel. Tel. 210.801.9444.

■ EU-New Zealand Troika Meeting is held in Athens.

FRIDAY

PM Simitis visits Dublin.

■ World Economic Forum's South-East Europe Meeting on "The European Prospect." Business, political and other leaders will discuss issues such as the need to reinforce political stability and encourage economic development. Athenaeum Inter-Continental. To Saturday.

■ SE European culture ministers meet in Thessaloniki.

■ AHEPA Hellas holds conference on "Hellenism and Ecumenism." Old Parliament. Tel. 210.721.8383.

SATURDAY

EU culture ministers hold informal meeting in Thessaloniki.

NATO's Greek future

Ministers outline arguments to retain a command center

The government is lobbying hard to prevent NATO's reorganization leading to Greece not having any regional command center. Among its arguments, Athens says that it has provided strong support in all anti-terrorism operations since September 11 and has allowed free overflights and unlimited use of the US naval support base at Souda Bay, Crete.

A fundamental restructuring of NATO's command structure in 1999 resulted in the establishment of four Joint Sub-Regional Commands (JSRCs) with headquarters in Greece, Turkey, Spain and Italy. Larissa in Greece and Izmir in Turkey have Combined Air Operations Centers (CAOC 7 and CAOC 6, respectively). But last summer, following the September 11 attacks, NATO began a re-evaluation of its needs and its command structure and the alliance last Novem-

ber accepted a proposal that all but one of the four JSRCs should close.

Athens is trying to ensure that if the Larissa command center is closed down it should get the air command center for NATO's southern center (AIRSOUTH) or the naval command center (NAV-SOUTH), both of which are today based in Italy. Greece is also trying to prevent AIRSOUTH going to Turkey if it is moved from Naples, because that would give Ankara control over Aegean air space.

Kathimerini reported yesterday that Foreign Minister George Papandreou and Defense Minister Yiannos Papantoniou have sent a "non paper" to Brussels, dated May 2, setting out arguments that Greece has played down in public. In six points, the "non paper" stresses the country's geostrategic position; the leading role it has played in helping

bring Bulgaria and Romania into NATO; the central role Greece has played "in the absorption of Albania, the Former Yugoslav Republic of Macedonia, Croatia and Serbia in Euro-Atlantic structures;" Greece's ability to help modernize outdated structures in the above-mentioned countries; the increased stability in NATO's southern flank "through the eradication of well-known issues that caused tension."

The final point notes "the most important factor is the strong support that Greece has given all operations against international terrorism since September 11, especially, in practical terms, the unlimited use of the (US) naval base at Souda Bay, as well as other facilities, in conjunction with the right to free overflights in Greek air space." (Editorial Page 2, 3)

PAOK players share their triumph with fans after they beat Thessaloniki rival Aris 1-0 to win the Greek Cup on Saturday night. This was the second time in three years that PAOK won the cup and the first time in 33 years that the crosstown rivals met in a final. The game, however, was overshadowed by Aris fans setting fire to parts of PAOK's stadium and rampaging outside it. (Page 8)

ELA terror suspect in hospital

The only one of the four suspected Revolutionary Popular Struggle (ELA) terrorists in custody to have admitted any link with the group was taken to hospital yesterday after suffering a light stroke.

Doctors at the Athens Evangelismos hospital said 64-year-old architect Christos Tsigaridas was in "satisfactory" condition and was beginning to regain use of his left arm, which showed signs of paralysis in the morning, when he was diagnosed with the stroke by doctors at Korydallos Prison. Tsigaridas has been in custody pending trial since the beginning of February, when he was arrested with another three ELA suspects.

All four were charged with membership of the group and with participation in a string of bomb attacks and attempted killings. Tsigaridas, whom police believe to have been ELA's top decision-maker, is the only suspect to have admitted "political responsibility" for the group's activities up to 1990, after which he claims to have retired.

ELA killed two people and set off over 100 bombs between 1975 and 1995, after which it is believed to have disbanded.

Security, SARS concern IOC

MADRID (Reuters) - Security, SARS and a multibillion-dollar TV deal for the 2012 Summer Games and 2010 Winter Games will dominate the Olympic agenda in the countdown to next year's Athens Games. In a week of heightened fears following bomb blasts in Saudi Arabia and Morocco, the International Olympic Committee (IOC), which met in the Spanish capital last week, said its security experts were happy with arrangements in the Greek capital 15 months

before the 2004 Games. Olympic Games Executive Director Gilbert Felli said a team of Olympic security experts, working with the Greek government, had reviewed arrangements in Athens and delivered a positive report. Athens Olympics chief Gianna Angelopoulos-Daskalaki also assured IOC President Jacques Rogge that construction on every venue for the Games was now under way and that "now is a time for confidence." "We are 15 months away

from the opening of the 2004 Games," Angelopoulos-Daskalaki said. "We need to keep working every day. We have no time to lose but now is a time for confidence. Athens will be ready on time." Rogge is determined that the deadly SARS virus should not disrupt the Games or its warmup events and urged sports leaders not to overreact. He warned federations not to discriminate against athletes from areas hit by the bug, which has killed more than 600

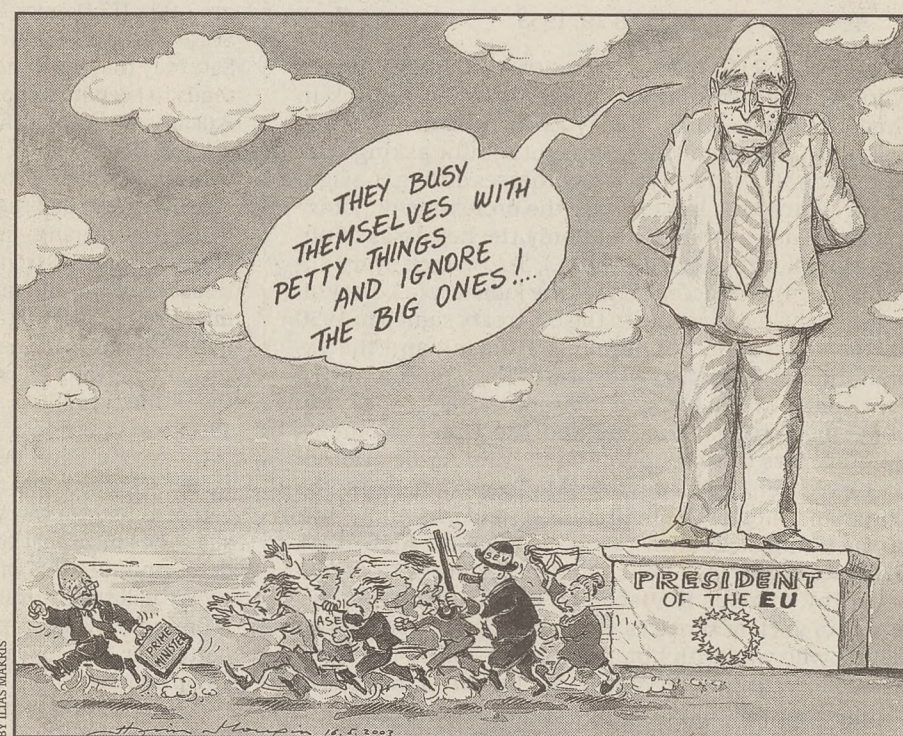
people worldwide. Urging officials not to panic, he said, "Nobody knows what the situation will be in two weeks' time." [Rogge said the IOC is ready to take "exceptional measures under exceptional circumstances" if SARS threatens to disrupt qualifying events for next year's Olympics, The Associated Press reported. He also expressed surprise over Ireland's decision to ban athletes from five SARS-hit countries from next month's Special Olympics.]

Cypriots to be let into Turkey

Cyprus President Tassos Papadopoulos yesterday downplayed Turkey's decision to allow Cypriots to visit it as "an effort to make an impression." Speaking on Greek state television, Papadopoulos said Cyprus's signing of an accession treaty with the EU had forced this on Ankara in any case. But Cypriot officials also rejected the demand that Cypriots visit Turkey not from their own country but via other countries or the Turkish-occupied part of Cyprus.

"Turkey is opening its gates to all Greek Cypriots... after 40 years," Turkish PM Recep Tayyip Erdogan said in Antalya on Saturday. "Starting from May 22, Greek Cypriots will be allowed to enter through Turkish boundaries," he said. "We now expect Greece to take a reciprocal step," he added. The international community, excepting Turkey, does not recognize any Turkish-Cypriot state.

In a related development, Cypriot Transport Minister Kikis Kazamias said at an informal EU ministers' meeting on Saturday that Turkey would have to allow Cypriot ships into its ports now that they belonged to the EU.

COMMENTARY / By COSTAS IORDANIDIS

Simitis's deadlock

The political demeanor of Greece's Socialist prime minister has assumed near-metaphysical dimensions. Costas Simitis is riding on the back of his status as EU president, parading across the various European capitals, while the information leaked after the repeated meetings with his aides repeats the monotonous mantra that "the prime minister will alone decide" how to clear up the ill climate which has evolved following the shower of scandal allegations that Socialist party cadres have established unwarranted connections with business circles close to the government.

Many Greeks approve of Simitis's dedication to the European vision, but a leader's paramount concern should be improving his country's domestic condition. PASOK's leader, however, is a politician not at ease with the unexpected and who prefers to function according to the schedule he himself has hammered out. This means that until the end of June the premier will not busy himself with anything else except completing the six-month EU presidency and that any measures to deal with the domestic crisis (such as a government shake-up) will be taken in July - regardless of whether Greece's

political system is in turmoil. Simitis is being held to ransom not only by pressure from the ranks of "old PASOK" stalwarts, as his reformist aides are keen to assert, but also by a network of powerful business interests that was formed during his rule - which he is unwilling or unable to tame. The only consolation for Simitis and his followers is his legendary success in foreign policy. True, Turkey's refusal to allow transit for US troops across its territory during the Iraq campaign created some tension in our neighbors' relations with Washington. (Continued on Page 2)

Bear suspect in death of Epirus shepherdess

An elderly shepherdess was apparently mauled to death by a bear on Saturday outside a village in Epirus just 2 kilometers (1.2 miles) from the winter resort of Metsovo.

The claw-marked body of Efthalia Otsiou, 85, was found by her husband on the outskirts of Anilio, some 425 kilometers (264 miles) northwest of Athens. Bear tracks were found close to the body. A coroner in Ioannina confirmed attack by a large animal as cause of death.

Greece's bear population is exclusively made up of brown bears, between 140-160 of which are believed to live in the country - mainly in the Pindus and Rhodope regions.

Ten days ago, residents of the remote village of Makrino in the Zagori area, 60 kilometers (37 miles) from Metsovo by road, complained that bears had invaded their cemetery, battering gravestones and drinking the oil from the lamps placed on top of graves.

KATHIMERINI

Coalition complexities

The meeting in Moscow last week between NATO Secretary-General George Robertson and the Russia-NATO Council underscored the profundity of the ongoing transformation of the transatlantic alliance.

NATO's nascent rapprochement with the former rival superpower not only indicates the progress that has been achieved in international relations so that the West no longer feels threatened by Russia; it also reflects the complexities within the North Atlantic coalition itself. Indeed, some NATO members are more wary of the alliance's transformation than their former foes in Moscow are.

Reports published in the Sunday Greek Kathimerini emphasize the concerns of Greece, which seeks to keep at least one NATO headquarters on its territory, as the shift of NATO's focus to the east will enhance Ankara's role. The reports also reveal European fears that NATO expansion will reinforce the status of the United States, which will be tempted to launch non-defensive missions on a global scale. It is indicative of the situation that the heated consultations and negotiations in Brussels have yet to clarify the extent to which NATO action will require a United Nations mandate and whether the "new" NATO will cooperate with the embryonic European defense structure — or whether the Euroforce will play a subordinate role.

If the US-led attack on Iraq highlighted the conflicting views and interests between the Atlanticists and the Europeanists, the transformation of NATO from a defensive alliance into a US-controlled instrument for international military intervention once again raises the issue of an independent European defense. Greece, in particular, faces the additional question of the impact that America's eastward strategic shift will have on the Balkan peninsula and our relations with Turkey.

As the EU is called upon to decide whether it will move on to hammer out an autonomous European defense structure or whether it will relinquish all ambitions to an autonomous security framework, Greece's political elite is facing a double challenge: It must take a position on these European dilemmas weighing on the development of transatlantic ties but, at the same time, it has to keep an eye fixed on the fragile equilibrium between Athens and Ankara, which has depended on Washington.

Simitis's deadlock

(Continued from Page 1)

However, it's hard to see how that has helped Greece — a country that gave the Americans permission to use the Souda Bay military base on Crete and Greek air space. To create a rift with the US would have been wrong, but Simitis failed to formulate a clear perception of Greece's national interests and to exploit the confluence of international events to Greece's benefit.

Simitis can at least be credited with reversing PASOK's policy on bilateral relations with Turkey — mainly under the pressure of the government's fiasco over Kurdish rebel leader Abdullah Ocalan — and with (belatedly) revising the policy of previous Socialist governments as regards Turkey's relations with the EU.

However, the Socialist government has drawn all the political capital from this achievement even while the political crisis in Turkey casts a long shadow over Greek-Turkish relations and the Cyprus issue.

As a result, Simitis is faced with what he dislikes most: the problem of cleaning up Greece's body politic.

50 YEARS AGO TODAY

SELECTION: MICHALIS KATSIGERAS

May 18-19, 1953

WOMEN'S RIGHTS: A committee of Greek lawyers who represented various women's organizations in Greece had a meeting on May 12 with Justice Minister Babakos and submitted a memorandum asking that women be allowed to: 1) act as witnesses during the signing of contracts (...); 2) exercise the profession of notary public, which at the moment only the heirs of notaries public are allowed to do (...); 3) to exercise jury duty (...); and 4) to be accepted into the judiciary (...). They also ask that Greece accede to the UN treaty signed in 1950 on the suppression of human trafficking and the exploitation of women as prostitutes (...). The committee consisted of Mrs A. Manzioulou of the Greek Federation of Women's Organizations and the Greek Women's Lyceum, Mrs G. Christodoulou of the Association of Greek Women Graduates, Mrs M. Thanopoulou of the Christian Union of Greek Graduates, and Mrs Aigil Psalti of the National Council of Greek Women. **ANGELOS S. VLACHOS:** New book published: "My Lord Alcibiades," by Angelos S. Vlachos. The life of the military leader of ancient times as related by one of his devoted slaves, who was with him from the day of his birth and who followed him everywhere right up until the time of Alcibiades' tragic death in the depths of Asia Minor.

H KATHIMERINI

Ethnarchou Makariou & 2 Falireos, Athens 185-47 GREECE • Tel: 210.4808000, Fax: 210.4808460

Publisher THEMISTOKLIS A. ALAFOUZOS

Editor-in-Chief ANTONIS KARAKOUSIS

KATHIMERINI

English Edition

PUBLISHED BY I.H.T. - KATHIMERINI S.A.

Editor NIKOS KONSTANDARAS

Regional director ALBERTO J. CANO PORQUERES

E-mail: kath-ih@email.kathimerini.gr

Call 210.4808222 to order a subscription

SUBSCRIPTION RATES	12 months	EUROS	407,00
	6 months	EUROS	204,00
	3 months	EUROS	102,00

New subscribers 42% off, students 65% off the cover price

LETTER FROM THESSALONIKI

By SPYROS PAYIATAKIS

'A Night at the Opera'

Greek soprano Vasso Papantoniou has begun an initiative to construct an opera venue in Athens. Despite repeated government promises, nothing has happened for half a century.

Athens is definitely not famous for its operatic highlights.

Except for the Megaron (Athens Concert Hall), where occasional opera performances are presented now and then, the Lyriki Skini (the National Opera) is positively no adequate operatic venue.

Yet for those of you itching for the latest news on a Greek Grand Opera House, there is light at the end of the tunnel.

Greek soprano Vasso Papantoniou, who in her glory days has been compared to Maria Callas — her performances as Donizetti's Lucretia Borgia and Amina in Bellini's "Sleepwalker" are legendary — has recently started an initiative to construct an opera building in the Greek capital.

It seems there is some vaguely promised public and private funding, however, it hasn't yet come through.

The idea for creating an operatic venue in Athens is hardly revolutionary. Indeed, most post-war governments have paid lip service to such a concept. Nevertheless, apart from occasional articles in the Athenian press, nothing has happened for half a century.

Even now, a year ahead of the Olympics, "the Society for the Construction of a Greek Opera House and Music Academy," presided over by Ms Papantoniou has not been overly encouraged by the Ministry of Culture, headed by Evangelos Venizelos.

"Anyone who could pressure the right people should do so!" demanded Ms Papantoniou at a luncheon in Athens last week.

Yet there is a considerable history concerning Greek lyric theater. There were — mainly Italian — operas performed in Corfu and on Zakynthos already in the 19th century. It is documented that the first Greek opera performed in the Greek capital, "The Candidate

Parliamentarian" by Spyros Xynidas, was presented at the old Theater of Bukura in 1888. In the following two years, a Greek opera company toured Egypt, Russia, Turkey and Romania, important centers of Greek expatriates.

Established in 1939, and having taken its first steps during the German occupation, the Greek National Opera, initially part of the then Royal Theater and currently known as the Lyriki Skini is still homeless.

Nonetheless, there were some highlights in its history. In 1940, two nights before the declaration of war upon Greece by Italy, at the opening night of Puccini's "Madame Butterfly," there were many illustrious guests in the au-

ditorium, including the son of the composer, accompanied by the Italian ambassador.

The same year, Maria Callas signed her first professional contract with the National Opera on June 20, 1940. She later left for the USA and Italy to return in 1960 to sing "Norma" at the ancient theater of Epidaurus. And a year later, she appeared at a rare performance of Cherubini's "Medea."

All that is history, though. Living in present-day Greece, where money seems to play no role when one considers the generous expenditures revealed last week in this paper ("lucrative and expensive informal council meetings, official four-days cruises

aboard Greece's love boats, a forthcoming EU summit in Halkidiki with an estimated total cost of 35 million euros"), funding an opera should be considerably easy — considering.

Now, does anyone remember laughter? One can find a lot of the same kind of lunacy the Marx Brothers portrayed in "A Night at the Opera" (1935), one of their best film-comedies, with the doings of our present-day Socialist ministers.

Built around the skeleton plot of a love affair between two young singers, the film is full of Marxian lack of respect for authority and subversion of the standard codes of social behavior.

For one, take the hilarious crowded shipboard stateroom scene from this film, and take also last week's cruise for 550 guests aboard the Eleftherios Venizelos, Anek Lines's largest ship, whose disco can accommodate — it was said — 1,000 people. If one searches, one can find analogies between this cruise ship, rented by the government for an informal EU meeting of transport and merchant marine ministers, and the SS Americo in the film.

Or take the snowballing revelations of the entanglements between senior government cadres and one Mr Athanassoulis only weeks ago. It takes us directly to the classic parody of all legal contract negotiations and legalese in the same film.

In a nonsensical scene in "A Night at the Opera," disputed and offending clauses are removed from a proposed contract.

Paradigm: Fiorello: "How much you pay him?"

Driftwood: "Well, I don't know.... let's see, \$1,000 a night... I'm entitled to a small profit... how about \$10 dollars a night?"

After that there are terms agreed upon: The singer will be paid \$10 a night but, as managers,

each of them plans to deduct 10 percent of the fee. That leaves the singer with only \$8. However, he will have to send \$5 home to his mother, leaving him with only \$3. Out of the remaining \$3, allowances must also be made for additional income taxes.

Driftwood: "...there's a federal tax, and a state tax, and a city tax, and a street tax, and a sewer tax."

Fiorello: "How much does this come to?"

Driftwood: "Well, I figure if he doesn't sing too often, he can break even."

Fiorello: "All right, we'll take it."

Really, haven't we all heard similar stories... of some middlemen bargaining with the government?

Or, again, when the same Driftwood (Groucho Marx) realizes he's been fired for being a fraud and for associating with "riffraff," Driftwood protests and demands his salary.

Gottlieb: "I find that you have overdrawn your salary for the next six months."

Driftwood: "Well, in that case, I'll take one week's salary."

Gottlieb: "You'll take nothing. Get out."

Driftwood: "Well, if that's your best offer, I'll get out. But I'm not making a nickel on it."

After so many recent Greek scandals about what kind of relationships have enabled a considerable number of our deputies to make quick money, doesn't this Driftwood portrait remind you of someone?

What fascinates us about opera in this film, or in Vasso Papantoniou's worried initiative for the construction of a Greek opera house, is not its soprano rivalries nor its provocative particularities, but its political and transcendental levels and social function.

Because the money is there, Mr Evangelos Venizelos, Minister of Culture — and Sports, again —

SOUTHEASTERN EUROPE

Job still not done in the Balkans, says senior US defense official

Wolfowitz says Washington to keep troops there until stability secured

By FISNIK ABRASHI
THE ASSOCIATED PRESS

CAMP BONDSTEEL, Serbia-Montenegro (AP) - US Deputy Defense Secretary Paul Wolfowitz said Saturday that Washington intends to keep its troops in the Balkans until stability has been achieved in the region.

In a brief visit to Kosovo, Paul Wolfowitz said that the NATO-led peacekeeping mission, which includes US troops, continues to be "a very important mission" in Washington's ongoing effort to bring peace to a region struggling to overcome the ethnic conflicts of the 1990s.

US troops have been stationed in Kosovo since the 1999 war here, and in nearby Bosnia since the end of that country's devastating 1992-95 war.

"We will stay... until the job is finished," Wolfowitz told reporters at the sprawling US Camp Bondsteel.

"The last thing that anyone wants to see in the light of Sep-

US Deputy Secretary of Defense Paul Wolfowitz (c) speaks to the media at the US Camp Bondsteel near Ferizaj, Kosovo, on Saturday. Wolfowitz visited US peacekeepers during his one-day visit there.

tember 11 is to have a failed state here in the heart of Europe," Wolfowitz said.

US officials in the past have expressed apprehension that the Balkans could become a breeding ground for terrorism unless the rule of law and political stability become firmly entrenched.

Initially, the NATO peacekeeping force in Kosovo includ-

ed 50,000 troops, of which 7,000 were Americans. There are now about 25,000 peacekeepers, about 2,500 of them US troops.

The peacekeepers were deployed in Kosovo in June 1999, after a 78-day NATO air war halted a crackdown on independence-minded ethnic Albanians by Serb forces under former Yugoslav President Slob-

dan Milosevic.

Nearly four years after the end of the war here, tension and distrust remain high between the province's ethnic Albanian majority and Serb minority. Although officially part of Serbia, Kosovo is administered by the United Nations.

Wolfowitz also said Washington is exploring new ways of deploying its troops.

"We are increasingly trying to look how we can deploy troops in ways that are more flexible than the old tradition of large, fixed bases," he said.

"This is an opportunity and a necessity in this era to look at how we change our (military) footprint worldwide and to look at the new, and possibly more imaginative, ways to do it."

Later in the day, Wolfowitz flew to the neighboring Former Yugoslav Republic of Macedonia, where he thanked that country's leaders for supporting the United States during the war in Iraq.

Turks to open Iraq missions

ANKARA (AP) - Turkey is considering opening diplomatic missions in northern Iraq in an effort to mend frayed relations with Iraqi Kurdish groups, Foreign Minister Abdullah Gul said yesterday.

Gul said Kurdish leaders were keen to improve ties and had invited Turkey to open up consulates in the cities of Irbil and Sulaymaniyah.

Ties with Iraqi Kurdish factions have been tense since before the start of the US-led war in Iraq, when Turkey threatened to send troops into northern Iraq to prevent the groups from forming an independent Kurdish state or taking control of the oil-rich northern Iraqi city of Kirkuk.

Ankara later backed away from the threat under pressure from the United States.

Turkey fears that Kurdish self-rule in neighboring Iraq could inspire nationalists among its own minority Kurdish population.

"Now is the time for developing our cooperation," the Anatolia news agency quoted Gul as telling reporters in the central Turkish city of Kayseri.

"We are thinking about opening consulates in Sulaymaniyah and Irbil. The invitation came from (the Kurdish groups in) northern Iraq," he said.

Irbil is the power base of the Kurdistan

Democratic Party, led by Masoud Barzani, while Sulaymaniyah is the center for support for Jalal Talabani, the leader of the Patriotic Union of Kurdistan. The two groups control separate parts of the Kurdish enclave.

Gul said Turkey would also open two hospitals — one in Baghdad and one in Kirkuk.

Turkey's ambassador returned to Iraq earlier this month to reopen the Turkish Embassy there. A delegation from the Turkish Foreign Ministry is currently in Iraq for talks with the Kurdish groups and to more closely monitor developments in Iraq in the aftermath of the war.

BALKAN BRIEFS

Ethnic Albanian group claims responsibility for attack

SKOPIE (AP) - A shadowy ethnic Albanian group claimed responsibility yesterday for an attack on military barracks near a tense city of the Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM). In a statement on its website, the Albanian National Army said it fired mortar rounds at the military barracks near Tetovo "to damage the military potential of Macedonian leadership" which it accused of preparing to exercise violence against ethnic Albanians. FYROM police confirmed a few rounds were fired early Saturday, but said they failed to hit the barracks.

Slovaks overwhelmingly vote for EU membership

BRATISLAVA (AP) - Many Slovaks stayed away from the polls but those who voted overwhelmingly endorsed EU membership, according to referendum results released yesterday. A total of 92.46 percent voted for membership, with only 6.20 percent against, Julius Fodor of the referendum commission told reporters. But low turnout was a cause for concern. Only 52.15 percent of the electorate participated in the two days of voting, just slightly over the 50 percent minimum required for the balloting to be declared valid.

Minorities. Croatia's minorities voted yesterday for the first time in elections creating local councils meant to safeguard their rights and make sure that no decision discriminates against them. Yesterday's elections create city, municipal and county councils under a new law on minorities adopted in December. Fifteen minorities, Serbs, Muslims, Jews, Gypsies and others, nominated candidates for councils in 17 counties, 38 cities and 80 municipalities. (AP)

Radac. A former Yugoslav army captain, long sought by the UN war crimes tribunal for his role in a massacre committed during the 1991 Croatian war, was extradited to The Hague Saturday. Capt. Miroslav Radac, accused along with two other former officers of supervising the massacre of more than 200 civilians and prisoners of war during Croatia's war for independence, flew from Belgrade to the Netherlands, where he was brought to the UN detention center outside The Hague, the tribunal said. (AP)

Terror. The US on Saturday confirmed a report that its facilities in Romania had been the target of Iraqi-planned terrorist attacks before the war, the embassy said Saturday. The Romanian spy service said on Thursday that it averted terrorist attacks on Israeli and Western targets in Romania planned by Iraqi operatives before the war in Iraq. (AP)